ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÇOCUK KOROLARINDA UYGULANMASI GEREKEN SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

R. Görkem Aytimur

Danışman: Prof. Dr. Sedat Sever

Ankara

Ocak, 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI vi
ÖNSÖZ vii
ÖZET viii
ABSTRACT ix
TABLOLARIN LİSTESİ x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ xi

1. BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

Problem 1
Amaç 2
Önem 3
Sınırlılıklar 4
Tanımlar 5

2. BÖLÜM 7

SANAT VE MÜZİK EĞİTİMİNDE
KOROLARIN VE ÇOCUK KOROLARININ
YERİ VE ÖNEMİ 7

2.1. Sanatla İnsanın İlişkisi 7
2.1.1. İnsan sanata neden ihtiyaç duyar? 9
2.1.2. Sanatla kurulan ilişkinin türleri nelerdir? 10
2.2. Sanat Eğitimi ve Önemi 10
2.3. Çocuğun Algısal ve Kavramsal Gelişimi 11
2.4. Çocuğun Eğitiminde Sanatın Yeri 14
2.4.1. Çocuk sanatla neden ilişki kurar, kurmalıdır? 14
2.4.2. Çocuk sanatla nasıl ilişki kurar? 14

2.5. Çocuğun Müzikle İlişkisi 15
5.1. Çocuğun müziğe duyduğu ilginin belirtileri 16
5.2. Çocuğun müziğe duyduğu ilginin yönlendirilmesi..... 16
2.6. Çocuğun Çoksesli Müziği Algılaması 17
6.1. Çocukta çoksesli müziğe duyulan ilginin belirtileri..... 17
6.2. Çocuğun çoksesli müziğe duyduğu ilginin yönlendirilmesi..... 18
2.7. Çocukların Eğitiminde Çoksesli Koroların Yeri ve Önemi..... 19
2.7.1. Türkiye'deki çocuk koroları ve yapıları 19
2.7.2. Çoksesli çocuk korolarının çocukların eğitimindeki yeri 20
2.7.3. Çoksesli koroların çocuğun müzik eğitimindeki yeri 21
2.8. Genel Anlamda Koroların Türleri ve Yapıları..... 22
2.8.1. Koroların amaç ve işlevlerine göre türleri..... 23
2.8.2. Çoksesli koro türleri 26
2.9. Çoksesli Koroların Yapılarına ve Ses Gruplarına Göre Kullanım Şekilleri..... 28
2.9.1. Şarkı söyleyen kişilerin seslerinin sınıflandırılması..... 28
2.9.2. Çoksesli koroların yapılarına göre kullanım şekilleri..... 31
2.10. İnsan Sesinin Ses Oluşumu Bağlamında (Foniatrik Bağlamda) Anatomik ve Fizyolojik Yapısı..... 33
2.10.1. Sesin oluşumu..... 33
2.10.2. İnsan sesinin oluşumu..... 36
2.10.2.1. İnsanın solumun sistemi..... 36
2.10.2.2. İnsanın ses oluşum (fonasyon) sistemindeki titreşim (vibrasyon) sağlayan yapılar 40
2.10.2.3. İnsanın ses oluşum sistemindeki yankı görevini yapan organlar..... 41
2.11. Çocukların Ses Organlarının Yapısı ve Çalışma Şekilleri 44

3. BÖLÜM 47

YÖNTEM..... 47

Araştırmanın modeli 47
Araştırma Grubu..... 48
Veri Toplama Araç ve Teknikleri..... 50
Çalışma Planı..... 51

4. BÖLÜM 52

BULGULAR..... ….52

4.1. Alanyazından Elde Edilen Bulgular……...52
4.2. Çocuk Korolarıyla Yapılan Çalışmalar ve Eğitimcileriyle
Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular……..55

5. BÖLÜM 65

ÇOCUK KOROLARINDA UYGULANMASI GEREKEN
SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ…...65

5.1. Çocuk Korolarının Yapılarının ve Düzeylerinin Belirlenmesi 65
5.1.1. Koro giriş sınavı 65
5.1.2. Koronun çalışma şekli..... 66
5.1.3. Korodaki ses gruplarının belirlenmesi 66
5.2. Çocuk Korosunda Seslendirilecek Eserlerin Özellikleri 68
5.3. Koronun Çalışmalarını Yapacağı Yerin Fiziksel Yapısı 70
5.4. Çocuk Korosu Yönetici ve Eğitimcilerinin Özellikleri..... 70
5.5. Çocuk Korolarının Çalışma Dönemleri ve
Fiziki Büyüklüğü 71
5.6. Çocuk Korolarındaki Ses Eğitimi Çalışmaları 73
5.6.1. 6-7 ve daha küçük yaştaki çocukların
korodaki ses eğitimi çalışmaları 73
5.6.2. 7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocukların
korodaki ses eğitim çalışmaları 77
6. BÖLÜM 85

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 85

Sonuçlar 85

Öneriler 86

KAYNAKLAR 87

1) Alıntı Yapılan Kaynaklar……87

2) Diğer Kaynaklar…….. 90

EKLER 94

EK-1 TRT Ankara Çocuk Korosu “25. Yıl Konseri” programı 95

EK-2 TRT Ankara Çocuk Korosu’nun 2006-2007 sanat yılındaki repertuarından bazı eserler 97

EK-3 TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu’nun “Yılsonu Konseri”nin programı 129

EK-4 Hacettepe Çocuk ve Gençlik Korosu’nun “Muammer Sun’a Saygı Konseri”nin afişi 134

EK-5 Hacettepe Çocuk ve Gençlik Korosu’nun koro giriş sınavı için 2006-2007 yılı seçme ölçütleri 136

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitimin Kültürel Temelleri (Güzel Sanatlar Eğitimi) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan .....

Üye.....

Üye.....

Üye.....

Üye.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27/01/2009

Enstitü Müdürü

Önsöz

Bu araştırmada çocuk korolarındaki ses eğitim çalışmalarıyla ilgili bir model geliştirmek amaçlanmıştır. Bu modelin, Türkiye'deki çocuk korosu çalışmalarına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bilgi ve deneyimleriyle katkıda bulunan değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Sedat SEVER'e,

Çalışmamda bana bütün içtenliğiyle, bilgi ve deneyimlerini sunan TRT Ankara Çocuk Korosu Yöneticisi Eğitimcisi, değerli hocam Sayın Süreyya ÇAĞLAR'a,

Araştırmayla ilgili, kendi bilgi ve uygulamalarını benimle paylaşan TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu Şefi değerli hocam Sayın Dr. Ahter DESTAN'a,

Çocuk korolarıyla ilgili çalışmalarını ve deneyimlerini paylaşan Ankara Çocuk Korosu Eğitimci Yöneticileri'nden Sayın Nilüfer TATMAN'a,

Bütün deneyim, bilgi ve kendi çalışma dokümanlarını sunarak model önerime yardımcı olan Hacettepe Gençlik ve Çocuk Koroları şefleri Sayın Çiğdem AYTEPE ve Sayın Atilla Çağdaş DEĞER'e,

Tüm çalışma sürecinde ve özellikle çalışmanın raporlaştırılması sırasında bana sonsuz destek olan arkadaşım Aysun TÖNGÜR'e,

Çalışmamı belirlememde ve nasıl yönlendireceğimde bana yardımcı olan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Nedim YILDIZ'a,

Bütün bir eğitim yaşantım içinde benden destek ve özverilerini esirgemeyen aileme,

TEŞEKKÜRLERİMİ SUNARIM.

ÖZET

ÇOCUK KOROLARINDA UYGULANMASI GEREKEN SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

Aytimur, R. Görkem

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sedat Sever

Ocak 2009, 146 Sayfa

Bu çalışmanın genel amacı, çocuk korolarında uygulanan ses eğitimi çalışmalarıyla ilgili bir model geliştirmek ve çocuk korolarındaki ses eğitimi çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

Araştırmada çocuk korolarıyla ilgili eğitim çalışmalarına genel anlamda değinilmiş, ses eğitimiyle ilgili olan çalışmalar ise ana konu olmuştur. Alanyazından, ses eğitimi ile ilgili araştırmacı, eğitimci, kuramcı ve şarkıcıların, yazılı, görsel ve işitsel kaynakları taranmıştır. Bununla beraber Ankara'da çalışmalarına devam etmekte olan bazı çocuk koroları izlenmiş ve şefleriyle görüşmeler yapılmıştır. Sözü edilen şef ve koro eğitimcileriyle, çalışma sistemleri ve oluşturulacak model üzerine görüşmeler yapılmıştır.

Alanyazın taramasının bir diğer basamağında, insanın ses çıkarmakta görevli organlarının yapısı ve sesin oluşumunda (foniatrisinde) görevli çalışma sistemleri ele alınmış; çocukların ses anatomilerinin bu sistem içindeki çalışma şekillerinin incelenmesini sağlayan kaynaklara ulaşılmıştır.

Araştırma, alanyazında bu tür deneme ve uygulamaların azlığından dolayı, dikkatle önemsenmesi gereken çocuk koristlerin ses eğitiminde, koro ses eğitimcilerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

ABSTRACT

A MODEL SUGGESTION ON VOICE EDUCATION STUDIES REQUIRED IN CHILDREN'S CHOIRS

Aytimur, R. Görkem

Master of Science, Education Foundations of Cultural Proffessorship Branch

Fine Arts Education Science Branch

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Sedat Sever

January 2009, 146 Page

The main purpose of this study is to develop a model about voice education studies which are carried out in children's choir and to contribute the voice education studies in kids choir.

In the study, voice education studies is the principal subject matter, and also education studies in children's choir are generally mentioned. It was surveyed written, visual and audio sources in literature, which belong to researchers, educators, theoriticians and singers. In addition, it has been monitored some childrens choirs, which are performed in Ankara; and interviewed their conductors. Interview topics are education systems and the model that can be construct in this study.

On the other stage of literatur survey, it is examined the structure of human organs which make human to sound and phoniatric study systems; and reached the sources that enable the analysis about mode of workings in voice anatomy of children.

Since the shortage in these types of attempts and application in the literature, the study aims to help the choice voice educators on account of especially voice education in children choirist which should be overrated carefully due to the kids have sensitive voice organs.

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo 1. Piaget'nin düşüncenin gelişimine ve kavramsal oluşumlara ilişkin dönemleri 13

Tablo 2. Çevik'e (1999, s.45-46) göre, birlikte çalma ya da şarkı söyleme ile ilgili sayısal oluşumlar 25

Tablo 3. Sesin oluşabilmesi için olması gereken öğeler ve koşullar 33

Tablo 4. Çocuklardaki akciğerin yaşamsal (vital) kapasitesinin ve ses tellerinin boyutlarının yetişkinlerle olan farkları 46

Tablo 5. Yiğit 'in (2007), Kültür Bakanlığı Konya Çocuk Korosu'nda 8-12 yaş arasındaki 36 öğrenciyle yaptığı çalışmaya ait bulgular..... 52-53

Tablo 6. Lunchsingier ve Arnold' a (1967) göre, 8-12 yaşlar arasındaki çocuklarda ses aralığı 54

Tablo 7. Yaş gruplarına göre koro eserlerinde şarkı söylemesi gereken ses aralıkları 69

Tablo 8. 6-7 ve daha küçük yaştaki koristlerden oluşan çocuk korolarında haftalık çalışma programı..... 76-78

Tablo 9. 7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocuklardan oluşan korolarda uygulanabilecek ses eğitimi çalışmalarının haftalık düzenlemesi 84

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 1. Çevik'e (1999, s.37) göre, şarkıcı kadın seslerinin türleri 29

Şekil 2. Çevik'e (1999, s.38) göre, şarkıcı erkek seslerinin türleri 30

Şekil 3. Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.47) göre, kaliteli seslerde ses sınırları 30

Şekil 4. Çevik'e (1999, s.51) göre, çoksesli korolardaki ses grupları ve şarkı söyledikleri sınırlar 32

Şekil 5. Çevik'e (1999, s.50) göre, çoksesli korolardaki ses grupları ve şarkı öyledikleri sınırlar 32

Şekil 6. Çevik'e (1999, s.14) göre, ses dalgalarının yayılımı 34

Şekil 7. Zeren'e (2003, s.243) göre, insan sesinin yüksekliği 35

Şekil 8. Zeren'e (2003, s.203) göre, keman ailesindeki çalgıların ses yükseklikleri..... 35

Şekil 9. Metin'e (2001, s.7) göre, akciğerlerin soluk alma (ensprisyon) ve soluk verme (eksprisyon) durumları……37

Şekil 10. Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.3) göre, akciğerlerin iç yapısı 38

Şekil 11. Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.6) göre, bölecin (diyafragmanın) dinlenme ve soluk alma (ensprisyon) durumu..... 39

Şekil 12. Malkoç'a (1998, s.27) göre, gırtlağın (larenksin) yapısı 40

Şekil 13. Çevik'e (1999, s.29) göre, ağız boşluğunun (cavatas oris'in) ön taraftan görünüşü 43

Şekil 14. Cevanşir ve Gürel'e (1982,s.37) göre, titreşim (rezonans) bölgelerinin (yüz, boyun ve gırtlağın) yandan kesidi 43

Şekil 15. Kapalı ağız ses çalışması 61

Şekil 16. Dudak ve kafa titreşim bölgelerini çalıştırma uygulaması 61

Şekil 17. Ses(vokal) çalışması 61

Şekil 18. Ses çalışması 61

Şekil 19. Ses çalışması 62

Şekil 20. Kapalı ağız kafa titreşimi çalışması 74

Şekil 21. Kapalı ağız kafa titreşimi çalışması 75

Şekil 22. Ses çalışması 75

Şekil 23. Ses çalışması 75

Şekil 24. Kapalı ağız titreşim çalışması 80

Şekil 25. Kapalı ağız titreşim çalışması 80

Şekil 26. Kapalı ağız titreşim çalışması 80

Şekil 27. Ünlülerle dudak ve kafa titreşimi çalışması 81

Şekil 28. Ses çalışması 81

Şekil 29. Ses çalışması 81

Şekil 30. Ses çalışması 82

Şekil 31. Tını çalışması 82

Şekil 32. Tını çalışması 82

Şekil 33. Tını çalışması 82

Şekil 34. Kesik kesik (Staccato) yapılan çalışma 83

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Problem

Çocuklar, genellikle çevrelerine öykünerek ya da çevrelerindekilerin yönlendirmeleriyle müzikle ilişki kurarlar. Çocukta müzikal yeteneğin olup olmaması, onun müziğe olan ilgisinin yönlendirilmesiyle ilgili tek belirteç değildir. Bilinçli bir müzik alıcısı olmak da müziğe ilgi duymaya bağlı bir tanıma sürecidir. Bu tanıma süreci içerisinde, tercih edilen önemli çalışma türlerinden biri de korolardır. Çocuğun kişisel gelişimi içerisinde ortak iş yapabilme becerisinin gelişimi ve toplumsallaşmasında koro çalışmalarının önemi büyüktür. Özellikle batı müzik alanyazınının önemli isimlerinin bile (R. Schuman, L. Pavarotti gibi), çalışmalarına çocuk korolarında şarkı söyleyerek başladıkları düşünüldüğünde, koroların önemi tekrar anlaşılmaktadır. Bu da çocukların müzik eğitimleri içinde, edindikleri önemli deneyimlerle ilgili koroların yerini belirtmektedir.

Bütün bunlar, özellikle çocuk korolarında uygulanması gereken eğitim çalışmalarının önemini ortaya çıkarır. Bu model çalışması ise, çocuk korolarındaki eğitimin, ses tekniği açısından sağlıklı yürütülmesini amaçlar. Bir yetişkine göre çok daha hassas ses organlarına sahip olan çocuk şarkıcıların, çalışmalarını sağlıklı ve verimli sürdürebilmelerini engelleyecek sorunların belirlenmesi ve çözüme ulaştırılması, araştırmanın ana problemini oluşturur. Bu ana problemlerin çözümü, aşağıda belirtilen alt problem açıklanmasını gerekli kılmaktadır:

-Çocukların ve yetişkinlerin ses organlarının ve onları etkileyen diğer etmenlerin incelenip fark ve ortak noktaların belirlenmesi. Bu farklılıkların ya da ortaklıkların temel düzeyde ses çalışmalarına etkisinin açıklanması,

-Ses eğitimine başlama ile ilgili uygun yaşın belirlenmesi,

-Çocuk korolarında uygulanması gereken ses çalışmalarının koristin ses gelişimine etkisinin ayrıntılı açıklanması,

-Koronun kadrosu, koro şefi, doğru ses aralığında söyleme ve koro çalışması yapılan yerin fiziksel uygunluğunun koristin ses gelişimine etkileri,

-Koristlere koro çalışması öncesinde uygulanması gereken ses alıştırmalarının ayrıntılı açıklanması,

-Çocuk korolarında amaçlanan birliktelik (homojenlik) ve uyumdan doğan tınının, koristlerin ses eğitimiyle ilişkisi.

Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, çocuk korolarındaki koristlerin ses eğitimi süreçlerinde, seslerini doğru kullanmayı sağlayacak çalışmaların neler olduğunu ve ses eğitiminin nasıl bir yöntemle uygulanması gerektiğini açıklamayı amaçlayan bir model geliştirmektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1) Çocuk korolarının yapıları ve düzeyleri nasıl belirlenir?

a) Koro giriş sınavı hangi aşamalarla, nasıl yapılır?

b) Koronun çalışma şekli nasıl belirlenir?

c) Korodaki ses grupları nelere göre ve nasıl oluşturulur?

2) Çocuk korosunda seslendirilecek eserler nasıl belirlenir?

3) Koronun çalışmalarını yapacağı yerin fiziksel yapısı nasıl olmalıdır?

4) Çocuk korosu yöneticilerinde ve eğitimcilerinde olması gereken özellikler nelerdir?

5) Çocuk korolarının çalışma dönemleri ve fiziki büyüklüğü nasıl olmalıdır?

6) Çocuk korolarındaki ses eğitimi çalışmaları nasıl olmalıdır?

a) 6-7 ve daha küçük yaştaki çocukların korodaki ses eğitimi çalışmaları nasıl olmalıdır?

b) 7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocukların korodaki ses eğitimi çalışmaları nasıl olmalıdır?

Önem

Ses sanatçısı adaylarının, ses kullanımlarının temelleri -bilinçli ya da bilinçsiz- ilk gençlik çağlarındaki, hatta çocukluk dönemlerindeki uygulamalara ya da alışkanlıklara dayanır. Bu nedenle ses değişim dönemi öncesinde, ses kullanımı anlamında yapılan tüm çalışmalar çok özenli olmalıdır. Bu da çocuk korolarında, genç yaştaki koristlerin ses eğitimleriyle ilgili yapılan çalışmaların önemini ortaya çıkarmaktadır.

Çocuk koristlerin ses eğitimleri, onların ilerleyen yaşlarındaki mesleki tercihleri içerisinde gerekli olsun ya da olmasın, sağlıklı ses organlarına sahip olmaları yönünden önemlidir. Özellikle ses kullanımıyla ilgili meslekler seçmiş kişilerin (şarkıcı, konuşmacı, tiyatrocu, öğretmen…), çocukluk

dönemlerinde edindikleri ses alışkanlıkları, onları ileriki mesleki yaşantılarında fazlasıyla etkileyecektir. Bu alışkanlıkların doğru şekilde kazanabileceği ortamlardan biri de korodur. Koro çalışmaları bu yönüyle, kişinin sesini doğru kullanımıyla ilgili edinimlerini sağlayabilecek nitelikte olmalıdır.

Çocuk korolarının niteliğinin ve koristlerin ses kalitelerinin artması, ses uyumlarının sağlanması ile mümkündür. Bu ise yine koro eğitimindeki teknik çalışmaların başarısına bağlıdır.

Bu nedenlerle, çocuk korolarında uygulanması gereken ses eğitim çalışmaları ile ilgili model önerisi hazırlamak, özellikle Türkiye'de bu tür kaynakların azlığından dolayı da önem kazanmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma çoksesli çocuk korolarıyla sınırlandırılmıştır.

Çalışmada çoksesli çocuk korularındaki ses eğitimi şu sınırlılıklar içinde incelenmiştir:

1) Korolardaki ergenlik dönemi öncesi koristlerin, ses eğitimiyle ilgili çalışmalar incelenmiştir. Yeniyetme (ergen) ve gençlik koroları içindeki ses eğitim çalışmaları, bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Bu korolara sadece yapısal olarak işleyişleri bakımından, ön bilgi niteliğinde değinilmiştir. Bu çalışmada yaşları erkeklerde 5-6 ile 12-13, kızlarda 5-6 ile13-14 yaşları arasındaki koristlerin ses eğitimleri önemsenmiştir.

2) Araştırma süreci içerisinde, koristlerde oluşabilecek değişimlerin psikolojik temeline ayrıntılı bir şekilde girilmemiştir. Çalışma sadece, çocuk koristlerin ses eğitimini modellendirmeyi amaçlamıştır.

Tanımlar

A cappella: Eşliksiz (Gazimihal, 1961, s.1).

Akustik: Ses fiziğinde, sesin herhangi bir yerdeki en iyi tınlama özelliği (Uluç, tarihsiz, s.66).

Entonasyon (Intonation): Tona ve akorda göre sesin temizliği rengi ve uyumu. Ses tutarlılığı (Uluç, tarihsiz, s.93).

Estetik: Güzelin bilimi ya da bilgisi (Timuçin, 2004, s.201).

Falsetto: Baş sesi, kafa sesi (Gazimihal, 1961, s.90).

Forte: Kuvvetli (f) (Uluç, tarihsiz, s.96).

Hazırbulunuşluk: Bir öğrenmenin gerçekleşmesi ya da, bir öğrenme yaşantısının etkili olabilmesi için gerekli yeterliğe sahip olma durumu (Demirel,1993, s 48).

İdea: Platon'un felsefesinde şeylerin ölümsüz özleri ya da gerçek gerçeklikler (Timuçin,2004, s.269).

Kantat: İnsan sesi için yazılmış,çalgı müziğinde sonatın karşılığı olan yapıt (Uluç, tarihsiz, s.108).

Koral: Koroya ait, koro işi (Gazimihal, 1961, s.140).

Korist: Koronun her bir partisinde yer alıp söyleyen kadın, erkek ya da çocuklar (Gazimihal, 1961, s.140).

Koro: Tek ya da çoksesli bir müzik yapıtını seslendirmek için bir araya gelen vokal topluluk (Uluç, tarihsiz, s.112).

Mezzo-forte: Orta kuvvette (mf) (Uluç, tarihsiz, s.119).

Ortak Ses alanı: Bir kümede görev alan korocuların ortaklaşa çıkarabildikleri en ince ve en kalın sesler arasında kalan ses alanına denir (Sun, 2005, s.83).

Pelvis: Leğen kemiği (Cardas, 1999, s. 27).

Piano: Hafif, hafif sesle (p) (Uluç, tarihsiz, s.132).

Rejıstır (Registre): Bir müzik yapıtını yorumlamak için gereken perde, yani ses aralığı (Uluç, tarihsiz, s.138).

Staccato: Sesin kesintili olarak bir çırpıda çalınış ya da söylenişi (Gazimihal, 1961, s.237).

Vibrato: Salınım, titreşim (Zeren, 2003, s.86).

Vokal: İnsan sesi (Uluç, tarihsiz, s.164).

2. BÖLÜM

SANAT VE MÜZİK EĞİTİMİNDE KOROLARIN VE ÇOCUK KOROLARININ YERİ VE ÖNEMİ

2.1. Sanatla İnsanın İlişkisi

İnsanı varoluşu bakımından bir topluluğun üyesi olarak kabul etmek gerekir. Bu gereklilik her insanın, doğumuyla beraber bir grubun üyesi, parçası olmasından kaynaklanır. İşte bu nedenle insan, bulunduğu topluluk içindeki varoluşundan dolayı birey olarak adlandırılır.

İnsanlık tarihi boyunca insan, bireysel ve toplumsal konuların, kavramların ve düşüncelerin merkezinde olmuştur. Uçan'a (2005, s.37) göre, insan bio-psişik ve sosyo-kültürel bir varlıktır. Birey olarak her insan bazı psişik özelliklerle donanık bir organizma ya da varlık olarak doğal, (fiziksel-kimyasal-biosal) toplumsal ve kültürel öğelerden oluşan bir çevre içinde doğar; doğduğu çevredeki doğal, toplumsal kültürel öğelerle birlikte, yan yana ve iç içe yaşar; çevresindeki öğelerle az ya da çok fakat sürekli bir etkileşim içinde bulunur. Bu etkileşim süreci içinde insan çevresindekilerle birlikte kendi yaşam etkinliğinin farkına-bilincine-bilgisine varır ve toplumsallaşıp kültürlenerek oluşur, değişir ve gelişir.

Toplumun bir öğesi olan insan, yaşama etkin olarak katılmayı amaçladıkça kişiliğinin gelişimini sağlar. Kişilikse herhangi bir bireyi toplumun diğer bireylerinden farklı kılıp onu toplum içinde söz sahibi yapan özelliklerdir.

Her birey kendi kişisel gelişim sürecinde algı çevresiyle ilişkiye girer. Erinç'e (1998, s.14-15) göre, " *İnsan çevresiyle şu üç şekilde ilişki kurar:*

1- *Nesnel ilişki: Anlıksaldır. Bu tanımlama bir nesnenin varlığını, konumunu saptama şeklindedir. Nesnel ilişkiler yaşantımızın ilk basamağını oluşturur ve bilgi düzeyinde kalır.*

2- *İşlevsel (Fonksiyonel) ilişki: Nesnel bir yaşantıdan yola çıkarak o nesne üzerinden nesnel bir şekilde tasarımlar geliştirmektir. Bu tasarımlar tamamen işlevseldir. Bu tür yaşantıda beğeni söz konusu değildir ya da ön planda değildir.*

3- *Estetik İlişki: Nesnel var olanlar üzerinden kimi tasarımlar oluşturma ve geliştirme yaşantısıdır; ama bu tasarımların temelinde "beğeni" ya da başka bir değişle "güzel" yatar."*

İnsan, çevresiyle kurduğu bu ilişkiler içerisinde kişiliğini geliştirecek öğelere yaklaştığı gibi, bilinçli ya da bilinçsiz, bu öğeleri reddedebilir. Toplumda, kimi bireyler, bu ilişkiler içinden sadece gereksinimleri doğrultusunda olanlara yaklaşırken, kimisi de gereksinimleriyle beraber üretime katılmalarını sağlayan ya da beğenilerine yön vermelerine neden olanları tercih ederler.

Yaşamdaki bu ilişkiler içinde insan, kişiliğine, bilerek ya da bilmeyerek yön verir. Bunlar arasında, estetik ilişki kuran bireylerin bu ilişkiyi kurmalarına neden olansa "güzellik kavramı"dır.

İnsanlar algı dünyaları içinde her şeyle ilişki halindedir. Eğer algı dünyasındaki var olanlar insanın estetik beğenisini harekete geçirecek özelliklere sahipse, güzele duyulabilecek ilgi için uygun ortam sağlanmış demektir. İşte sanatla olan ilişki bu noktada başlamaktadır. Çünkü sanat insanın güzeli yaratma ya da güzeli alımlama isteğinden doğar.

Erinç'e (1998, s.50) göre, *"Algı dünyası bir insanı içinde yaşadığı doğal ve sosyo-kültürel ortamdır."* Sanatsal algı ise, insanın bu ortamda sanatla ilgili olanlarla ilişki kurması demektir.

Algı dünyasında var olanlar arasında sadece sanatsal olanların varlığı, bireyin estetik ilişki kurması için yeterli değildir. Bunun için bireyin estetik beğenisi, güzele duyduğu ilgi; eğer sanatçı özelliklerine sahip bir bireyse, doğuştan gelen yeti gibi özellikleri olması gerekmektedir.

Bu anlamda estetik ilişkide önemsenmesi gereken en temel sorulardan ikisi şunlardır; Sanata ya da sanatsal olana neden ilgi duyulur; insan sanata neden ihtiyaç duyar?

2.1.1. İnsan sanata neden ihtiyaç duyar?

Güzele olan ilgi, başlangıç olarak doğuştan gelen bir özelliktir. Fakat bu bireyin algı dünyasındaki var olanlarla kurduğu ilişkilerle ya da aldığı eğitimle beraber gelişir ya da azalır, hatta yok olur.

Erinç'e (1998, s.32-33) göre, "*Sanatla ilişki şu üç nedenden olur:*

a- *Kişilik kanıtlama ve saygınlık kazanma: Bir kimseyi sanat üretmeye güdüleyen en önemli etmenlerden biri kişilik ve saygınlık kazanma dürtüsüdür. Sanatçı olununca toplum içinde prestij kazanılmış olunur ve sosyal bir ayrıcalığa sahip olunmuş olunur. Kendisini kanıtlamış olur ."*

Erinç'in bu düşüncesine eklenebilecek olan, sanat alıcısının da sanat üreticisi gibi, bilgilerinin ve beğenilerinin takdir edilmesi bakımından toplumda saygınlık kazanmasının söz konusu olduğudur.

b- *Ekonomik özenmeler ve yeğlemeler**:** Sanatın niçin var olduğu sorusu bu tür ilişkilenmelerde, salt ekonomik nedenlere dayanır. Para getiren ve alıcısında hoşlanma durumu yaratan her şey, her tutum, her davranış, her ürün sanattır.*

c- *Eğitim Düzenlemeleri: Sosyo-kültürel ortam, bazen örgün, bazen yaygın, bazen de rastlantısal eğitim olanaklarıyla insanlara sanatı, sanat yapmayı öğrenme şansı verir."*

Erinç'in bu düşüncesine ek olarak, sanat alıcısının da beğeni ve isteklerinin, eğitimle ilgili uygulamalarla gelişebileceği, değişebileceği ya da dönüşebileceği söylenebilir.

2.1.2. Sanatla kurulan ilişkinin türleri nelerdir?

Sanat ve sanatsal olanla kurulan ilişki genel olarak iki türlüdür. Bunlardan biri sanat üreticisi ya da bunun için uğraşan olmak, diğeri sanat alıcısı olmaktır. Bunlara eklenebilinecek bir başkası ise sanat bilimcisi ya da eleştirmeni olarak sanatla ilişki kurmak olacaktır. (Erinç, 2004-2005)

Bütün bu ilişkilenme şekillerinde beğeni duygusu ön plandadır. Estetik olana duyulan ilginin doğuştan geldiği düşünülse de bu ilginin neden olduğu beğeni duygusunun, gelişip, farklılaşması mümkündür. Sanatla kurulan ilişkide, bu değişimi sağlayan en önemli etmenlerden biri de eğitimdir.

2.2. Sanat Eğitimi ve Önemi

Sanat eğitiminin sanatla veya sanatsal olanla ilişkide, beğeni duygusuna yaptığı etki, onun sadece sanat kavramları içinde varoluşundan dolayı değildir. Bunun yanında bireyin sanatla olan ilgisi onun kişilik gelişimi içinde de önemli bir yere sahiptir. Bu da bir bireyin kişilik gelişimi sürecinde sanatın ve sanat eğitiminin önemini artırır. [1]Platon'a göre "*Sanat eğitimciliği her şeyden önce gelmelidir."* Çünkü toplumlar, tarihleri boyunca sanat kavramının insanlar üzerindeki etkisini fark etmişler ve ondaki bu etkinin yönlendirilmesi gerektiğini anlamışlardır.

[1] Haluk Yavuzer, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitapevi 2006, s. 203

Güzele duyulan ilgi, tarih boyunca var olmuş ve olacaktır. Bu ilginin eğitilmesi de sanat eğitiminin konusu olmuştur.

Kişiliğin ve ahlaksal doyumun gelişimiyle, estetik doyumun gelişmesi arasında çok önemli bağlar vardır. Beğeni duygusunun doğru bir şekilde yönlendirilmesi, insanın kişilik gelişim sürecinde doğru adımlar atmasını sağlar. Bu her iyi kişilik özelliğindeki insanın, iyi bir sanat beğenisine sahip olduğu ya da her estetik beğeniye sahip, sanatla ilgili olanın, iyi kişilik özelliklerine sahip olacağı anlamına gelmez. Bu daha farklı psikolojik ve sosyolojik çalışmaları ilgilendiren bir konudur. Ama sanat ve sanatsal olanla ilgili bireylerin, kişilik gelişimlerini sanatın olumlu etki yarattığı bilinmektedir. Özellikle çocukların ve ergenlerin kişilik gelişimlerinde sanat eğitiminin önemi büyüktür.

Güzele duyulan ilginin doğuştan bazı özelliklerle geldiğinden ve bunun yönlendirilebileceğinden söz etmiştik. İşte bu yönlendirme çocuk yaşta, bilinçli bir şekilde, eğitimle yapılırsa, bireyin ilgisinin neye karşı ve hangi yoğunlukta olduğu ve bunun kişiliğinin üzerindeki etkileri gözlenebilir. Farklı bireylerde farklı şekillerde ortaya çıkan estetik algının yönlendirilmesi, o bireyin hayatla ilgili beklentilerinde de etkisini göstermektedir.

Çocuğun sanatsal olarak güzel olana yönlenmesi onun hayatta doğru olana yönlenmesini sağlayacaktır. Toplumlar kendi doğrularını yarattıkları halde, sanat, doğrunun farklı algılanmasını da sağlayacaktır. (Erinç, 2004-2005)

2.3. Çocuğun Algısal ve Kavramsal Gelişim

Çocuk, doğumundan kısa bir süre sonra içinde bulunduğu sosyo-kültürel ortamı algılamaya ve olanları tanımlamaya çalışır. Bu süreç duyduklarına ve gördüklerine tepki verme, ses çıkarma, hareket etme gibi belirtilerle kendini gösterir. Bununla beraber, bebekler bir durumdan diğerine geçerken farklı tepkiler verebilirler. (Uyku düzensizliği, uyanıkken

hareketsizlik, uyku sersemliği, ağlama gibi.) Bunların hepsi de algı dünyalarına verdikleri tepkilerdir.

İlk algı ve hareket süreçlerini geçirmiş olan bebekler için zihinsel gelişim ve ilerleme süreci başlar. Bilişsel gelişim olarak tanımlanabilecek olan bebeğin algı dünyasındaki var olanları anlamlandırma süreci, dilin gelişmesiyle kendini ifade etme sürecine girer. Bu süreçten sonra algısal tercihler söz konusudur. İşte bu noktada, bebeğin birey olarak toplumun içinde varoluşunu etkileyecek öğeler oluşmaya başlar. Sanat eğitimi de çocuğun ilk algısal tercihlerini yapmaya başladığı süreçten itibaren devreye girebilir.

Çocuk algı dünyasını anlamlandırdıkça, bu ortam içinde bulunanlar arasında ilişki kurmaya başlar. Bu ilişkilerin çocuğun zihnindeki tasarımları, onun kavramsal dünyasının gelişmesine yardımcı olur. Örneğin, palyaço kıyafetli bir insanın bir çocuğu korkutup, diğerini eğlendirmesi, bu iki çocuğun onu, algı dünyalarında nasıl farklı kavradıklarını bize gösterir.

Çocuğun zihnindeki kavramsal oluşumu etkileyen birçok neden vardır. Çocuklar doğduklarından itibaren bazı tepkilere sahip olup bu tepkiler aracılığıyla, oluşabilecek ilgi alanlarının ön belirtilerini gösterebilirler. Örneğin, renklere, seslere, sayılara verdikleri farklı tepkiler, çocuğun yetenekleriyle ilgili bize ipuçları verebilir.

[2] Piaget'nin düşüncenin gelişimine ve kavramsal oluşumlara ilişkin dönemleri tablodaki gibidir.

Tablo 1. Piaget'nin düşüncenin gelişimine ve kavramsal oluşumlara ilişkin dönemleri.

Dönem	***Yaklaşık yaş***	***Betimleme***
Duyu-Hareket	Doğum-2 yaş	Bebeğin zekası çevresiyle gitgide daha uyumlu hale gelen duyu - hareket etkileşimlerinde kendini gösterir. Bebek, zihinsel düşünme ya da anlama anlamında "bilmez" ya da "düşünmez"; daha çok duyu hareket eylemleriyle tutarlı ve akla yakın yollarla çevresinin değişik yönleri üzerinde yaptığı işlemlerle "bilir" ve "düşünür".
İşlem Öncesi	2-6 ya da 7 yaşlar	Bu düzeyde düşünce mantık dışıdır ve anlık görünür koşullara son derece bağımlıdır. Zihinsel tasarımlama şimdi olanaklı olsa da, bilgi sistemli biçimde işlenmez. Küçük çocuklar belirli bir zamanda bir durumun yalnızca bir yönünü ele alma yeteneğine sahiptir.
Somut İşlemler	7-11 ya da 12 yaşlar	Çocuklar şimdi bilgiyi sistemli ve mantıklı bir biçimde işleyebilirler, ama bunu yalnızca bilgi somut bir biçimde verildiğinde yapabilirler. Soyut bilgiler verildiğinde yetersiz görünürler. İlkokul çağındaki çocuklar somut bir dönüşümü zihinsel olarak tersine çevirebilir ve belirli bir zamanda bir durumun birçok yönünü ele alabilirler.
Soyut İşlemler	12 yaş ve üzeri	Soyut işlemlere ulaşan ergenler varsayımlar kurabilir, mantıksal sonuçlar çıkarabilir ve ister somut ister soyut biçimde sunulsun, karmaşık sorunları sistemli biçimde çözebilirler.

[2] Mary J. Gander, Harry W. Gardiner, Çocuk ve Ergen Psikolojisi, İmge Kitapevi 2004, s.178

2.4. Çocuğun Eğitiminde Sanatın Yeri

2.4.1. Çocuk sanatla neden ilişki kurar, kurmalıdır?

Çocuk en genel anlamda iyi bir birey ve toplum içinde saygınlık kazanabilecek kişilik özelliklerine sahip bir insan olmak için, sanatla ilişki kurar. (Erinç, 2004)

Sanat, nesnel ya da düşsel anlamda var olandan başka bir ontolojik yapı yaratmasından dolayı, bireyin düşünsel ve soyut dünyasını geliştirmekte, zenginleştirmektedir. Yaratım, sanat eserinin yapı taşı olan tek ve özgün olması gerekliliği ile beraber sanat üreticisinin (sanatla uğraşanın) duygu ve düşüncelerini dışavurumu anlamına gelir. Bu da sanatla uğraşan bireyi kendi iç dünyasını zenginleşmeye yöneltir. Diğer taraftan sanat alıcısı, sanat eseri üzerinden verilen iletiyle, kendinde olanlar arasında bağ kurar. Kurulan bu bağ, alıcının neye, nasıl ve neden ihtiyaç duyduğunu sorgulatır. Yeni öğrenilen ya da farkına varılan bu idealar, bireyin kişilik gelişimine yardımcı olur. (Erinç, 2004 ve Tunalı, 2002)

Çocuk gerek yetilerinin doğrultusunda sanat yapıcısı, gerekse sanat alıcısı olsun, düşünsel, fiziksel ve sosyo-kültürel anlamda donanım kazanmış olur. İşte bu bilinçsel gelişim de çocuğun toplum içinde iyi bir birey olmasına ve kişilik gelişiminde doğru adımlar atmasına yardımcı olur.

2.4.2. Çocuk sanatla nasıl ilişki kurar?

Her çocuk belli tepkiler ve bu tepkilere kaynak olan yeteneklerle doğar. Bu yeteneklerin sanatın bir dalıyla ilgili olduğunun belirtileri, çocuğun algı dünyasına karşı verdiği tepkilerle fark edilebilir. Görsel, duyusal ve bedensel yatkınlıklar çocuğun daha ilk çocukluk dönemlerinde verdiği tepkilerle anlaşılabilir.

Estetik algı ve beğeni duygusu gelişip yönlendirilebilmektedir. Çocukta var olduğu fark edilen ya da sezilen birtakım sanatsal yetiler, çocuğun o sanat dalına karşı düzenli olarak verdiği tepkilerle ölçülebilir.

Her birey gibi çocukların da, yetenekleri ile beğenileri beraber hareket etmiyor olabilir ya da beğeni tepkisi gösterdiği her şeyde yeteneği olmayabilir. Bu da çocuğun sanat eğitiminde, önemle dikkat edilmesi gereken bir yöndür. Çocuğun hangi sanat dalına nasıl ilgi duyduğu dikkatle incelenmeli ve uygulamalarla test edilmelidir. Dikkat edilmesi gereken önemli bir konu da, her bireyin [3]sanat yapıcısı olamayacağının bilinmesi gerektiğidir. Çünkü sanat, yaratıcısı için birçok farklı donanıma ihtiyaç duyar. Bunlar arasında estetik algı, estetik beğeni, yetenek, teknik ve özgün olanı algılayabilme, yaratabilme becerileri sayılabilir. Sanat eğitimcisinin, bir birey olan çocukta bu donanımların var olduğunu ya da olabileceğini incelemesi gerekir.

Her birey sanat yapıcısı özelliklerine sahip olamadığı halde, sanat takipçisi olabilir. Her sanatın potansiyel bir alıcı için yapıldığı düşünülürse, bu potansiyel alıcıların, sanat takipçilerinin iyi bir sanatsal beğeniye sahip olmaları gerektiğinin önemini arttırır. Yine sanat takipçisinin beğeni duygusunun gelişmesi için de sanat eğitimi gereklidir. (Erinç, 2004-2005)

Burada şu iki yönlü durum ortaya çıkar. Sanat eğitimi hem toplum, hem de sanatın kendisi için önemlidir. Bireyin iyi kişilik özellikleriyle donanıyor olması, onu toplum için önemli yaparken, sanat olgusunun varoluşu bakımından da önemlidir.

2.5. Çocuğun Müzikle İlişkisi

Çocuklar, ilk çocukluk dönemlerinden sonra algı dünyalarındakilere fiziksel tepki verirler. Gerek duydukları sesleri taklit etmesi, gerekse ritim

[3] Sanat Yapıcısı"ndan anlatılmak istenen, sanat üretmek için uğraşan her insandır. Sanat üretmek isteyen herkes sanatçı değildir. Birinin sanatçı diye adlandırılabilmesi için öncelikle eserine, sonra eserinin alıcısına bakılmalıdır. Oysa sanat eseri üretmeyi amaçlayan herkes sanat yapıcısı olabilir.

tutmaya çalışması bu tepkilerden bazılarıdır. Elbette bunların hepsi çocuğun müzikle ilgili yeteneğini ortaya koymaz. Fakat duyuşsal algılarının olduğunun ve bunun içinde müziksel algının da olabileceğini bize gösterir. (Sever, 2003 ve Yavuzer, 2006)

2.5.1. Çocuğun müziğe duyduğu ilginin belirtileri

Yavuzer'e (2006, s. 203-204) göre, *"Müzik, kendiliğinden ses çıkartmaya hevesli olan çocuğun doğasında vardır. Bu da göstermektedir ki müziksel yetenekler doğuştan gelmektedir, ama kuşkusuz farklı derecede. Yine ilk çocukluktan beri, müziğe karşı bir ilgi ve müziğe karşı bir duyarlılık olduğu görülmektedir."*

Çocukta ortaya çıkartılması ya da geliştirilmesi gereken sadece müziksel yetenek olmamalıdır. Bununla beraber, müziksel beğeninin estetik anlamda eğitilmesi önemlidir. Müzik eğitimcisinin de sadece müzisyen değil, müzikle estetik anlamda herhangi bir şekilde ilgilenen bireyler yetiştirmesi önemlidir. Çocuğun algı dünyasına tepki vermeye başladığı süreçten itibaren 6 yaşına kadar olan dönemi, duygusal ve ritmik sezgi ve becerilerinin uyandırılması gerektiği dönemidir.

Yavuzer'e (2006, s.204) göre, çocukların duyularının ve izlenimlerinin en yoğun olduğu dönem bu dönemdir. Müzik, çocuğa etkin bir biçimde dinlemeyi ve duymayı öğretir, ayrıca günlük yaşamdan uzaklaşıp içine girebildiği o çok daha geniş dünyayı yansıtma fırsatı yaratır. Öte yandan çocuğun hayal gücüne seslenerek onu besler ve yaratma yetisine elverişli bir zemin hazırlar.

2.5.2. Çocuğun müziğe duyduğu ilginin yönlendirilmesi

Eğitimci, çocuğun doğasından gelen müziksel davranışı fark etmeli, onun tepkilerini en doğru şekilde ortaya koyacağı çalışmalarla yönlendirilmelidir.

Çocuğun düşünsel yapısı geliştikçe ve algı kapasitesi arttıkça, müziksel algısı da artmaktadır. Çocukla beraber yapılan, müziksel algıyı ortaya çıkartacak ve geliştirecek oyunlar, çocuğun kendini ifade edebilme ve dili kullanma becerilerini kazamaya başladığı dönemden itibaren sistemli bir şekilde uygulanabilir. Çocuğun müziksel algısını ortaya çıkartacak ve geliştirecek bu oyunların temelinde ritmik, melodik ve hareketle dayalı çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda seslere ritme ya da harekete verdiği tepkiler fark edilip, geliştirilebilir.

Çocuğun eğitiminde [4]müziksel kirlenmeye neden olacak etmenlerden kaçınılmalıdır. Eğitim esnasında ritmik becerisinin fark edilmesi için ya da el ve vücutla yapılan oyunlar tercih edilirken, müzikal algısının gelişmesi için, çalgı aleti becerisi test edilmeden piyanodan yardım alınmalıdır.

2.6. Çocuğun Çoksesli Müziği Algılaması

2.6.1. Çocukta çoksesli müziğe duyulan ilginin belirtileri

Çocuk kavramsal dünyası geliştikçe algılananlar arasında ilişki kurmaya başlar. Bu ilişkilenme paralelliklerin, zıtlıkların, çakışmaların farkındalığına neden olur. Aynı şekilde, müziksel algının gelişmesi de çocuğun yeteneği doğrultusunda kavramsal dünyasının zenginleşmesiyle mümkün olur.

Çocukların ilk çocukluk dönemlerinden itibaren işitsel eğitimleri içinde yapılan çalışmalara katılımları ve o çalışmaları algılayış biçimleri, onların çokseslilige ne kadar uyumlu olduklarıyla ilgili bize ipuçları verebilir. Örneğin, ritim ve ezgi çalışmalarının uyumlu bir şekilde yapılması ya da gruplar halinde küçük koro parçaları çalışmalarındaki başarı, bize çocuğun çokseslilig algılamayla ilgili becerilerinin belirtilerini verebilir. Eğer çocuk bir

[4] "Müziksel kirlenmeden" anlatılmak istenen, estetik olarak bir değeri olmayan ve müzisyeninde ya da alıcısında duyusal ve işlevsel bozukluklara yol açabilecek olandır. Bu tür ürünler bazı toplumsal ve kültürel durumların etkisiyle ortaya çıkıp, sanatsal olandan uzak, sadece yüzeysel duygulara yönelik işlevsel bir amaçla yapılırlar.

çalgı aletine yönlenmişse ve özellikle bu çalgı aleti gitar ya da piyano gibi çoksesli müziği duymasına yardımcı olacak yapıdaysa, algılama süreci daha kolaylaşır.

2.6.2. Çocuğun çoksesli müziğe duyduğu ilginin yönlendirilmesi

Müziksel algı toplumsal, sosyo-kültürel ve bilişsel olgulardan bağımsız değildir. Tarih boyunca her toplumun kendi müziği ve onu algılama biçimi olmuştur. Bundan da müziğin, ortamından bağımsız olmadığı anlamı çıkmaktadır. (Finkelstein, s. 24-29)

Beğeni kavramı, bütün sanat dallarına olduğu gibi müziği de, öznel bir ilgi öğesi haline getirir. Günümüzdeki toplumlarda müzik sanatını besleyen birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerin çokluğu da farklı sanatçıların, sanat eserinin ve sanat alıcılarının oluşmasına neden olmaktadır. Bu şekilde bakıldığında müzik sanatı da insanın beğenileri doğrultusunda seçim yapabileceği farklı seçenekler sunmuştur. (Erinç, 2004-2005)

Çocukların eğitiminde amaçlanan, fiziksel ve duygusal dünyalarındaki zenginlik, çoksesli müziği algılayacak müziksel beğeninin geliştirilmesiyle sağlanmış olur.

Müzik eğitimcisi, çocuğun kişisel gelişimi içinde ona, tercih oluşturabilecek seçenekler sunarak ve çoksesli müziği algılamasının yöntemlerini öğreterek, onun müzikle ilgilenmesini amaçlamalıdır. İlgisinin sosyal ve sanatsal olarak yönlenmesine izin vermeli, estetik anlamda beceri ya da beğenilerinin gelişmesini sağlamalıdır.

Çocuğun sanatsal ve sosyal anlamda gelişmesinde önemli yeri olan kurumsal yapılardan biri çocuk korolarıdır. Korolar, çocukların müzikal yeteneklerinin fark edilip, geliştirilip ve yönlendirilebileceği; sosyal olarak bir sanat ortamı olmasından dolayı iyi ilişkiler kurabileceği ve sanatsal üretime

ortak bir şekilde katkıda bulunarak, duygusal doyum yaşayabileceği önemli ortamlardır.

2.7. Çocukların Eğitiminde Çoksesli Koroların Yeri ve Önemi

2.7.1. Türkiye'deki çocuk koroları ve yapıları

Korolar, çocukların müzikal olduğu kadar, sosyal ve kültürel anlamdaki gelişmelerine yardımcı olan ortamlardır. Türkiye'deki müzik kültürlerinin farklı köklere sahip olmasından dolayı gerek devlet politikası, gerekse sanat çevresinin ihtiyaçları üzerine çocuk koroları da yetişkin koroları gibi çeşitlilik göstermektedir. Bunları genel anlamda şu üç sınıfta toplayabiliriz;

A- Halk müziği çocuk koroları: Genellikle Anadolu ve çevresindeki halk kültürlerinin türkülerinin, söylenegeldiği ağız ve tavırla teksesli olarak icra eden kurumlardır.

B- Klasik Türk müziği çocuk koroları (Sanat müziği çocuk koroları): Söylenegelmiş klasik Türk müziği parçalarının ve bestecilerinin eserlerini teksesli olarak çocukların icra ettiği kurumlardır. Bu türde de halk müziğinden olduğu gibi yetişkin klasik Türk müziği korolarından farklı olan bir repertuar ve çalışma yöntemi yoktur.

C- Çoksesli çocuk koroları: Batı klasik müziğinin armonik yapılarının uygulandığı yabancı eserlerin ve özellikle Cumhuriyetten günümüze kadar uzanan Türk bestecilerinin çoksesli formda ürettikleri eserlerin seslendirildiği korolardır. Bu korolar birçok çeşitlilik göstermektedir. Çoksesli eserler dışında, teksesli eserler de seslendirmektedirler.

2.7.2. Çoksesli çocuk korolarının çocukların eğitimindeki yeri

Ülkemizde çoksesli koro geleneğinin geçmişi Ankara Devlet Opera ve Balesi Korosu'na dayanır. Sonra, 1964 yılında Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun kurduğu çoksesli koro, ardından kurulan gençlik ve çocuk korolarıyla birlikte, Türkiye'de koro müziği yaygınlaşmaya başlamıştır.

Süreç içinde devlet kurumları dışında bazı özel kurumların da çoksesli çocuk korolarına önem verdikleri görülmektedir. Bu kurumlardan bazılarına Ankara Çoksesli Müzik Derneği Çocuk Korosu, Polifonik Korolar Derneği Çocuk Korosu örnek verilebilir. Günümüzde çoksesli çocuk korosu çalışmalarını devam ettiren en önemli iki kurum da Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Çocuk Korosu ve TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu'dur.

Çocukların, koro müziğine yönlendirilmesinin sanatsal anlamda iki temel amacı olabilir. Bunlardan biri müzikal yeteneklerini ortaya çıkartmak, diğeri güzel bir müzik beğenisine sahip olmalarını sağlamaktır. Çocukların koro müziğiyle ilgili faaliyetler içinde bulunmalarının sanat dışındaki bir başka amacı da iyi bir birey olarak toplum içinde donanım sahibi olmak ve kültürel anlamda kazançlarıyla kişiliklerine yön vermektir. (Çağlar, 2007)

Çocukların çoksesli korolar içindeki varlığı, onların kavramsal anlamda çok yönlülüğe ve çağdaş olana yaklaşmalarını sağlayacaktır.

Çoksesli koro müziği, diğer koro müziği türlerine göre, daha fazla disiplin isteyen bir müzik türüdür. Şarkıcısından fiziksel ve düşünsel bir gelişim beklerken, dinleyicisinden de sanatsal bir beğeni bekler. Çocuk şarkıcı için, duygusal dünyasında yarattığı haz, doyum ve disiplinli olma duygusu, onun hayat içinde de güzele yönelmesini sağlayacaktır.

2.7.3. Çoksesli koroların çocuğun müzik eğitimindeki yeri

Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Korosu ve TRT Çoksesli Çocuk Korosu şefleriyle yapılan çalışmalar (2007), çoksesli çocuk korolarına başlama yaşının 6 - 7 hatta daha küçük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu da bize çocuk korolarına başlangıcın, çocuğun ilk müzik eğitimine başlaması için uygun olan yaşlara denk geldiğini gösterir.

Çoksesli çocuk korolarında korist olan çocuk, şarkıcılığın yanında temel anlamda müzik teorisi ve ses eğitimi alır. Bu sayede çocuk, ileriki müzik yaşamında, gerek profesyonel, gerekse amatör olarak, tercihlerini yapabilecek donanımlara toplu bir grup çalışması sayesinde kavuşmuş olur.

Gerek dünyadaki diğer ülkelerde, gerekse Türkiye'de, çalgıcı ya da şarkıcı olarak çalışmalarını devam ettirmiş ya da ettiriyor olan birçok sanatçı, ilk müzik eğitimlerine çocuk korolarında başlamışlardır. Bunlara örnek olarak ünlü opera şarkıcısı, tenor L. Pavarotti ve besteci R. Schumann verilebilir.

Çocuk korolarına başlangıç yaşı göz önünde bulundurulursa, bir korist olan çocuğun müzikle, daha da önemlisi çokseslilikle ilk kez tanıştıkları kurum çocuk korolarıdır. Çocuklar, müzikal beğenilerini geliştirip, ses yetenekleriyle ilgili becerilerini fark ettikçe, müziğe karşı ilgi ve istek duyarlar. Bu istek de, onları sanatçı ya da sanat takipçisi olarak yönlendirecektir.

Çoksesli çocuk korosu repertuarına bakıldığında bestecilerin, müzik kuramcılarının ve eğitimcilerin, bu koro türüne özel ilgi duydukları fark edilir. Ses değişim dönemi öncesinde şarkı söyleyen çocukların ses rengi, özellikle barok dönem olmak üzere, klasik müzik tarihi boyunca tınısal olarak ilgi çekmiştir. Bu ses tınılarına özel şarkılar, koraller yapılmış, hatta oratoryo ve operalar için çocuk korosu partisi yazılmıştır. Bu da klasik müzik tarihi ve müzik eğitimi içinde çocuk korolarını, sadece çocukların müziksel anlamda eğitildikleri bir yer olmanın dışında, üzerine müzik çalışmaları yapılan bir kurum haline getirmiştir.

2.8. Genel Anlamda Koroların Türleri ve Yapıları

"Koro" kelimesi, Yunanca *Khoreia* (horus), Latince *Chorea* ve İtalyanca *Coro* olarak ifade edilen, tek ya da çok sesli eserleri seslendirmek için bir araya gelen topluluklara verilen isimdir. Eski Yunan ve Latin kültürlerinde koro, dansa benzeyen sahne gösterilerine verilen isimdir. Gazimihal'e (1961, s.140) göre, yine Eski Yunan ve Roma kültürlerinde elele tutuşarak oynanılan oyunlara da koro denilmektedir. İlk Hıristiyanlar arasında tanrıya dua edenler de koro diye adlandırılmıştır.

Antik Yunan'da korolar, sahne eserlerinde çok kullanılmaktadır. Trajediye ve komediye dayalı Antik Yunan sahne sanatlarında, koro yerini almıştır. Statik ve daha çok anlatıcı olarak, sahne oyununa dışarıdan bakan fakat yer yer konuşmalara eklenen koro, bazen sözle bazen şarkıyla tiyatro oyunlarında gözükmektedir (Sağlam, 2005 - 2006).

Çoksesli koro müziği ise, İncil'den bazı bölümlerin birkaç sesli bir şekilde müziklendirilmesiyle gelişmiştir. Rönesans döneminin sonuna kadar koral müzik kimlik kazanmış ve başlı başına bir müzik türü olmuştur. Yeniçağ ile beraber batı operalarının yapısında, koro müziği yerini almış ve İtalya, Almanya, Fransa gibi ülkelerin opera eserlerinde de koral müziğe yer verilmiştir. Süreç içinde kadın, erkek ve karma korolar oluşturulduğu gibi çocuk ve gençlik koroları da kurulmuştur. (Say, 1997, s. 165 - 169 ile 193)

Sonuç olarak, toplu bir şekilde söylenen müzik yapıtlarını seslendiren gruplara "Koro", bu topluluktaki her üyeye de "Korist" denilmiştir. (Gazimihal, 1961, s.140)

Koroların seslendirmesi için yazılmış eserlere koro şarkısı ya da koral denmektedir. Müzik alanyazınında (terminolojisinde) bazen koro eserlerine de "Koro" denilmektedir. (Çevik, 1999, s.43)

2.8.1. Koroların amaç ve işlevlerine göre türleri

Çevik'e (1999, s.43-45) göre, korolar farklı ölçütlere göre ayrı ayrı sınıflandırılabilir. "*Bunlar:*

1- *Temel anlamda koro türlerine göre;*

a- *Karma Korolar*

b- *Kadın Koroları*

c- *Erkek Koroları*

d- *Çocuk Koroları*

2- *Sayısal oluşumlara göre;*

a- *Oda Koroları: Sayısal bakımdan küçük korolardır. (12-14 veya 20-22 kişiden oluşan topluluklardır.)*

b- *Orta Büyüklükte Korolar: Üye sayısı 30 ile 60 arasında değişen korolardır.*

c- *Büyük Korolar: Üye sayısı 90-100 kişiyi bulan korolardır. Bu sayı yapıtın niteliğine göre artabilir.*

3- *Müzik türlerine göre;*

a- *Geleneksel Türk Halk Müziği Koroları*

b- *Geleneksel Türk Sanat Müziği Koroları*

c- *Tasavvuf Müziği Koroları*

d- *Çoksesli Korolar*

e- *Kilise Koroları*

f- *Opera Koroları*

g- *Madrigal Koroları*

4- *Kuruluş amaçlarına göre;*

a- *Profesyonel Korolar*

b- *Amatör(Özengen) Korolar*

5- *Yaş gruplarına göre;*

a- *Çocuk Koroları*

b- *Yeniyetme Koroları (Ergen Koroları)*

c- *Gençlik Koroları*

d- *Yetişkin Koroları*

Çevik'e (1999, s.45) göre, "*Birlikte çalma ya da şarkı söyleme ile ilgili sayısal oluşumlar şöyledir:*

Tablo 2. Çevik'e (1999, s.45-46) göre, birlikte çalma ya da şarkı söyleme ile ilgili sayısal oluşumlar.

Duo-Düette	*İkili*	*- İki ses için müzik yapıtıdır.* *- İkili müzik topluluğu*
Trio-Terzette	*Üçlü*	*- Üç ses için müzik yapıtıdır.* *- Üçlü müzik topluluğu*
Quartette	*Dörtlü*	*- Dört ses için müzik yapıtıdır.* *- Dörtlü müzik topluluğu*
Quintette	*Beşli*	*- Beş ses için müzik yapıtıdır.* *- Beşli müzik topluluğu*
Sixtette	*Altılı*	*- Altı ses için müzik yapıtıdır.* *- Altılı müzik topluluğu*
Septette	*Yedili*	*- Yedi ses için müzik yapıtıdır.* *- Yedili müzik topluluğu*
Octette	*Sekizli*	*- Sekiz ses için müzik yapıtıdır.* *-Sekizli müzik topluluğu*
Nonette	*Dokuzlu*	*- Dokuz ses için müzik yapıtıdır.* *- Dokuzlu müzik topluluğu"*

2.8.2. Çoksesli koro türleri

Çoksesli korolar da diğer korolar gibi kuruluş amaçları ve işlevsel özellikleri bakımında farklı çeşitlerde anılabilir. Bunlar;

1- Seslendirdikleri eser türlerine göre,

a- Kilise Koroları. (Hıristiyan dinine ait çoksesli müzik eserlerinin seslendirildiği korolardır.)

b- Madrigal koroları. Çevik'e (1999, s.44) göre, Rönesans döneminde madrigaller küçük topluluklar tarafından seslendirilirdi. Günümüzde bu eserler farklı büyüklükte korolar tarafından seslendirilmekte, "madrigal korosu" adı aslına uygun olmamakla birlikte kullanılmaktadır.

c- Opera - Oratoryo Koroları. Opera eserleri içinde korolar için yazılmış; oratoryo için de yine korolar için yazılmış bölümleri seslendiren koro yapılarıdır. Bu korolar, diğer korolar gibi statik (sabit-durağan) olabildikleri gibi opera rejisi içinde hareketli de olabilirler. Bu tür korolar, kendi başına bir kimlik sahibi olabildikleri gibi, sahne rejisinin veya orkestrasyonun da parçası olabilirler.

d- Karma Eserler Seslendiren Korolar. Bunlar yukarıda söz edilen farklı koroların eserlerini seslendirdikleri gibi, yine farklı amaçlarla yapılmış koral yapıları da seslendirebiliriler. Bu korolara örnek olarak gençlik koroları verilebilir.

2- Seslendirdikleri eserin müzikal dönemine göre,

a- Rönesans dönemi eserler seslendiren korolar
b- Barok dönem eserler seslendiren korolar
c- Klasik dönem eserler seslendiren korolar
d- Romantik dönem eserler seslendiren korolar
e- Modern dönem eserler seslendiren korolar

3- Kuruluş amaçlarına göre,

a- Profesyonel korolar. Konservatuvar ya da müzik okulları koroları, devlet bünyesinde çalışan sanat kurumlarının koroları bu türe örnek verilebilir. Bu koroların çalışanları için koro çalışmaları mesleki bir görevdir.

b- Amatör korolar. Okul koroları, gençlik koroları, çocuk koroları, bu türe örnek verilebilir. Bu tür korolardaki koristler bu işi kendi beğenileri ve istekleri doğrultusunda yaparlar.

4- Yaş Gruplarına göre,

a- Çocuk koroları. Yaş olarak ortalama 6-7 ile 12-13 yaş arası koristlerin çalıştığı korolardır.

b- Yeniyetme (ergen) koroları. Ses değişimi dönemine girmiş korist yani ortalama 12-13 ile 17-18 yaş arası koristlerin çalıştıkları korolardır. Türkiye'de bu yaş dönemine dönük koro ya da ses eğitim kurumu bulunmamaktadır.

c- Gençlik koroları. Ortalama 16-18 ile 22-23 yaş arası koristlerle çalışan çoksesli korolardır. Bu korolara, okul koroları ve amatör gençlik koroları örnek verilebilir.

5- Koristlerin cinsiyetine göre,

a- Kadın koroları. Koristlerin hepsi kadınlardan oluşmaktadır. Kadın ses grupları için (altolar-sopranolar) özel yazılmış ya da düzenlenmiş eserleri seslendiren korolardır.

b- Erkek koroları. Koristlerin tamamı erkeklerden oluşan korolardır. Bu koroların seslendirdiği eserler erkek ses grupları (tenorlar-baslar) için yazılmış ya da düzenlenmiştir.

c- Karma korolar

6- Koronun fiziki yapısına göre,

a- Eşliksiz (a cappella) korolar. Bu tür korolara herhangi enstrüman ya da enstrüman grupları eşlik etmez. Sadece insan sesiyle söylenen eserler seslendirilir.

b- Eşlikli korolar. Bu tür korolara bir enstrüman ya da enstrüman grupları eşlik eder.

2. 9. Çoksesli Koroların Yapılarına ve Ses Gruplarına Göre Kullanım Şekilleri

2.9.1. Şarkı söyleyen kişilerin seslerinin sınıflandırılması

İnsan sesi, en genel anlamda kadın ve erkek sesi olmak üzere ikiye ayrılır. Çocuk sesleri ise kadın ses gruplarının ses aralıklarına (rejistırlarına) sahip olmalarından dolayı, kadın seslerine verilen isimlerle sınıflandırılırlar. İkesus'a (1965, s. 26-29) göre, *"Şarkı söyleyen kadın ve erkeklerin sesleri, temel olarak şu altı bölümde incelenir:*

Kadın sesleri;

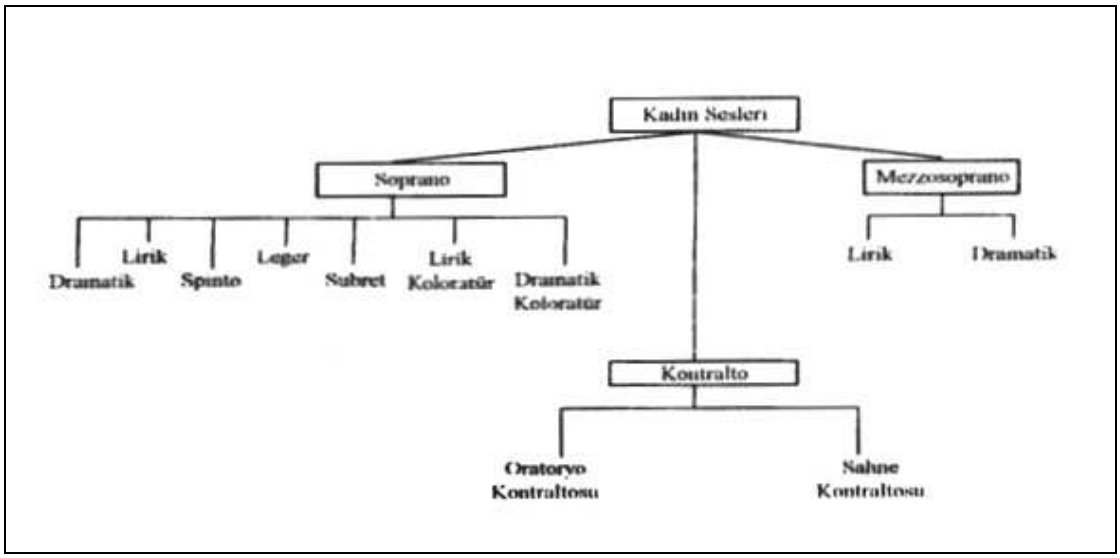
***1-** Soprano: Şarkı söyleyen kadınlarda ve çocuklarda, tiz ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir.*

2- *Mezzo-soprano: Şarkı söyleyen kadınlarda ve çocuklarda, soprano ile alto sesin arasındaki ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir.*

3- *Alto: Şarkı söyleyen kadınlarda ve çocuklarda, pes ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir."*

Çevik'e (1999, s.37) göre, şarkıcı kadın seslerinin türleri şöyledir:

Şekil 1.

Erkek sesleri;

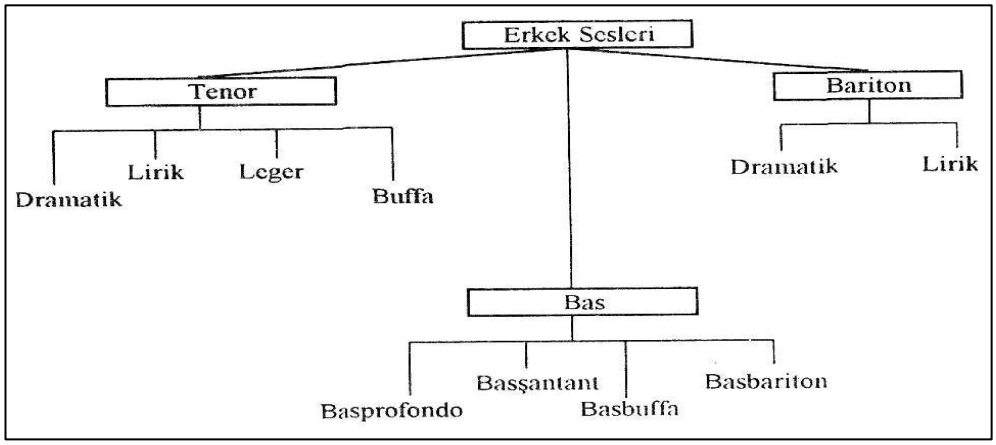
1- Tenor: Şarkı söyleyen erkeklerde tiz ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir.

2- Bariton: Şarkı söyleyen erkeklerde tenor ile bas sesin arasındaki ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir.

3- Bas: Şarkı söyleyen erkeklerde pes ses aralığına sahip olanlara verilen isimdir.

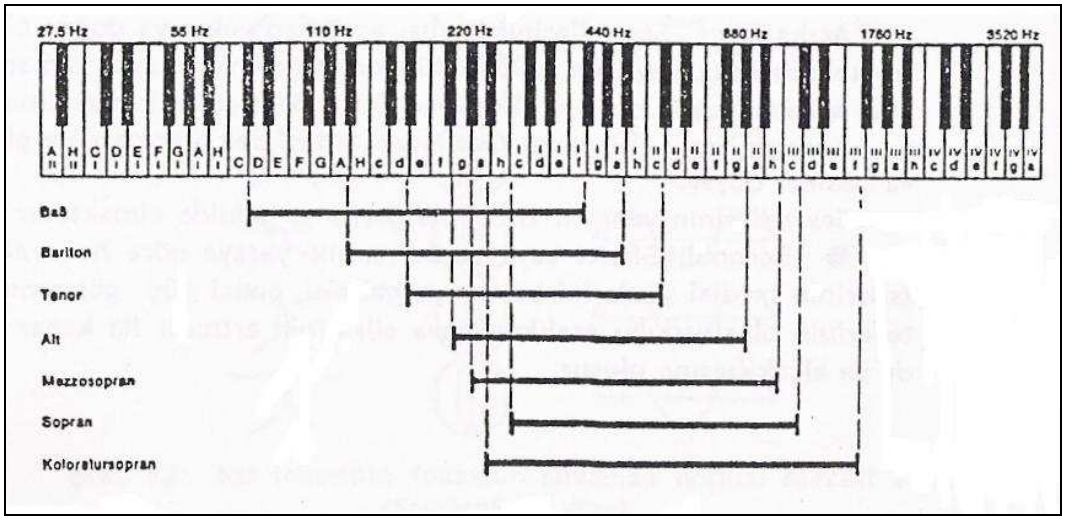
Çevik'e (1999, s.38) göre şarkıcı erkek seslerinin türleri şöyledir:

Şekil 2.

Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.47) göre, kaliteli seslerde ses sınırları şu şekildedir:

Şekil 3.

Soprano…….la-do1 ile do3- fa3 arası

Mezzo-soprano……sol-la ile si2-do3 arası

Alto ……fa-sol ile la2-si2 arası

Tenor……..Si-do ile do2-mi2 arası

Bariton……Sol-La ile sol1-la1 arası
Bas……Do-Re ile fa1-sol1 arası

Ses sınıflandırması yapılırken, dikkat edilen sesin tınısal karakteri ve bulunduğu ses aralığıdır. Fakat bunların dışında, kategorilerin hiçbirine uymayan ses grupları da bulunmaktadır. Örneğin, bariton ses karakteri göstermeyen, fakat tenor gibi tizleri de olmayan bazı ara sesler bulunmaktadır. Bu tür sesler yapılarından dolayı, bir ses sınıfının karakterinde olmadıklarından, solistik çalışmalarda başarılı değildirler. Ancak koro çalışmalarında ses renklerinin en yakın olduğu gruplar içinde şarkı söyleyebiliriler. Bu tür seslerinin var oluşuna birçok etmen neden olur. Bunların başında fiziksel yapı gelmektedir. Örneğin, titreşim (rezonans) bölgelerindeki, nefes kapasitelerindeki ve ses kaslarının işlevini yapmasındaki yetersizlik bunlardan bazılarıdır.

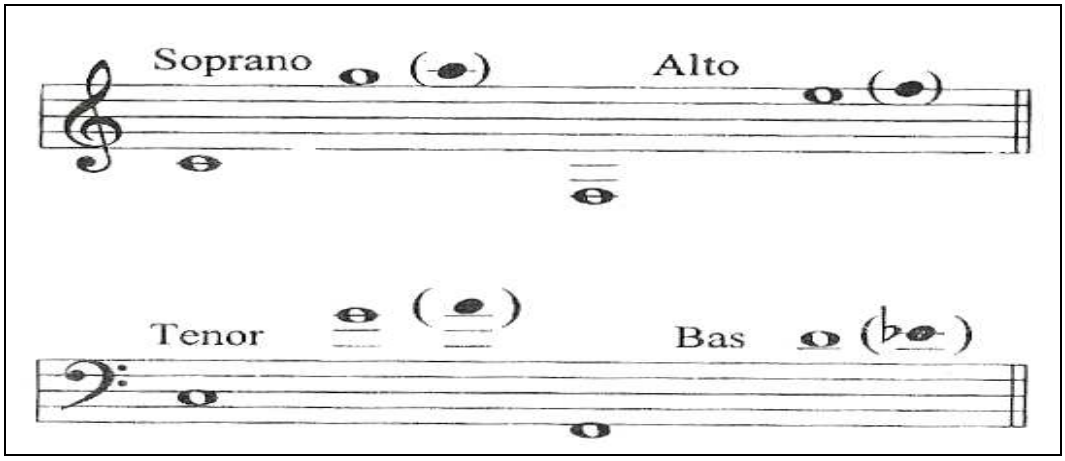
Bundan başka kontrtenor, sopranista gibi insan doğasında olmayan fakat bazı özel çalıştırmalarla geliştirilebilen yapay ses grupları da bulunmaktadır. Örneğin, kontrtenorlar çoğunlukla bariton grubundan seslerdir. Fakat ses telleri (vocal corts) etrafındaki bazı ses kaslarının kullanılmasıyla “falsetto” denilen sesin üretilmesi mümkündür. Bu, kadın ses aralığında tınlayan yapay bir sestir. Fakat belli ölçülerde, kişinin ses özelliklerine bağlı olarak geliştirilebilir.

2.9.2. Çoksesli koroların yapılarına göre kullanım şekilleri

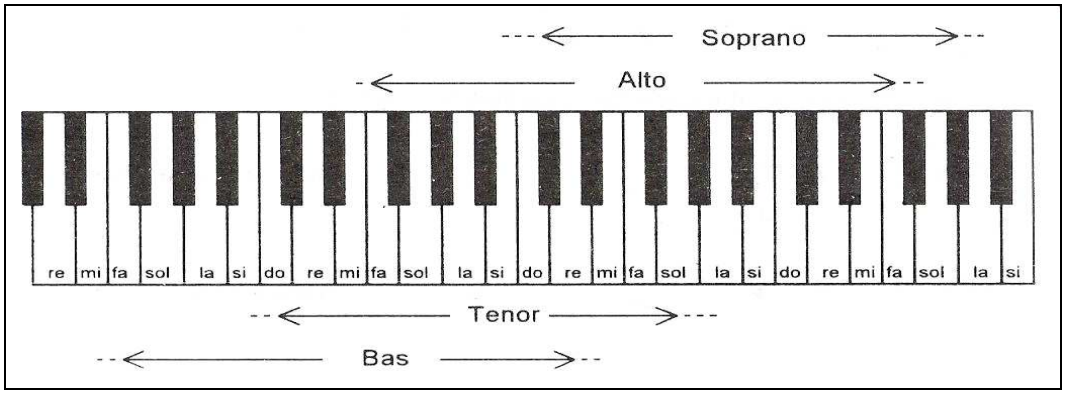
Çoksesli korolarda genellikle dört ses grubundan bulunmaktadır. Bunlar, soprano, alto, tenor, basdır. Bariton ses grubundaki koristler çoğunlukla bas grubunda, mezzo-soprano grubundaki koristler de çoğunlukla alto grubunda şarkı söylerler.

Çevik'e (1999, s.50-51) göre, çoksesli korolardaki ses grupları ve şarkı söyledikleri sınırlar şöyledir:

Şekil 4.

Şekil 5.

Yapılarına göre, çoksesli korolarda ses grupları 1.ses, 2.ses, 3. ses… gibi isimlerle de adlandırılmaktadır. Çocuk korolarındaki ses grupları da benzer şekilde ayrılmaktadır. Sun'a (2007) göre, *"Çocuk seslerin yapısı birbirine benzemektedir. Sadece ince nota aralıkları rahat olan ve kalın nota aralıkları daha rahat olan çocuk sesleri bulunmaktadır."* Bu da temel olarak çoksesli çocuk korolarında 1. ses ve 2. ses (soprano ve alto grupları diye düşünülebilir) gruplarının olduğunu gösterir. Ancak bazen bu gruplar da, koronun ve söylenilen koralin yapısına göre, kendi içlerinde ayrılabilmektedirler.

2.10. İnsan Sesinin Ses Oluşumu Bağlamında (Foniatrik Bağlamda) Anatomik ve Fizyolojik Yapısı

2.10.1. Sesin oluşumu

Sesin oluşum prensibi, temelde üç öğeye dayanır. Bunlar:

1- Ses kaynağı
2- Sesin iletildiği ortam
3- Ses alıcısı

Zeren'e (2003, s. 2) göre, ses, kulağın iletmesiyle beyni uyarıcı etki sağlayan fiziksel bir olaydır. Sesin var olabilmesi için bu etkiyi yaratan bir kaynak, uyarıcı bir etkinin kulağa kadar gelmesini sağlayan ortam ve ayrıca bu etkiyi saptayacak kulak ve beynin bulunması gerekir. Bunlardan birinin yokluğunda ses de yoktur. Ses ancak bu üç öğe sayesinde var olabilir.

Tablo 3. Sesin oluşabilmesi için olması gereken öğeler ve koşullar.

Ses kaynağı	Sesin iletildiği ortam	Alıcı
Kulağı uyarabilecek nitelikte etkenler	Etkenleri kesintisiz ve yeterli şiddette ileten ortam veya ortamlar	Etkenleri değerlendirecek nitelikte kulak ve beyin

Sesin algılanmasını sağlayacak uyarıcı etkinin oluşumu, yenilenen bir hareket sonucunda oluşur. Bir cismin konumunun, bir başka hedef cisme veya noktaya göre değişimine hareket denir. Kendini yenileyerek sürüp giden bir harekete de yenilenen (periyotlu) hareket denir.

Sesin oluşumu esnasında ses kaynağının yaptığı salınıma titreşim denilmektedir. Bu titreşim dalga şeklinde yayılır.

Şekil 6. Çevik'e (1999, s.14) göre, ses dalgalarının yayılımı.

Zaman / uzunluk oranıyla, hesaplanan titreşimin yayılımı, sesin iletildiği ortamın içinde var olan cisim ve etkilere çarparak yönlenir, şekil değiştirir, hatta küçülür.

Ses kaynağından çıktığından itibaren, yönlendiği tarafa doğru yayılarak küçülür. İki salınım arasındaki uzaklık, bize dalga boyunu verir ve bu alıcıya ulaşana kadar aynı uzunlukta kalır. Sesin kaynağıyla, alıcısı arasındaki değişkenliği, genliğidir. Genlik bir dalga boyu içinde sesin yaptığı salınımın yüksekliğidir.

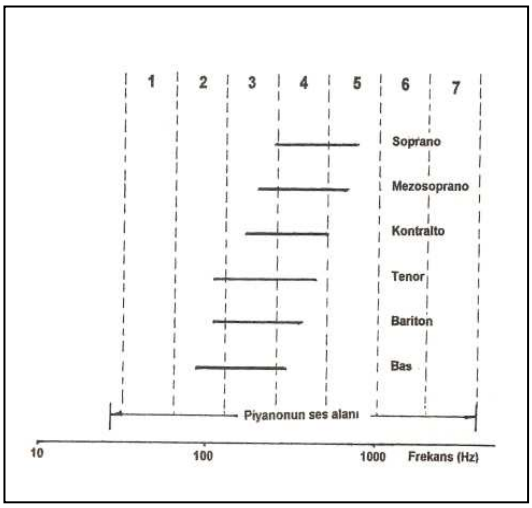
Bir saniyedeki titreşim (dalga) sayısına frekans denir. Hertz (Hz) birimi ile ifade edilen frekans, birim zamandaki dalganın periyodunu ifade eder (1/t). Örneğin, la sesi 440 Hz ile ifade edilir. Bu la sesinin frekansıdır. Yani bu sesin oluşabilmesi için, bir saniyede 440 tane tekrarlanan salınım meydana gelmektedir.

Hz olarak ifade edilen frekans, sesin yüksekliğini (perdesini)gösterir. Ses, iletildiği ortamda değişik engellere çarparak, insanın ya da hayvanın kulağındaki alıcılar (reseptörler) tarafından algılanıp, beyne iletilir. Bu şekilde sesin hangi yükseklikte olduğu anlaşılmış olur. "Bir saniyedeki titreşim sayısı ne kadar artarsa, sesin perdesi o kadar yükselir. İnsan kulağı 20 ile 20.000 Hz arasındaki frekanslara duyarlıdır. 250-4000 Hz en çok karşılaştığımız frekanslardır." (Erol Belgin, 1995, s.15 ; Aktaran Çevik,1999.)

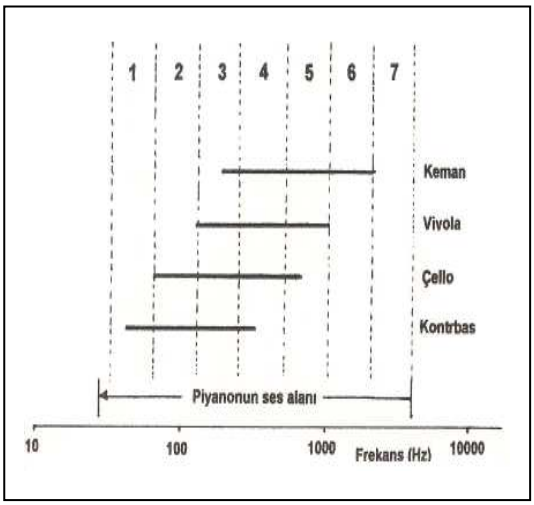
İnsan sesi ve keman ailesindeki çalgıların ses yüksekliklerinin (frekanslarının) Hz olarak ifadeleri şöyledir:

Zeren'e (2003, s.243-203) göre, insan ve keman ailesindeki çalgıların ses yükseklikleri şöyledir.

Şekil 7.

Şekil 8.

Sesin şiddetinin ölçü birimi desibeldir (dB). Ses tellerinin titreşen dokusal kitlesinin boyutları, kas yapısının esnekliği ve gerginliği, soluk basıncı, titreşim bölgelerinin anatomik yapısı ses şiddetine etki eden etmenlerdir.

Çevik'e (1999, s.15) göre, *"Sesin şiddetiyle ilgili günlük hayattan bazı ölçümler şöyledir:*

Fısıltı sesi	*20-65 dB*
Normal Konuşan sesi	*50-60 dB*
Kuvvetli konuşma sesi	*80-90 dB*
Trafik gürültüsü	*90-100 dB*
Jet motorunun gürültüsü	*140-160 dB*

2.10.2. İnsan sesinin oluşumu

İnsan vücudunda, sesin oluşumunu saylayan yapıya fonasyon sistemi denir. Bu sistem, akustik anlamda çok yönlü ve değişime uygun bir yapıdadır. Doğadaki birçok ses kaynağından farklı olarak insan, kendi ses kaynağının enerjisini kendi yaratabilir. Örneğin, çalışma prensibi olarak insan sesiyle benzerlik gösteren bazı üflemeli çalgılarda, sesin oluşumunu sağlayan titreşim dışarıdan bir etkiyle sağlanır. Oysa bu enerjinin kaynağı, insan vücudunda solunum organlarıdır ve ses oluşum (fonasyon) sisteminin parçasıdır.

Ses oluşum sistemi şu üç grup yapıdan oluşur:

1- Sesin titreşimi için gerekli havanın düzenlendiği, kaynak görevindeki organlardır. Solunum sistemi olarak da bilinen bu grup içinde görevli yapılar; soluk borusu, akciğer, kaburgalar, böleç (diyafragma) ve karın kaslarıdır.

2- Sesin ilk salınımın oluştuğu, ses kaynağı gibi çalışan titreşim sistemidir. Bu sistem içindeki yapılar; ses tellerinin de (vocal cord'ların da) içinde bulunduğu kaslar, kıkırdaklar ve sinirlerdir.

3- Sesin karakterini ve rengini ortaya çıkaran organlardan oluşan titreşim (rezonans) sistemidir.

2.10.2.1. İnsanın solumun sistemi

İnsanın, ses kaynağının (ses telleri), titreşmesini sağlayan etkiyi oluşturan yapıdır. Bu etki, insan bedeninde tıpkı üflemeli çalgılar gibi nefes yoluyla oluşur.

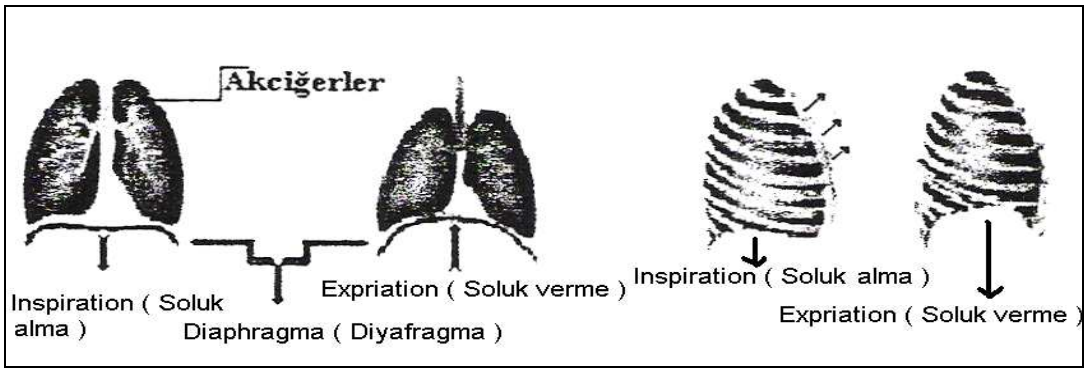
İnsanın soluk alıp verme hareketleri, öncelikle yaşamsal işlevlerin devamı için gerekli oksijenin alınmasını sağlar. Belki bundan sonraki ikinci görevi olarak nefesin ses oluşumundaki öneminden söz edilebilir.

Solunum hareketi içinde, ses oluşumunda, şu yapılar görevlidir:

Soluk borusu ve akciğer: Ağız boşluğu, gırtlak gibi yapıları da içine alarak akciğerin içinde de devam eden, boru şeklindeki kıkırdak yapıya soluk borusu denir. Bu yapı akciğerin iki bölümünde (sağ ve sol tarafında) iki "geniş bronşiyal tübe" ayrılır. (Akciğerin sol tarafı, alt ve üst olmak üzere iki lobdan; sağ tarafı, alt, orta ve üst olmak üzere üç lobdan oluşur.) İkiye ayrılan bu ana yapı, devamında "ince bronşiyal tüp" denilen 50-60 tane daha küçük dallara ayrılır ve akciğerin iç yüzeyine yayılır. Bu dallar ise, yine akciğerin iç dokusuna düzensiz bir şekilde yayılmış olan, çok küçük hava keselerine (alveollere), alınan havayı taşır.

Solumunum, iki ana hareketle incelenir. Bunlar, soluk alma (ensprisyon) ve soluk verme (eksprisyon) hareketleridir. Bu iki hareket, çalışma şeklerini etkileyen kas ve kemik sistemlerine göre de "karın (abdominal) solunumu" ve "göğüs (pektoral) solunumu" olarak ikiye ayrılır. Çevik'e (1999, s.17) göre, sağlıklı bir ses üretimi için her iki solunum şeklinin bilinçli ve dengeli kullanılması gerekir.

Şekil 9. Metin'e (2001, s.7) göre, akciğerlerin soluk alma (ensprisyon) ve soluk verme (eksprisyon) durumları.

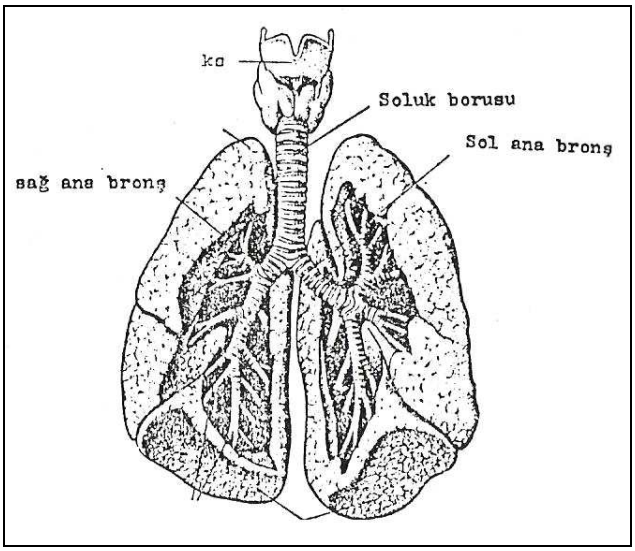

Akciğerler, göğüs kafesinin içinde, süngerimsi görünüşlü dokudan yapılmış, piramit şeklinde organlardır. İkesus'a (1965, s.2) göre, akciğerler nefes alırken genişler, verirken daralır, ufalır. Yüksekliği ortalama 25

santimetre (cm); önden arkaya kalınlığı alt kısmında 16, üst kısmında sağ akciğerde 10, sol akciğerde 7 santimetredir. Sol akciğer sağdakinden biraz daha yukarıdadır.

Akciğerlerin hacimleri yaşa, kişiye ve cinsiyete göre değişir. Ağırlıkları, yetişkin bir erkekte 1300 gr olup, bunun 700 gramı sağ, 600 gramı sol akciğere aittir. Kadınlarda ise sağ akciğer 550 gram, sol akciğer 450 gram kadardır.

Şekil 10. Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.3) göre, akciğerlerin iç yapısı.

Çevik'e (1999, s.17) göre, *"Sağlıklı bir erişkindeki akciğerlerin, soluk alma ve verme kapasitelerinin hacim olarak ifadeleri şöyledir:*

Tidal kapasite: Her normal solunumda alınıp verilen hava hacmi olup, ortalama 500 cc kadardır.

Komplemental Hava (inspiration -soluk alma- yedek hacmi): Normal tidal kapasitenin ötesinde, içeri alınabilen en fazla hava miktarı. 1500-2000 cc'dir.

Supplemental hava (expiration -soluk verme- yedek hacmi): Normal tidal expiration'dan sonra dışarı verilen maksimum hava miktarı. 1500-2000 cc'dir.

Residüel Volüm: Maksimum soluk vermeden sonra atılamayıp akciğerlerde kalan hava hacmi. 1000-1500 cc'dir.

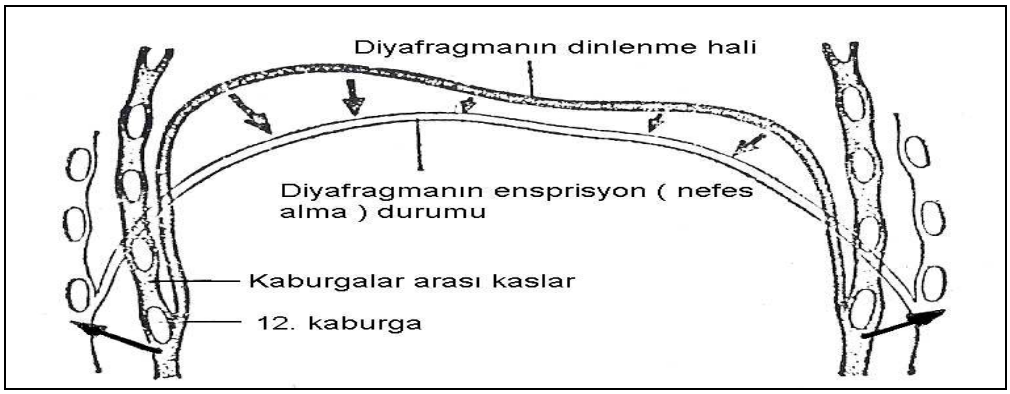
Vital Kapasite: Tidal kapasite + Komplemental Hava + Residüel Hava. 3000-4000 cc'dir. Akciğerlerde ölçülebilen en yüksek hava hacmidir."

Solunum hareketlerini kontrol eden kaslar, karın, göğüs ve omuz-boyun kasları olmak üzere üç sınıfa ayrılabilirler. Bu sınıflar içerisinde, karın bölgesinde bulunan ve gerek solunum, gerekse bu solunumdan doğan ses oluşum yapısında görevli önemli kaslardan biri de böleçtir (diyafragmadır).

Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.6) göre, diyafragma, göğüs kafesinin alt açıklığı çevresi ve lumbal omurga ile kasın ortasındaki aponevroz arasında gerilmiş durumdadır. Yatay olarak göğüs ve karın boşluğu arasında bulunur ve yukarı doğru bir sağ bir de sol kubbe oluşturur. Sağ kubbe, soluk verme sırasında dördüncü, sol kubbe ise beşinci kaburganın kıkırdağına kadar yükselebilirler.

Böleç pasif bir kastır. Esas görevi göğüs boşluğu ile karın boşluğu arasındaki basıncı dengeli tutmaktır. Nefes alma sırasında, dinlenme pozisyonunda olan böleç, karna doğru harekete geçer ve göğüs hacminin artmasını sağlar. Kubbeleri düzleşir ve oluşan alçak basınçla beraber hava akciğerlere iner. Emilen hava, karın kaslarının böleç ve göğüs kafesindeki akciğerleri itmesiyle dışarı atılır (Dursun, 1999-2000).

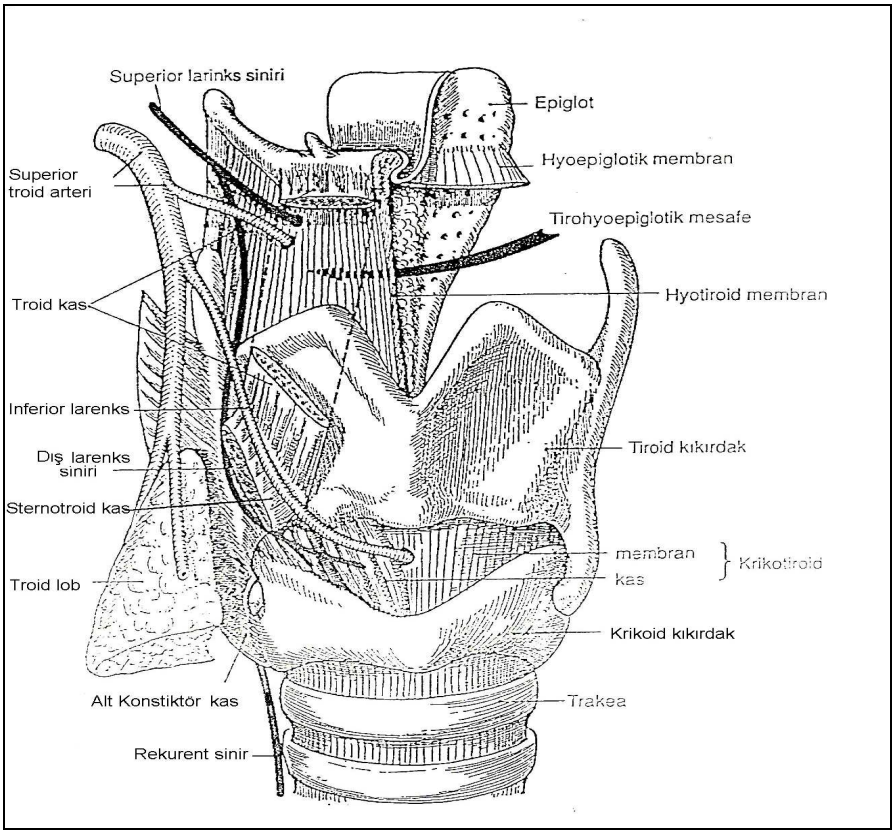
Şekil 11. Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.6) göre, diyafragmanın dinlenme ve soluk alma (ensprisyon) durumu.

2.10.2.2. İnsanın ses oluşum (fonasyon) sistemindeki titreşim (vibrasyon) sağlayan yapılar

Bu yapı, sesin titreşimini sağlayan, ses tellerinin de (vocal cords) içinde bulunduğu, gırtlağın iç ve dış kasları, kıkırdak ve sinir yapılarından oluşan boru şeklindeki bölümdür.

Şekil 12. Malkoç'a (1998, s.27) göre, gırtlağın yapısı

Ses oluşumu esnasında akciğerlerden gelen hava, nefes borusundan geçerek, bazı kıkırdak yüzeylerle şekillenip insan sesinin oluşumunu sağlayacak kasların yardımıyla ham sese dönüşür. Oluşan bu ses, ıslık, düdük karışımı bir yapıdadır. Esas olarak bu ham sese şekil veren yapılar, (sesin mikrofonları) gırtlağın üst kısmı ve kafa içinde bulunan titreşim boşluklarıdır.

Gırtlak kasları arasında thyreoarytaenoideus kasının iç kısmı vocalis adını alır. Vocalis kası etrafındaki bazı iç ve dış kaslarla gerilir, esner, açılır.

Bu şekilde akciğerlerden gelen hava kıkırdaklara bağlı gırtlak iç ve dış kasların hareketiyle sesi oluşturur.

Soluk alma sırasında vokalis kası (ses telleri ya da vocal cords), etrafındaki bazı kasların gerilimiyle iki yana doğru açılır. Bu da nefes yolunun geniş bir açılmasını sağlar. Ses çıkarılacağında, alınan nefes verilirken ses telleri, yine etrafındaki kas gruplarının hareketiyle, açılıp-kapanarak, şekillenir. Bu da titreşim bölgelerinde büyüyecek ham sesin oluşmasını sağlar.

2.10.2.3. İnsanın ses oluşum sistemdeki yankı görevini yapan organlar

Gırtlakta oluşan ham ses (primer voice) titreşim bölgeleri sayesinde güçlenip şekillenir ve karakter kazanır. İşte insan vücudunun mikrofonları olarak adlandırılabilecek bu yansıtıcı bölgelerin en önemlileri göğüs, yutak (farenks), ağız boşluğu, yumuşak ve sert damaklardır. Rezonatör bölgeler trakeden başlayarak frontal sinüslere kadar uzanan, göğüs, gırtlak, yutak, ağız ve burun boşluklarını içine almaktadır. (Çevik, 1999, s.26)

Çevik'e (1999, s.28) göre, *"Sesin kuvvetlenip şekillenmesini sağlayan bu titreşim (rezonans) bölgelerinin görevleri şöyledir:*

- *Göğüs boşlukları, özellikle pes seslerde selenlerin (harmoniklerin) zenginleşmesine ve dolayısıyla seslerin kuvvetlendirilmesine yardım eder.*

- *Gırtlak bölgesi, sesin üretildiği kaynaktan ağız boşluğuna (oral kavite) kadar uzanır ve tınının oluşmasında önemli bir etkendir.*

- *Farenks arka duvarı, farenksin bütün bölmeleri için bir duvar oluştururken, yumuşak damak ve dil kökü ile ve ayrıca üst rezonans*

bölgeleri nazofarenks, frontal sinüs, eustachi borusu ve konkalarla (kemik kıvrımları) bağlantılıdır. Özellikle konkalar arasındaki boşluklar en önemli rezonans bölgeleridir.

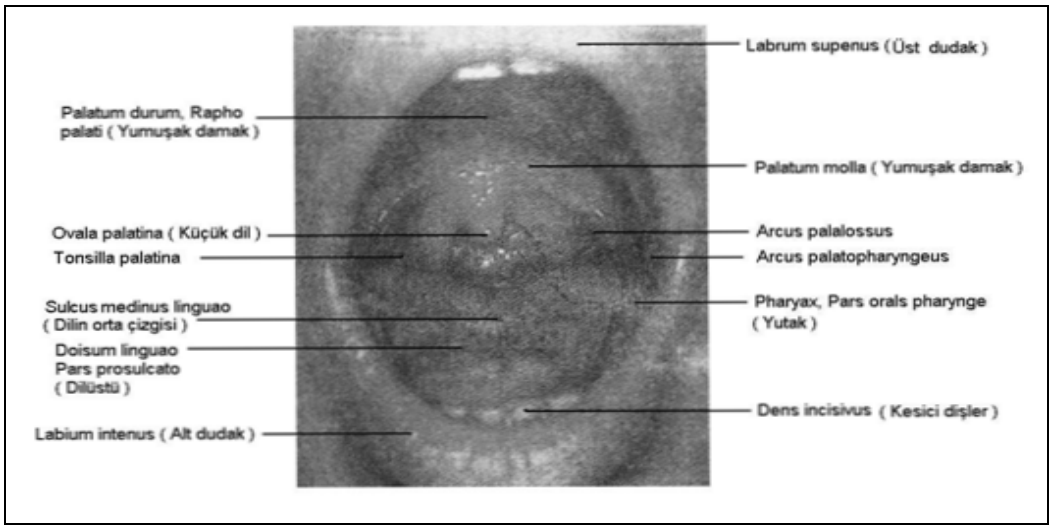
• *Ağız boşluğunda yer alan ve bu bölgeyi adeta dolduran dil, özellikle eklemlenmenin (artikülasyon) gerçekleşmesinde etkindir. Dil ucu harflerin oluşmasını sağlarken dil kökü de yumuşak damağın hareketlerini biçimlendirir. Dolayısıyla dilin fiziksel becerisi konuşma kalitesini doğrudan etkilemektedir.*

• *Alt çene, (mandibula) aşağı yukarı ve yana doğru hareket edebilme becerisiyle ağız boşluğunun genişletilmesi, rezonansın güçlendirilmesinde konuşma ve şarkı söylemede ünlü ve ünsüzlerin oluşumunda işlevseldir.*

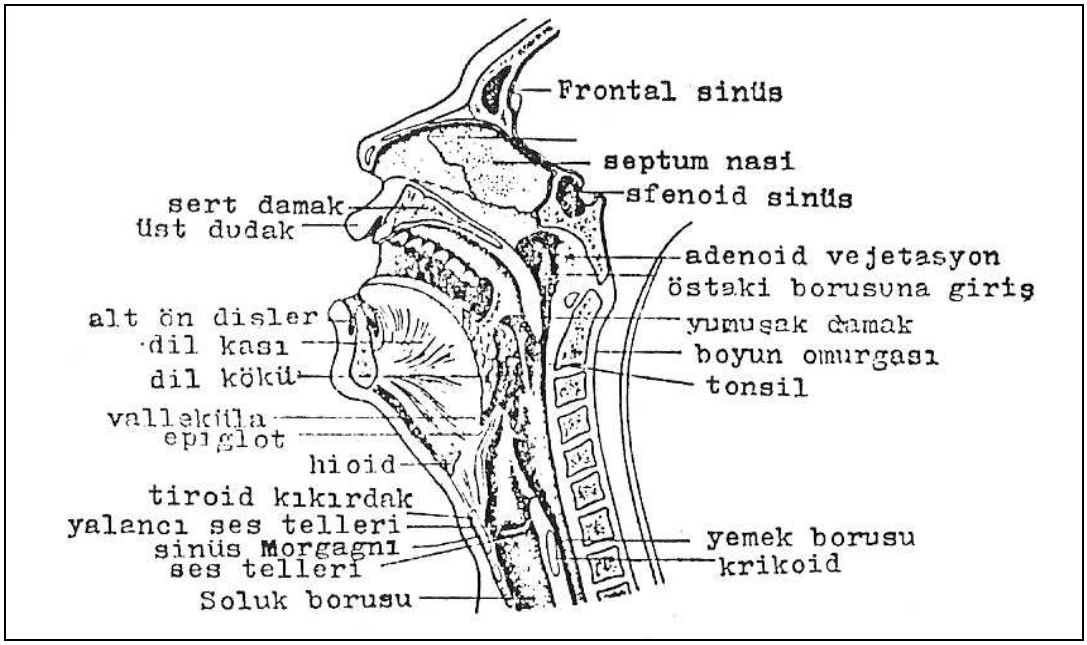
• *Sert ve yumuşak damak, sesin tını renginin oluşumunda son derece etkin bir rezonans bölgesidir. Yutkunma durumunda, beslenme kanalıyla burun yollarını birbirinden ayırır. Solunum sırasında gevşeyerek burunla larenks ve soluk borusu arasında bağlantı kurulmasına yardımcı olur.*

• *Burun boşluğu, bir kıkırdak kemikle ortadan iki bölmeye ayrılır. Her iki boşlukta kıvrımlı bir görüntüyü yansıtan konkalar bulunur. Burundan solunuma yardımcı olan konkalar yan boşluklarla da bağlantılıdır. Bunlar frontal sinüsler, elmacık kemiklerinde bulunan mavillar sinüsler, sfenoid sinüsler ve ağız boşluğudur."*

Şekil 13. Çevik'e (1999, s.29) göre, ağız boşluğunun (cavatas oris) ön taraftan görünüşü.

Şekil 14. Cevanşir ve Gürel'e (1982,s.37) göre, titreşim bölgelerinin (Yüz, boyun ve gırtlağın) yandan kesidi.

2.11. Çocukların Ses Organlarının Yapısı ve Çalışma Şekilleri

Çocuklardaki ses oluşumu yapısı, şekilsel anlamda yetişkinlerden farklı değildir. Bu yapı içinde bulunan kas, sinir, kemik, kıkırdak, organ ve boşluklar, varoluşları bakımından çocuk ve yetişkinlerde aynıdır; ancak boyut ve kapasite bakımından belli farklılıklar göstermektedirler.

İnsan sesinin yapısal dönemleriyle ilgili, üç temel bölümden söz edilebilir. Bunlar çocukluk, değişim (mutasyon) ve yetişkinlik dönemleridir. Bir yetişkinin sesi ele alındığında (kadın ya da erkek fark etmeksizin) değişim döneminden sonra ses organları bakımından çok büyük değişimlerden söz edilmez. Oysa çocuklukla, yetişkinlik dönemi arasında bulunan süreç içindeki insanların ses yapılarında önemli değişiklikler gözlemlenir. Ses, konuşma aralığında ortalama üç ile altı aylık bir dönemde süresince değişim gösterirken, şarkı söylemeyle ilgili sesin değişimi, kızlarda 17 erkeklerde 19'a kadar sürebilir. Buna neden olan önemli etmenler, yaşa bağlı olarak hormonların, beyin fonksiyonlarının, doku ve organların değişimidir. Bu değişim sürecinden sonra herhangi bir aksi etmen olmadan ortalama, kadınlarda 50, erkeklerde ise 60 yaşına kadar ses organları işlevini devam ettirir. Bu yaştan sonra bazı işlevsel eksilmeler olabilir.

İnsan sesinin işlevbilimsel (fizyolojik) dönemlerinden söz edilirken, önem verilmesi gerekenlerden biri de, değişim dönemi öncesi sesin yapısıdır.

İnsan doğasının doğum esnasında ürettiği ilk ses, 440 frekanslı ağlama sesidir. İlk aylarda 294-587 Hz yüksekliğine sahip olan ses giderek genişler. Bebeklerde çığlık sesi 2637 Hz' e kadar çıkabilir. Gelişmenin tamamlanması aşamasında, yüksek frekanslar giderek kaybolur. Fiziksel gelişimle birlikte gırtlak ve dolayısıyla ses de genişler. Çocuğun ses sınırları, doğuştan ergenlik çağına kadar beş yarım tondur. 12 yaşında (değişim öncesi) 14-19 yarım tona (yaklaşık bir buçuk oktava) çıkar. Bu süreçte, kız ve erkek çocuk seslerinde farklılık yoktur. Her ikisi de ses türü olarak soprano ve altoya yakındır. Genişlik bakımından da hemen hemen aynı olan kız ve erkek sesleri, fiziksel olgunlaşma sırasında cinsiyet hormonlarının faaliyete

geçmesiyle birlikte değişime uğrarlar. Bu durumu en çok etkileyen organ gırtlaktır. Bu etkilenme sırasında gırtlağın boyutları büyürken, sesin frekansı düşer. Böylece erkek ve kadın ses karakterleri değişime uğrar. Erkek çocukların ses tellerindeki uzama 1 cm'ye ulaşırken, ses bir oktav kalınlaşır. Kız çocuklarında ise ses telleri 3-4 mm uzarken, ses 1/3 oktav ya da bir büyük üçlü kadar kalınlaşır (pesleşir). Bu nedenledir ki kız çocuklarındaki ses değişimi dönemi, erkek çocuklarında olduğu kadar sorunlu değildir. (Çevik, 1999, s.31)

Çocuklardaki fiziksel yapılar hızlı bir değişim içinde olduğundan dolayı, seslerinin oluşumunu sağlayan yapıları, ergenlik öncesinde de sürekli değişim içindedir. Çocuğun ses değişimi ırksal, coğrafik ve kültürel bazı etkilerle de farklılık göstermektedir. Bu bakımdan değişim konusunda kesin yaş aralıkları vermek mümkün değildir. Örneğin, ortalama 9 yaşına kadar çocukların sesleri gırtlak kaslarının kenarları titreştirmesinden dolayı kafasesi (falsetto) karakterdedir. Oysa 9-12 yaşları arasında özellikle erkek çocuklarda değişim öncesi dönem olan bu süreçte çok ciddi farklılaşmalar gözlemlenmektedir. Bu dönemin devamındaysa geç değişim (post mutasyon) dönemi gelmekte ve yetişkin sesine sahip olunmaktadır.

Vücutta değişen her yapı beraberinde sesin oluşumuyla ilgili bazı değişikliklere de neden olmaktadır. Bu değişim bütün bir vücutta olmakla beraber, gırtlak, solunum yapısı ve titreşim bölgelerindeki değişimler sesi doğrudan etkiler.

Büyüme sürecinde çocukların seslerini etkileyen önemli bir durum da akciğer kapasitesinin ve bu organı kontrol eden kas ve kemik gruplarının gelişimidir.

Çocuklardaki akciğerin yaşamsal kapasitesinin ve gırtlaktaki ses tellerinin boyutlarının yetişkinlerle olan farkları aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 4. Çocuklardaki akciğerin yaşamsal (vital) kapasitesinin ve ses tellerinin boyutlarının yetişkinlerle olan farkları.

	Çocuklarda (Kız ve erkek fark etmeksizin)		Yetişkinlerde	
	6-9 yaş	9-12 yaş	Kadın	Erkek
Solunum kapasitesi(vital kapasite)	1 - 2,2 litre	2 - 3 litre	3 - 5 litre (ortalama 4 litre)	3 - 4,5 litre (ortalama 3,5 litre)
Ses tellerinin (vocal cort'ların) uzunluğu	7 - 10 mm		10 - 17 mm	17 - 21 mm
Ses frekansı (fundamental frekans)	285 - 400 Hz	285 - 500 Hz	220-2610 Hz	43-500 Hz
Sesin şiddeti	50 - 90 dB		50 -120 dB	
Fonasyon zamanı	10-12 sn		15-17 sn	20-25 sn

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışma betimsel bir özellik göstermektedir. Veriler üç yolla elde edilmiştir. Bunlar:

1) Belirlenen çoksesli çocuk korolarının çalışmalarının izlenmesi ve koro çalıştırıcılarıyla, koro eğitim ve yönetim teknikleri hakkında görüşmeler yapmak şeklinde olmuştur. Bu incelemeler ve görüşmelerin, kayıt ve notları, bağımsız yeni kaynaklar olarak amaçlanan model oluşturma çalışmasına yardımcı olmuştur.

Çalışılan koroların şefleri ile ortak bir çalışma yürütülmüş, bazı ses alıştırmaların koristler üzerindeki sonuçları değerlendirilmiştir. Bununla beraber, her bir koronun kendi dağarcığındaki bazı eserlerini seslendirilme biçimleri incelenmiştir.

2) Çocuk korolarında uygulanan çalışma türleri ve ses eğitim yöntemleri, yazılı ve görsel kaynaklardan incelenerek, alanyazınla ilgili donanım elde edilmiştir.

3) Çalışmanın bu basamağında koristlerin sesleri anatomik olarak incelenmiş, yapısal durumların değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışma için Kulak- Burun- Boğaz hastalıkları uzmanlarının ders notları incelenmiş ve bu konudaki alanyazınlarla ilgili genel bilgiler toplanmıştır.

Araştırma Grubu

Alan çalışması için seçilenler TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu ve TRT Ankara Çocuk Korosudur.

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu'yla iki çalışma yapılmış, Bu çalışmalardan ikincisinin sonunda Koro Şefi ve Ses Eğitmeni Ahter Destan'la bir açık görüşme yapılmıştır.

TRT Çoksesli Çocuk Korosu Şefi Süreyya Çağlar'la açık görüşme yapılmıştır. Yine aynı koronun çalışması izlenmiş; Şef ve Ses Eğitmenleri Süreyya Çağlar ve Nilüfer Tatman'la tekrar bir görüşme yapılmıştır.

Hacettepe Çocuk Korosu Şefleri Çiğdem Aytepe ve Atilla Çağdaş Değer'le açık görüşme yapılmıştır.

Çocuk korolarıyla yapılan çalışmalarda ve koro şefleriyle gerçekleştirilen görüşmelerde şu sorulara cevap aranmıştır:

1) Kaç çeşit çoksesli çocuk korosundan söz edilebilir. Bu koroların her birinin yapısı ile koristlerin fiziki ve psikolojik durumları arasındaki ilişki nasıldır?

2) Çocuk koroları giriş sınavlarında koristlerde hangi özellikleri arıyorsunuz?

3) Çocuk korolarına giriş ve çıkış yaşları kaç olmalıdır? Bu yaş sınırlarını oluşturan nedenler nelerdir? Bu sınırların esnetildiği durumlar var mıdır, varsa hangileridir? Kız ve erkek çocuklarda, korodan ayrılma yaşları ile ilgili farklılıklar var mıdır? Varsa nedenleri nelerdir?

4) Koro çalışmalarını nasıl bir program içinde yürütüyorsunuz?

- Haftada kaç defa çalışıyorsunuz?

- Günde kaç saat çalışıyorsunuz?

- Çalışmada kaç defa ara veriyorsunuz?

- Çalışmalarınızı hangi sırayla devam ettiriyorsunuz? (beden,nefes ve ses alıştırmaları, solfej ve dağarcık çalışmaları hangi sırayla yürütülüyor?)

- Programınızda değişikliğe neden olabilecek durumlar nelerdir?

5) Çocuk korolarında kaç grup ses vardır? Bu ses gruplarının yetişkin korolarındaki aynı isimli gruplarla farklılıkları var mıdır, varsa nelerdir?

6) Çocuk korolarıdaki kız ve erkek koristlerde farklılıklar var mıdır? Eğer varsa, kız ve erkek koristler nasıl gruplandırılarak çalıştırılır?

7) Çocuk koristlerin sesleri düşünüldüğünde, yetişkin olduklarında oluşacak olan sesleriyle ilgili genelleme yapmak mümkün müdür?

8) Ses değişim dönemi (mutasyon dönemi) ile ilgili koristlerde beklenilen ortalama yaş kaçtır? Bu döneme girmiş koristler için yapılan uygulamalar nelerdir?

9) Koroda çalıştırılan beden ısıtma alıştırmaları nelerdir? Bu alıştırmalarda dikkat edilmesi gereken ve çocuk koristler üzerinde hedeflenen beklentiler nelerdir? Ne kadar süre içinde çalışılmalıdır?

10) Koroda çalıştırılan nefes alıştırmaları nelerdir? Bu alıştırmalarda dikkat edilmesi gereken ve çocuk koristler üzerinde hedeflenen beklentiler nelerdir? Ne kadar süre içinde çalışılmalıdır?

11) Koroda çalıştırılan ses alıştırmaları nelerdir? Bu alıştırmalarda dikkat edilmesi gereken ve çocuk koristler üzerinde hedeflenen beklentiler nelerdir? Ne kadar süre içinde çalışılmalıdır?

12) Ses çalışmaları hangi ses aralıkları arasında çalışılmaktadır? Bu çalışmalar farklı ses gruplarına ve farklı cinsiyetlere göre değişiklik gösterir mi? Gösterirse bu değişikler nelerdir?

13) Dağarcık için eser seçerken nelere dikkat edersiniz? Bu seçimle koronun hazırbulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki nelerdir?

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada uygulanmış üç yöntem şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırma ile ilgili yazılı, görsel ve işitsel, hazır verilerin toplanması: Çalışmanın bu yönü kütüphanelerin ve kayıt arşivlerinin taranmasıyla gelişmiştir. Bu şekilde araştırma ile ilgili alanyazın taranmış ve araştırmanın veri tabanı kuramsal anlamda zenginleştirilmiştir.

2. Araştırmanın yapılacağı alanda bulunma: Araştırma için gerekli olan en önemli verilerin toplandığı ve var olan uygulamaların gözlem grubu olarak belirlenmiş korolarda incelendiği bölümdür. Bu bölümde koroların çalışmaları izlenmiştir. Çalışmaların izlenmesi ses kaydı ve çalışma sırasında alınan notlar şeklinde olmuştur.

3. Araştırılacak grupların yaşlarının gereği olan anatomik yapının incelenmesi: Araştırmanın bu kısmında çocuk koristlerin ses anatomileriyle ilgili alanyazında var olan çalışmalar incelenmiştir.

Çalışma Planı

Araştırma 2009 Ocak ayı sonunda teslim edilecek şekilde planlanmıştır.

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu'yla 17-18 Mart 2007'de iki çalışma, TRT Ankara Çocuk Korosu'yla 20 Mayıs 2007 'de bir çalışma yapılmıştır.

TRT Ankara Çocuk Korosu Şefi Süreyya Çağlar'la 21 Şubat 2007'de, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu Şefi Ahter Destan'la 18 Mart 2007'de, TRT Ankara Çocuk Korosu Şef ve Ses Eğitmenleri Süreyya Çağlar'la ve Nilüfer Tatman'la 20 Mayıs 2007'de, Hacettepe Çocuk Korosu Şefleri Çiğdem Aytepe ve Atilla Çağdaş Değer'le 22 Mayıs 2007'de açık görüşme şeklinde dört görüşme yapılmıştır.

Alanyazın tarama çalışması, Nisan 2006'da başlamış, çalışma süresi boyunca devam etmiştir.

Araştırmanın raporu, Şubat 2007'in başında hazırlanmaya başlamıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Alanyazından Elde Edilen Bulgular

Çocuk korolarıyla ilgili ses eğitim çalışmalarında, dikkat çekilmek istenilen en önemli durum, çocuk sesi olarak isimlendirilebileceğimiz kesin bir biçime sahip ses grubu ya da gruplarının olmayışıdır. Çocuk sesleri yapıları bakımından, tıpkı çocuklarının gelişim süreçlerindeki değişimleri gibi, değişim halindedir. Bu da çocuk ses eğitimiyle ilgili oluşturulacak modelin kuramsal temelini sarsmaktadır. Çocuk sesinin aralığı ve gürlüğü, kısa dönemler içinde değişim göstermektedir. Bununla beraber, söz edilen değişim dönemleri her çocuğa göre de belli farklılıklar gösterebilmektedir. Bu değişimi etkileyen etmenler sadece yaşa bağlı da değildir. Coğrafi, kültürel, sosyal, ekonomik etmenler ve hatta kullanılan dilin müziksel yapısı bile, çocuğun ses değişimiyle ilgili dönemlerini etkilemektedir.

Yiğit'in (2007, s.3), Kültür Bakanlığı Konya Çocuk Korosu'nda 8-12 yaş arasındaki 36 öğrenciyle yaptığı çalışmaya ait bulgular şöyledir:

Tablo 5. Yiğit 'in (2007), Kültür Bakanlığı Konya Çocuk Korosu'nda 8-12 yaş arasındaki 36 öğrenciyle yaptığı çalışmaya ait bulgular.

Çocukların yaşları	Toplam çocuk sayısı	Ses aralıkları			
8 yaş	6 çocuk	1 çocuk	2 çocuk	2 çocuk	1 çocuk
		Do1- la1	Do1- do2	Si0- do2	Sibemol0- do2

9 yaş	14 çocuk	12 çocuk		2 çocuk	
		Si0-mi2		Si0-do2	
10 yaş	7 çocuk	3çocuk	2çocuk	1çocuk	1çocuk
		Si0-re2	Do1-mi1	Si0-si1	Re1-si1
11 yaş	4 çocuk	1 çocuk	1 çocuk	1 çocuk	1 çocuk
		Sibemol0-fa2	Si0-re2	Si0-mi2	Do1-fa2
12 yaş	4 çocuk	1 çocuk	1 çocuk	2 çocuk	
		Si0-do1	Sibemol0-mi2	Si bemol0- fa2	

Egüz'e (?, s.1) göre, "Kültürel, sosyal ve ekonomik sorunlarını çözmüş ve ses birliğine kavuşarak söyleme geleneğini kurmuş olan ülkelerde, aile ile toplumun olumlu etkileri sonucu olarak çocuk seslerinin daha kaliteli ve ses sınırlarının da geniş olduğunu saptıyoruz.Örneğin: İklim koşulları birbirinin aynı ya da birbirine yakın, geri kalmış bir ülkede 11 yaşındaki çocukların ses sınırları ortalama olarak do1 ile re2 - mi2 arası iken, iklim koşulları aynı, ya da yakın ileri bir ülkede ise aynı yaştaki çocuğun ortalama olarak ses sınırlarının do1 ile sol2- la2' ye ulaştığı da göze çarpmaktadır."

Egüz'e (1999, s.115-131) göre, çocuk seslerini yaş dönemlerine göre ayırarak sınıflandırmak gerekmektedir. Bunlar;

I. yaş dönemi 6-7 ile 11-12 yaşlar arası,
II. yaş dönemi 12-13 ile 14-15 yaşlar arası,
III. yaş dönemi 15-16 ile 17-18 yaşlar arasıdır.

Bu araştırma içinde, Egüz'ün belirlediği sınıflandırmalar arasında I. yaş grubu önemsenmektedir.

I. yaş döneminde, kız çocuk seslerinde, göğüste titreşen ve özellikle kalın (pes) tonların oluşmasını sağlayan göğüs sesleri henüz kuvvetli değildir.

Bununla beraber erkek çocukların seslerinde ise parlak bir göğüs sesinin varlığı hissedilebilir. Ancak erkek sesinin sağlıklı kullanılabilmesi de kız çocuk seslerinde rahatlıkla bulunan kafa seslerinin kolay tınlamasıyla oluşan, kafa seslerinin çalıştırılmasıyla ilişkilidir.

Egüz'e (1999, s.115-117) göre, 6-7 yaş grubu çocuklarında, koro çalışmalarının başlangıç alıştırmalarının re1 ile sol1-la1 sesleri içinde olması, bu şekilde beş ses içerisinde yazılmış alıştırma ve şarkılarla yetinilmesi gerekmektedir. 7-8 yaşlarında, aralığın mi1-si1 beşlisine kaydırılması, çocuk 9 yaşına geldiğinde re1-si1 altılı aralığı içindeki alıştırma ve şarkıları seslendirmesi önerilmektedir. Ancak her çocuğun ses kapasitesi farklıdır; kimisinde si1 ve do2 seslerine yalnızca dokunarak geçmek gerekirken, kimisinde sesi zorlamadan ve bastırmadan gerekirse re2 sesine geçiş yapılabilir.

Kız ya da erkek tüm çocuk sesleri, kadın sesleriyle benzer ses özelliklerine sahiptir. Tınısı ve gürlüğü farklı ise de, yükseklik bakımından yaklaşık olarak aynıdır. Ancak pes seslere, kadın sesleri kadar rahat inemezler. Çocuklar şarkı söylemeye başladıklarında annelerinin seslerini örnek alırlar. Bu sesler onlar için değerlidir. Kadın eğitimcilerin seslerini daha kolay taklit edebilirler. Çocuk sesleri yalın, düz (vibratosuz), parlak ve çoğu zaman pürüzsüzdür. Üst tonları açık ve renklidir. Bazı çocuk seslerinde ise alt tonlar, biraz daha koyu tınılıdır.

Lunchsinger ve Arnold'a (1967, s. ? ; aktaran Yiğit) göre, 8-12 yaşlar arasındaki çocuklarda ses aralığı şöyledir:

Tablo 6. Lunchsingier ve Arnold' a (1967) göre, 8-12 yaşlar arasındaki çocuklarda ses aralığı.

Çocukların yaşları	Ses aralıkları
8 yaş	Si0 ile do2- re2 arası
9 yaş	Si0 ile re2 arası
10 yaş	Si0 ile mi bemol2-mi2 arası
11 yaş	La0-si0 ile mi bemol2-mi2 arası
12 yaş	La0-si0 ile mi2-fa2 arası

Cevanşir ve Gürel'e (1982, s.58) göre, "Çocuk sesi doğru kullanıldığında tek bir ses aralığı (rejıstır) olarak eğitilebilir. Bu anlamda 10 yaşındaki bir çocuğu 6-10 dakika, 10-12 yaşındakini 15 dakika, mutasyon dönemindekini ise 5-6 dakika ses eğitimi yaptırılmalıdır."

Türkiye'deki sosyo-kültürel ve müziksel altyapı, çoksesli müziğin uygulanmasıyla ilgili belli sorunları barındırmaktadır. Geleneksel anlamda tek sesli müzik anlayışından gelen bir altyapıya sahip olmalarından dolayı, Türk toplumu toplu söylemeyle ve çoksesli müziğin içselleştirilmesiyle ilgili bazı sorunlar yaşamaktadır. Örneğin, koro çalışmalarına başlarken bireylerin hazırbulunuşluk düzeyleri, çoksesli müziği geleneksel anlamda benimsemiş bir başka topluma göre daha düşük durumdadır. Bu da toplumsal anlamda müzikal yeteneğin eksikliğinden değil, çoksesli müzik kültürünün yaygınlaşmasıyla ilgili sorunlardan kaynaklanır.

Çoksesli çocuk korolarındaki belirtilmesi gereken önemli konulardan biri de hepsinin özengen (amatör) oluşudur. Burada özengen oluşlarından anlatılmak istenilen, müzikal başarıları değil, koristlerin korolarda mesleki bir işlev dışında bulunmalarıdır.

4.2. Çocuk Korolarıyla Yapılan Çalışmalar ve Eğitimcileriyle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Hacettepe Çocuk Korosu Şefleri Çiğdem Aytepe ve Atilla Çağdaş Değer'e (2007) göre, çocuk korosunun başarısı ve eğitim çalışmasının sağlıklı olması, koro seçmeleri sırasında başvuran korist adaylarının hazırbulunuşluk düzeyleriyle ilişkilidir. Bu da sınava başvuran korist adaylarının sayıca çok olmasıyla mümkündür. Hazırbulunuşluk düzeyi daha yüksek adayların sayısının artması, koroya nitelikli koristlerin alınma şansını arttırır.

Çoksesli çocuk korosu olarak söz edilen korolar tek bir türden oluşmamaktadır. Bu türleri belirleyen en önemli etmen, çocukların yaş

gruplarıdır. Farklı yaş gruplarında farklı ses aralıklarına sahip çocuklar bulunmaktadır. Bu nedenle çocukların seslendirilmeleri için yazılan eserlerin yaş gruplarıyla da ilgili olması gerekmektedir.

Lunchinger ve Ardold'a (1967, s. ? ; aktaran Yiğit) göre, çocuklarda fizyolojik ses aralığı müzikal ses aralığından daha geniştir. Çocukluk döneminde fizyolojik ses aralığı (çıkarılabilen en tiz ve en pes ses aralığı) oldukça sabit kalırken, müzikal ses aralığı gelişir. Gelişim süreci içerisinde şarkı söylemek için genellikle 1,5 oktav civarında ses aralığını kullanabilirler. Bunlardan % 30'unun ise, iki oktava varan daha geniş ses aralığına sahip oldukları belirtilmektedir.

Aytepe ve Değer'e (2007) göre, çocuklar, yaşla gelen gelişimlerinin etkileri göz önünde bulundurularak çok dar alanda (do1 ile sol1-la 1) çalıştırılmalıdır. Bu çalışmanın kuramsal temeli, Sun'a (2005) göre, "ortak ses alanı" olarak belirlenen uygulamaya dayanır.

Aytepe ve Değer'in, Sun'la yaptığı açık görüşmeye (2007) göre, çocuklar koro için iki temel gruba ayrılabilirler. Bunlar; birinci ses, yani tiz sesli çocuk (soprano denilebilir) ve ikinci ses, yani pes sesli çocuk (alto denilebilir) gruplarıdır. Bu gruplar içerisinde tiz sesli çocukların inebildikleri en kalın nota ile pes sesli çocukların çıkabildikleri en tiz nota arasında kalan bölüm, bir çocuk korosunun ortak ses alanıdır. Eğer çocuk korosunun yapısı kurumsal anlamda yeniyse ve koristlerin hazırbulunuşluk düzeyleri henüz çoksesli müzik için yeterli değilse, onları ortak ses alanı içinde ve tek sesli, eşlikli eserleri çalışmak uygundur.

Çocuk korolarının yapılarına bakıldığında, iki ana ses grubundan söz edilebilir. Bunlar alto ve soprano ses gruplarıdır. Bu sesler yetişkinlerdeki alto ve soprano seslerine müzikal ses aralıkları (ses rejistırı) anlamında benzerlik gösterilse de, tını, renk ve gürlük bakımından farklılıklar gösterir. Bununla beraber özellikle 9-10 hatta 11yaşına kadar kız ve erkek koristlerin seslerinde belirgin bir farklılık yoktur. Çocuk koristlerin ses gruplarıyla ilgili kız ve erkek olmaları bakımından bir genelleme yapmak doğru olmadığı gibi, bu

yaşlardaki ses özelliklerine göre de ileriki yaşlardaki yetişkin sesleri hakkında tahminde bulunmak güçtür.

Çocukların şarkı söylemek için ses üretmeye yarayan organ ve yapıları yetişkinlerle benzerlik göstermektedir; fakat daha küçük boyutlu ve hassas yapıdadırlar. Özellikle gırtlak kaslarının bazı alışkanlıkları öğrenmesi, bu yaşlar içinde yapılan uygulamalara bağlıdır. Bununla beraber, akciğerler, yetişkinlere oranla küçük, onu kontrol eden kaslarsa henüz yeterince gelişmiş değildir. TRT Ankara Çocuk Korosu Şefleri Süreyya Çağlar ve Nilüfer Tatman'a (2007) göre, çocuklarda yerleştirilmesi en zor teknik çalışmalar, nefes çalışmalarıdır. Çünkü nefes egzersizi niteliğindeki bazı çalışmalardaki gelişmeler, şarkı içinde kullanılamamaktadır.

TRT Kurumu, çoksesli çocuk korosu çalışmalarını 1970'lerin sonundan bu yana, belli bir kurumsal çerçeve içinde devam ettirmektedir. TRT Ankara Çocuk Korosu için iki yılda bir sınav yapılmakta ve bu sınava çok önemli sayıda korist adayı çocuk başvurmaktadır. Bu sayede, nitelikli korist seçme şansı artmaktadır. (TRT Kurumu çocuk korolarının kuruluş ve çalışma esasları Ek-1'de belirtilmiştir.)

Koronun şefleri Süreyya Çağlar ve Nilüfer Tatman ile yapılan görüşmelerde (2007), 2007 yılı için koronun 96 kişi olduğu ve bunun 3/5'inin kız, 2/5'inin erkek koristlerden oluştuğu belirtilmiştir. Koroya devamlılık, her çalışma için ortalama 80 kişi civarındadır. Koro, 8 ile 13 yaşları arasındaki çocuklardan oluşmaktadır. Koroya 8 yaşındaki korist adayları başvurmaktadır. Hazırbulunuşluk düzeyi olarak uygun olan adaylar, bir yıl özel eğitimden geçmekte, yeterli görüldüklerindeyse koroya dahil edilmektedirler. Hazırbulunuşluk düzeyi olarak korist adaylarında arananlar şu iki özelliği içermektedir. Birincisi gelişmeye uygun sese sahip olmak, ikincisi müzikal işitmeyle ilgili yani sese karşı olan duyarlılıktır. Her iki sınavdan da 100 üzerinden 70 puan alan çocuklar bir yıllık özel eğitim için hak kazanmaktadırlar. 13 yaşına gelen bütün koristler ses değişim (mutasyon) dönemine girmiş olsalar da olmasalar da korodan mezun edilirler.

TRT Ankara Çocuk Korosu'nda en genel anlamda iki ses grubu bulunmaktadır. Bunlar, birinci ses grubu, (sopranolar) ikinci ses grubu (altolar) olarak ayrılmaktadır. Koronun yaklaşık 55 kişi kadarı birinci ses, 41 kişi kadarı ikinci ses söylemektedirler. Bazen, seslendirilecek eserin yapısına göre koro üç ya da dört ses grubuna da ayrılabilmektedir. Koroda koronun seviyesine uygun iki sesli, üç sesli ve dört sesli; piyano eşlikli ya da a cappella (eşliksiz) eserler seslendirilebilmektedir.

TRT Ankara Çocuk Korosu, herhangi bir farklılık olmadığında, hafta sonları iki gün, (cumartesi ve pazar) saat 9.30 ile 12.30 arasında üç saat çalışmaktadır. İlk saatte teknik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmanın içeriği daha çok şarkı söylemek için uygun bedensel çalışmaların, gerekli nefes ve ses egzersizlerinin yapılmasını içerir. İkinci saat, koristin müzikal becerisini geliştirmek için yapılan nota eğitimini içerir. Üçüncü saatte ise şarkı söyleme ve repertuar çalışması yapılmaktadır. Çağlar'a (2007) göre, bu çalışmalar içinde çoğunlukla ikinci çalışma saatinde yapılanlardan daha çok verim alınmaktadır. Çocuk koristlerin ilgisi, bir ders saati (50 dakika) sonunda dağılma eğilimi göstermektedir. Sonrasında ara verme ihtiyacı duyulmaktadır.

TRT Ankara Çocuk Korosu'nda ses eğitim çalışmaları üç temel çalışmayla yapılmaktadır. Bunlar, şarkı söylemek için uygun beden egzersizleri yapmak, nefes kapasitesini arttıracak nefes egzersizleri yapmak, bu sayede çocuğun şarkı söylemekte görevli ses kaslarını ve titreşim bölgelerini ısıtmak, çalıştırmaktır. Bu egzersizlerden bazıları yapılma sırasına göre şöyledir;

1- Beden Egzersizleri

- Boynu sağa-sola, öne-arkaya esnetme egzersizleri.

- Kolları yukarı-aşağıya, karşıya-yanlara uzatma egzersizleri.

- Beli, leğen kemiği (pelvis bölgesi) etrafında sağa-sola, öne-arkaya çevirme egzersizleri.

- Belden yere kıvrılarak esneyip, sonra yukarı uzanma egzersizi.

- Ayakların her birini sırasıyla aynı taraftaki elle tutarak denge ve odaklanma egzersizi.

Beden egzersizleri, yaklaşık 5-10 dakika içinde bitirilir.

Tatman'a (2007) göre, beden çalışmalarıyla ilgili önemsenmesi gerekenler, bunların yukarıdan aşağıya ya da aşağıdan yukarı belli bir sırayla yapılmaları ve koristin çok zorlanmasından kaçılacak özellikte olmalarıdır. Önemli olan, ses organlarına yararlı olacak vücut egzersizlerinin yapılmasıdır. Koristin, bir çocuk olduğu unutulmamalıdır.

2- Nefes Egzersizleri

- Derin ve uzun nefes alıp verme çalışmaları.

- Mezzo-forte kuvvette nefes üfleme çalışması. ("sıs" hecesiyle ve sonlarını fırlatarak verme)

- Nefesi, önce "piano" sonra aniden "forte"leşerek üfleme çalışması.

- Piyanodan forteye doğru arttırılarak yaptırılan nefes çalışması.

- Forteden pianoya doğru azaltılarak yapılan nefes çalışması.

- Alınan nefesi üç defada kesik kesik (staccato) ve artarak verme çalışması.

- Alınan nefesi üç defada kesik kesik ve azalarak verme çalışması.

- Alınan nefesi dört defada kesik kesik ve azalarak verme çalışması.

- Alınan nefesi “ko” hecesiyle aniden fırlatma çalışması.

- Alınan nefesi “ko” hecesiyle iki defada fırlatma çalışması.

- Alınan nefesi “sıs” hecesiyle artarak üfleme ve sonunu da “ko” hecesiyle fırlatma çalışması.

- Alınan nefesi “sıs” hecesiyle kesik kesik üfleme çalışması.

- Alınan nefesi “sıs” hecesiyle uzun bir şekilde üfleme çalışması.

Nefes egzersizleri yaklaşık 10-15 dakika içerisinde bitirilir.

Tatman ve Çağlar’a (2007) göre, nefes egzersizlerinde dikkat edilmesi gereken, çocuk koristlerin kalp atış ritmlerini (tansiyonlarını) zorlayacak ve ses organlarına aşırı baskıda bulunacak düzeydeki çalışmalardan kaçınılmasıdır.

3- Ses Egzersizleri
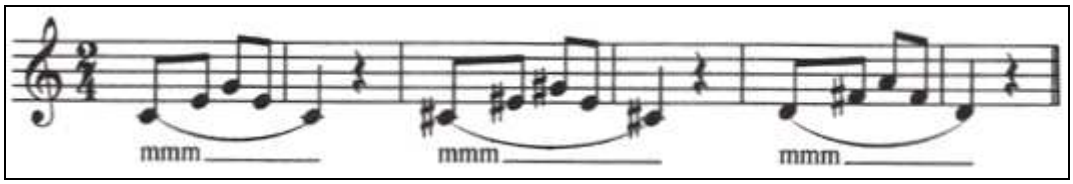
Çalışmanın bu kısmının başlangıç egzersizleri, bazı beden ve nefes egzersizlerini de içermektedir. Örneğin;

- Koristlerin tek sıra halinde birbirlerine dönerek yaptıkları sırt, omuz, boyun masajları sırasında kapalı ağız çalışması yapmak. (“hım” hecesiyle kromatik olarak tam dörtlü aralıkta çıkıp inmek.)

Bu tür çalışmalardan sonra kapalı ağız çalışmalarına devam edilir.

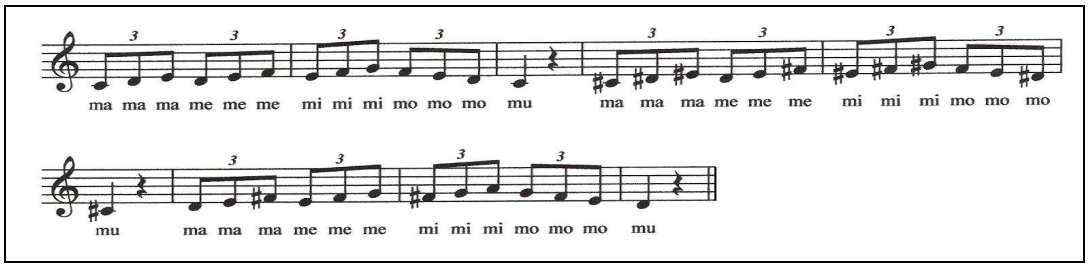
- Büyük üçlü aralıkta kapalı ağız çıkılıp inilme egzersizi. Egzersizin sonunda birinci ve ikinci ses grupları, birinci ve beşinci derecedeki sesleri yine kapalı ağız söyleyerek beşli tınlatırlar. Kapalı ağız 1.-3.-5. derecedeki seslere çıkılıp inilir. Bu şekilde do1-re2 sesleri arasında çalışılır.

Şekil 15. Kapalı ağız ses çalışması.

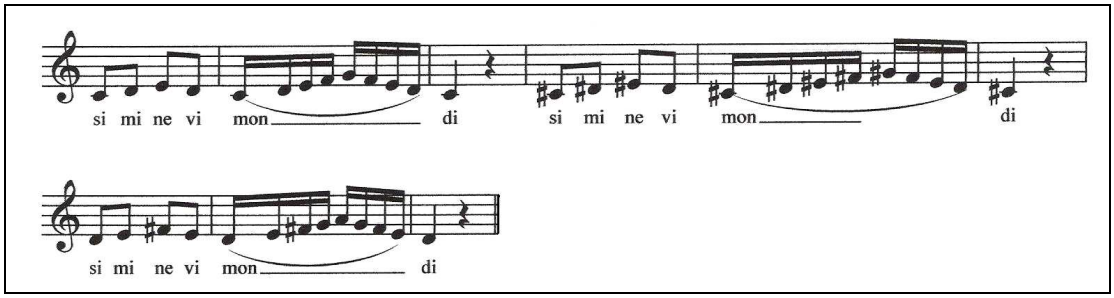

Bunun dışında şu egzersizler, altlarında yazan vokallerle çalışılır.

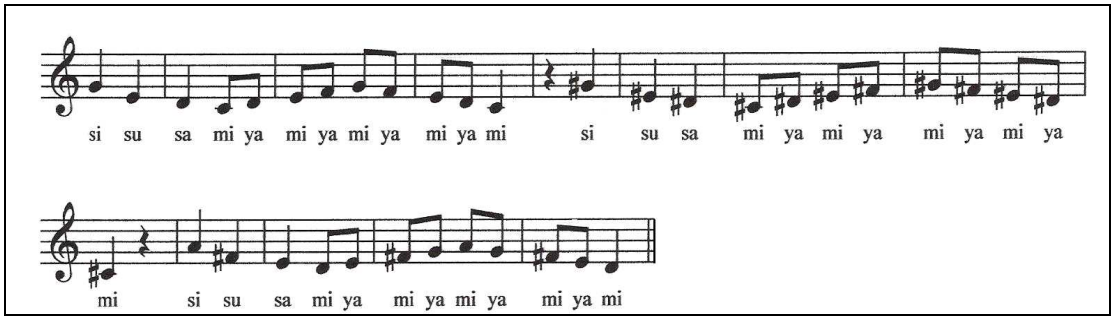
Şekil 16. Dudak ve kafa titreşim bölgelerini çalıştırma uygulaması.

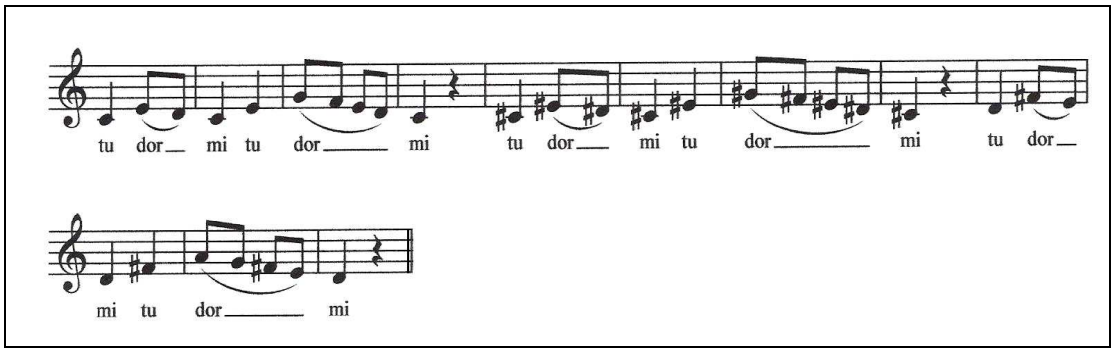
Şekil 17. Ses(vokal) çalışması.

Şekil 18. Ses çalışması.

Şekil 19. Ses çalışması.

Tatman'a ve Çağlar'a (2007) göre, çocuk korolarında, bağlı (legato) ses çalışmaları tercih edilmelidir. Oktav çalışmalarından daha çok üçlü, beşli ve bazen altılı aralıklar içinde çalışmalar yapılmalıdır. Bununla beraber, yapılan herhangi bir egzersizin sadece bir tanesinin uzunluğu, çocuğun nefes kapasitesini aşırı zorlayacak düzeyde olmamalıdır. Çünkü gelişim sürecindeki koristler için yapılacak herhangi bir zorlamalı ya da ittirmeli (forseli) çalışma, onlarda ses organlarının gelişimiyle ilgili soruna yol açabilecektir. Bu durum düşünüldüğünde, çocukların yaşlarına ve müzikal donanımlarına göre, ses ısıtma çalışmalarını yaptıkları ve şarkı söyledikleri ses aralığı belirlenmelidir.

TRT Ankara Çocuk Korosu'nda birinci ses grubu (tiz sesi olan çocuklar ya da soprano grubu da diyebiliriz), Si0-do1 ile fa2-sol2 aralığı içinde şarkı söyleyebilmektedirler. Bu gruptaki çocuk sesleri si2- do3'e kadar çalışabilmektedirler. İkinci ses grubundaysa, (pes sesi olan çocuklar ya da alto grubu diyebiliriz) çalışma alanı biraz daha sınırlıdır. Özellikle pes seslerde, yetişkin korolarındaki altolara göre, daha az verim sağlanabilmektedir. Çünkü çocuk seslerindeki göğüs tonlarının henüz tam oluşmamasından dolayı, pes seslerde güçlü ses elde etmek zordur. La0 ile re2-mi2 aralarında şarkı çalışılabilinmektir. Egzersizlerde ise sol0 ile fa2-sol2 aralığında çalışılabilinmektedir.(TRT Ankara Çocuk Korosu'nun 2006-2007 sanat yılı içinde seslendirdikleri koro eserlerinden bazıları EK-3'te bulunmaktadır.)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu şefi Ahter Destan'a (2007) göre, çocuk korolarının en temel sorunlarından biri ses duyarlılığının sağlanabilmesidir (entonasyon sorununun çözümlenmesidir). Çocuğun mükemmel aralık olarak söylenebilecek tam dörtlü, tam beşli, oktav aralıklarını algılayabilmesi; küçük ikili, büyük ikili, tam dörtlü, büyük yedili gibi çakışık tınlayan aralıkları öğrenebilmesi ve bunları parçalar içinde kullanabilecek müzikal donanıma ulaşması hedeflenmelidir. Bununla beraber, çocuk koristlerin ses değişimleri iyi belirlenmeli ve koronun ses uyumu bu değişimler önemsenerek sağlanmalıdır. Çocukların ses değişimleri, bedensel gelişimleriyle beraber olmaktadır. Bu değişim süreçleri içinde koristin sesi, genelleme yapılamamakla beraber, 11 ile 14 yaş arasındaki bir dönemde büyük bir değişime uğrar. Fakat bu değişimin büyüklüğü, daha önce sesinin değişmediği anlamına gelmez. Çocuk korolarının içindeki her bir koristin gerek ilk değişim (pre-mutasyon), gerekse geç değişim (post-mutasyon) olarak söylenebilecek bu süreçlerinin iyi gözlemlenip, sağlıklı ses gelişimlerinin sağlanacağı çalışmalarla eğitilmesi gerekmektedir.

Bu korolarda yapılan çalışmalardan ve şeflerle yapılan görüşmelerden sonra, edinilen bilgilerle beraber, çocuk korolarında ses eğitim çalışmaları olarak ne yaptırılırsa yaptırılsın, çocuğun psikolojisinin göz ardı edilemeyeceği fark edilmiştir. Çocuk korolarında başarının, çocuğun psikolojik yapısıyla doğru orantılı bir şekilde, hızla değişebileceği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte koristin başarısında, içinde bulunduğu sosyo-kültürel ortam, sosyal sınıf; beslenme, konuşma ve uyku alışkanlıkları gibi etmenlerin de çok önemli yere sahip olduğu görülmüştür.

Tatman' a (2007) göre, çocuğun iyi uyuduğu, ve güzel bir kahvaltı yaparak geldiği çalışmalardaki başarısı fark edilir düzeydedir. Bu da koronun genelinin başarısını etkilemektedir. Koro eğitimi haftada iki gün üçer saatten yapılan çalışmalarla kaldığı zaman, koristlerin hazırbulunuşluk düzeyleri ne olursa olsun, yetersiz olacaktır. Bunun için ailelerle iletişim halinde olmak ve çocukların aile, soysal yaşantıları hakkında bilgilenmek, koro çalıştırıcısının görevlerindendir.

Destan’a (2007) göre, çocuk korosu çalışmaları, koristlerin kendileri ve aileleri için sadece bir sosyal faaliyet olarak kaldığı zaman, verim azalmaktadır. Bununla beraber, koristlerin aileleri tarafından başka faaliyetlere yönlendiriliyor olması, onların koro içindeki başarılarını etkilemektedir. Bunun için aileler, çocuklarını yönlendirirken, çocuğun ilgi, beceri ve algı kapasitelerini göz önünde bulundurarak hareket etmelidirler.

Aytepe ve Değer’e (2007) göre, çocuk korolarındaki belirlenmesi gereken ilk durum, çocukların ortak ses alanının saptanmasıdır. Koronun yapısı farklı seviyelerdeki koristlerden oluşuyorsa, çalışmalar, bu seviyelerin belirlendiği ve her seviyenin farklı çalışma şekillerinde eğitildiği bir halde olmalıdır. Bu belirlemeler, koristlerin hazırbulunuşluk düzeylerinin ölçüldüğü, koro giriş sınavında netleştirilmelidir. Farklı seviyedeki her grup, kendi içindeki ortak ses alanları belirlenerek çalıştırılmalıdır. Bu seviye grupları arasında da her bir ses grubu (soprano, alto, varsa tenor, bariton, bas grupları) ortak ses alanları içinde çalıştırılmalı ve bu aralıklarda şarkı söyletilmelidir.

Aytepe ve Değer’e (2007) göre, özellikle küçük yaştaki koristlerin oluşturduğu gruplar ve başlangıç seviyesindeki diğer gruplar, dar aralıklar içinde ses eğitim çalışmaları yapmalıdırlar. Dar aralıktan anlatılmak istenen, tam dörtlü, tam beşli, küçük altılı aralıklardır. Yani bu düzeydeki topluluklar, do1-sol1, re1-sol1, re1-la1, do1-la1 aralığında çalıştırılmalı, ses ve solfej eğitimleri bu aralıklar içinde gerçekleştirilmelidir. Çocuk koristler, düzeylerine uygun, belli müziksel ve bedensel oyunları da içeren, uygulamalarla çalıştırılmalıdır. Bu anlamda, solfej ve ses eğitimi birbirinden ayrılmaksızın yaratıcı dramayı kullanmalıdır. Koro belli bir düzeye ulaşıncaya kadar, eşlikli ve teksesli parçalar söyletilmelidir. Teksesli parçalarda bile, herhangi bir çalgı aleti (piyano gibi) tarafından yapılan eşlik sayesinde, çoksesli müzik çocuklara öğretilebilmektedir. Bu şekilde, çocuk koristler zorlanmadan ve sesleri zarar görmeden şarkı söyleme becerisini kazanmaya başlamış olurlar.

5. BÖLÜM

ÇOCUK KOROLARINDA UYGULANMASI GEREKEN SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

Oluşturulacak modelin temelini belirleyecek etmenler şunlardır:

5.1. Çocuk Korolarının Yapılarının ve Düzeylerinin Belirlenmesi

5.1.1. Koro giriş sınavı

Çocuk korosundaki koristlerin hazırbulunuşluk düzeyleri, öncelikle koroya giriş sınavında belirlenmelidir. Bu sınav, koristin ses yapısını belirleyecek, müziksel algı düzeylerini ölçecek, fiziksel ve psikolojik olarak ortak iş yapabilme becerisini belirleyecek aşamaları içermelidir. Koro sınavı, iki aşamalı olarak yapılmalıdır.

Koro giriş sınavının aşamaları ve içerikleri şu şekildedir:

1.aşama: Çocuk korist adaylarının, müziksel algı düzeylerini ölçüldüğü, fiziksel ve psikolojik olarak koro çalışmalarına uygunluğunun belirlendiği aşamadır. Korist adaylarının teksesli ve çoksesli duyuş düzeyleri, ritmik ve melodik hafıza becerileri piyano yardımıyla ölçülerek, müziksel algı seviyeleri belirlenir.

Sınav kurulunun belirlediği bir puanın üstünde alan adaylar ikinci basamağa girmeye hak kazanırlar.

2. aşama: 1. Aşamayı geçen koristler arasından, koro için beklenilen ses yapısına ve müziksel algı düzeyine sahip olanların seçildiği aşamadır. Bu aşamada da koristlerin müziksel algıları, ilk aşamaya benzer bir şekilde, ölçülür. Bununla beraber çocukların koro şarkıcılığı için gerekli olan sese sahip olup olmadıkları incelenir. Bu inceleme, adaydan önceden hazırlaması istenilen bir şarkıyı söyleme şekline bakılarak ve piyanoyla yaptırılacak ses alıştırmalarındaki becerileri ölçülerek gerçekleştirilir.

Giriş sınavı en az üç kişiden oluşan bir kurul tarafından yapılmalıdır. Kurul içinde, her iki aşamada da var olan ölçütleri doğru değerlendirecek çocuk korosu çalıştırıcılarının ve eğitimcilerinin yanında, çocuk eğitbilimcisi de (çocuk pedagojisi uzmanı da) bulunmalıdır.

5.1.2. Koronun çalışma şekli

Oluşturulan koronun düzeyi belirlendikten sonra, ne tür bir program içinde çalışılacağına karar verilmelidir. Bu belirlemede, koristlerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve yaşları önemlidir. Çalışma, çocuk koristleri bulundukları yaşlara göre sınıflandırılarak devam ettirilebilir. Bununla beraber benzer bir sınıflandırma hazırbulunuşluk seviyelerine göre de yapılabilir.

Koronun düzeyi ile ilgili yapılan bulgulardan sonra, korodaki ses grupları (birinci ses, ikinci ses grupları gibi) koristlerin ses yapıları doğrultusunda belirlenir, nasıl bir eğitim ve repertuar çalışması yapılacağına karar verilir. Bu çalışmanın içeriği, kaç sesli parçalar söyleneceğinden, eşlikli-eşliksiz eserlerin seslendirip seslendirilmeyeceğine; koristlerin ses ve müzikal eğitimlerine kadar uzanır.

5.1.3. Korodaki ses gruplarının belirlenmesi

Çocuk korolarındaki ses gruplarının belirlenmesi, koristlerin içinde bulundukları yaş grupları arasında yapılmalıdır. Bu yaş grupları, kendi gelişim

süreçleri ve değişim dönemleri göz önünde bulundurularak belirlenmiş ses aralıkları içinde çalıştırılmalıdır.

Korolarda, yaş gruplarıyla ilgili çalışmalar, şu iki yaş döneminde yapılabilir:

Birinci grup, 6 ve daha küçük yaş koristlerden oluşanlardır. Bu gruptaki çocuklara, daha çok genel müzik bilgisi eğitimi ve koro müziğine hazırlık sayılacak çalışmalar uygulanmalıdır. Bu dönem içindeki koristler, fizik yapıları dar alanda ses üretmeye izin verdiğinden dolayı, tam beşli, küçük altılı, büyük altılı ses aralıkları içinde eğitim görmelidirler. Eğitimleri şu üç temel üzerinde ilerler: Solfej ve müzik bilgisi, ses eğitimi, repertuar çalışması. Bu çalışmalar arasında, solfej ve müzik bilgisi ile ses eğitim çalışmaları bazı ses ve beden oyunlarıyla eğlenceli hale getirilmelidir. Çünkü özellikle bu yaştaki çocuklar için müzik, eğlenirken öğrenebileceği öğeler içermelidir. Çocuğun, oyun çağında müziği, oyunlarla beraber algılaması, öğrenme sürecini hızlandıracak ve ilgisini arttıracaktır.

6 ve daha küçük yaş aralığındaki koristlerden oluşan çocuk korolarında genellikle, tek sesli ve büyük altılı ses aralığı içinde (koronun seviyesine göre bir oktav ya da dokuzlu ses aralığı içinde) eserler çalıştırılmalıdır. Seçilen eserler, çoğunlukla çalgı ya da çalgılar tarafından yapılan bir eşliğe sahip olmalıdır.

İkinci grup, 8 ile 12-13 yaş arası koristlerden oluşanlardır. Bu yaş grubundaki çocukların ses aralıkları, çoksesli parçaları seslendirmek için yeterli düzeydedir. Fakat bu dönem içindeki çocukların ses değişimleri çok hızlıdır. Bu dönemdeki çocuklar, ses değişimlerinden dolayı dikkatle gözlemlenmelidir. Yine bu gruptaki çocuklarla ilgili sorun, müzikal ve ses donanımlarının farklı düzeyde olmasıdır. Bu tür durumlarda denkliği sağlamak için farklı alt çalışma grupları oluşturulabilir.

8 ile 12-13 yaşlar arasındaki koristlerden oluşan çocuk korolarında belli bir düzeyde denklik sağlandıktan sonra, ses grupları oluşturulabilir. Bu

yaş grubundaki koristler genellikle iki tür sese ayrılırlar. Bunlar soprano ve alto sesleridir. Aslında bu tür çocuk korolarının ses grupları için soprano, alto demekten çok, birinci, ikinci ve üçüncü ses grupları demek daha uygun olur. Çünkü erkek ya da kız olsun genellikle çocuk seslerinin tınıları birbirine yakındır, sadece belli notalara kolay çıkabilme ya da inebilme özelliklerinden dolayı, çocuklar bu ses gruplarına ayrılırlar. Bu tür gruplara ayrılmış korolarda, ortak söyleme alışkanlığı geliştikçe ve sesler arasındaki uyum arttıkça, iki, üç hatta dört sesli eserler seslendirilebilir.

Bu tür topluluklarda, ses çalışmaları, birinci ses grubu için (tiz sesli çocuklar için) do1-re1 ile la2-sibemol2'ye kadar yapılabilir. (Bazı çocuk korolarında üst sınır si2-do3'e kadar çıkabilir.) İkinci ses grubu için egzersizler ise peslerde la0-sibemol0 ile tizlerde fa diyez2-sol2 arasında yapılabilir.(Koristlerin düzeyine göre, peslerde sol0'a kadar inilebilinir.)

Diğer taraftan 7 yaşındaki koristler, hazırbulunuşluk düzeylerine göre bu iki yaş grubundaki çocuk korolarına da eklenebilecek durumdadırlar. 7 yaş grubunun ayrı ele alınmasının temel nedeni, gruplar içindeki yaş farkının yaratacağı sorunlardan dolayıdır. 7 yaş grubu, 6 yaş ve öncesine göre büyük, 8-13 yaş grubuna ise küçüktür. Bununla beraber fiziksel olarak da bir geçiş dönemi içindedir. Fakat koro çalıştırıcıları (şef ve eğitmenleri) için uygun görüldüğünde, bu gruptaki koristler her iki koro içinde de söyleyebilirler.

5.2. Çocuk Korosunda Seslendirilecek Eserlerin Özellikleri

Çoksesli çocuk korolarında seslendirilecek eserler, üç temel düşünce göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Bunlar koro üyelerinin yaşsal, müzikal ve psikolojik hazırbulunuşluk düzeyleridir.

Her çocuk korosu üyelerinin, yaşlarından kaynaklı, fiziksel yapılarına uygun ses aralığında dağarcık (repertuvar) seçilmelidir. Bu gruplara göre koro eserlerinde şarkı söylemesi gereken ses aralıkları, tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7. Yaş gruplarına göre koro eserlerinde şarkı söylemesi gereken ses aralıkları.

Yaş gruplarına göre korolar		Pes seslerde, (kalın notalarda) eserin son notası	Tiz seslerde, (ince notalarda) eserin son notası
6-7 ile daha küçük yaştaki koristlerden oluşan korolarda		Si0 - do1	La1 – sibemol1 (koronun durumuna göre si1-do1 ‘ye kadar söylenebilir.)
7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki koristlerden oluşan korolarda	1. grup (tiz ses grubu) sesler için	Do1 - re1	Fa diyez2 - sol2 (koronun durumuna göre sol diyez2’ye-kadar söylenebilir.)
	2.grup (pes ses grubu) sesler için	La0 - si bemol0	Re2- mi bemol2 (koronun durumuna göre mi2’ye kadar söylenebilir.)

Çocuk koroları, müzikal düzeylerine göre dağarcık seçmelidir. Bu seçim, koronun kaç sesli parça söyleyeceği; eşlikli ya da eşliksiz (acapella) şarkılar olması; hangi ses aralığında eserler seslendirileceği; armonik ve melodik yapı olarak ne zorlukta parçalar söyleyeceği gibi konuları içerir.

Çocuklar psikolojik olarak yaptıkları müziği algılayabilmelidirler. Bu da seçilen repertuarın çocuğun ilgisini uyandırmasıyla mümkündür. Çocuk koristler, seçilen eserlerden hoşlanmalı ve bu sayede koro müziğine ilgi duymalıdır. Eserler içinde var olan iletiler, çocuğun algılayabileceği ve kişilik gelişimine yardımcı olabileceği düzeyde olmalıdır. Çocuğun müzikten hoşlanması önemlidir. Bu duygusal doyum çocukta müziğe olan ilgiyi devam ettirecek ya da arttıracaktır.

5.3. Koronun Çalışmalarını Yapacağı Yerin Fiziksel Yapısı

Çalışmaların yapılacağı yer koroların başarısı için önemlidir. Bu yerin, koristlerin ve koro çalıştırıcılarının fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz şekilde etkilemeyeceği yapıda olması gerekmektedir. Çalışma yerinin, oda sıcaklığında (25'C derecede), rutubetsiz, güzel aydınlatılmış ve havalandırılmış, halı ve benzeri toz tutan döşemelerden arındırılmış, temizliğinin uygun şekilde yapılmış olmasına dikkat edilmelidir. Bununla beraber, çalışma yerinin akustik yapı olarak koristlerin kendilerini ve diğer koristleri rahatlıkla duyabilecekleri; çalıştırıcının bütün koristleri rahatlıkla duyabileceği ve görebileceği yapıda olması gerekmektedir. Koro müziğinin en önemli özelliklerinden biri salon akustiğidir. Eğer çalışmalarda, çalışma yapılan yerin akustik yapısından dolayı fark edilemeyen bazı sorunlar olursa, bu koronun yapacağı gösterileri de etkiler. Ayrıca koristin iyi akustiğe sahip olan bir yerde çalışma yapması, onun özgüvenini arttıracak ve sesini duyamamasından kaynaklı oluşan zorlukları ortadan kaldıracaktır.

5.4. Çocuk Korosu Yöneticilerinin ve Eğitimcilerinin Özellikleri

Çocuk korosu çalıştırıcılarıyla ilgili olması gereken en önemli özellikler, bilgi ve deneyim sahibi olmalarıdır. Yetişkin korolarından farklı olarak çocuk

korosu çalıştırıcılığı, daha farklı donanımlar istemektedir. Çalıştırıcı öncelikle insan sesinin yapısını ve bununla beraber çocuk sesinin özelliklerini iyi bilmelidir. Bu bilgilerini, karşısında çalıştırdığı topluluğun çocuklardan oluştuğunu unutmadan, sabırla çalışmalarına aktarmalıdır. Karşısındaki koronun başarı için neye ihtiyacı olduğunu belirleyip, ona göre korosunu yönlendirmelidir.

İnsan sesinin, hassas ve değişkenlik gösteren yapıya sahip olduğu çocukluk döneminde ses eğitimcisi, çalıştırdığı korodaki farklılıkları gözlemlemeli, çalışmalarını gerekirse bireysel düzeyde ilerletmelidir. Eğer mümkün değilse ihtiyacı olan bazı koristlerle eğitim grupları kurup, fazladan çalışmalar yapmalıdır. Bununla beraber, koristlerin aileleriyle ilişki içinde olup, onlardaki fiziksel ve psikolojik değişimlerin nedenlerini belirlemelidir.

Koro çalıştırıcısı, korosunun hazırbulunuşluk düzeylerini çok iyi belirlemeli ve bu düzeyi göz önünde bulundurarak çalışmalarını yürütmelidir. Koro çalışma döneminin başında belirlediği program içinde, çocukların gelişimlerini yönlendirmelidir. Bu yönlendirme, koristlere düzenli olarak yaptırdığı, beden, nefes, ses, solfej, müzik bilgisi ve toplu söyleme çalışmalarıyla olmalıdır. Çalıştırıcı, koristlere uyguladığı eğitimi, düzenli olarak 2-3 ayda bir küçük sınavlarla denetlemelidir. Mümkünse koro içindeki gruplardan seçmeler yaparak, daha küçük söyleme gruplarına repertuarlarındaki parçaları söylettirmeli ve toplu söylerken fark edilemeyen eksiklikleri belirlemelidir.

5.5. Çocuk Korolarının Çalışma Dönemleri ve Fiziki Büyüklüğü

Çocuk korolarının çalıştırma dönemlerini belirleyen etkenlerin başında, çocukların yaş aralıkları gelmektedir. Bu korolardaki farklı yaş gruplarının çalışma saatleri de farklı olmalıdır. Örneğin, 6 yaş ve daha küçük yaştaki koristlerden oluşan korolarda çalışmalar iki saati geçmemelidir. Bu iki saat içinde solfej, nefes, beden ve ses çalışmaları belli ölçülerde yaptırılabilmelidir. Bununla beraber, bu yaş grubu koristlerin haftada iki gün çalıştırılmaları

uygundur. 7-8 ile 12-13 yaşlar arası koristlerden oluşan korolarda ise, haftada iki gün üçer saati aşmayan çalışmalar uygundur. Eğer ihtiyaç duyulursa bu korolara fazladan bir çalışma günü daha eklenebilir. Fakat bu çalışma günleri, çocukların okulları göz önünde bulundurularak programlanmalı, mümkünse hafta sonları iki gün, sabah ile öğle saatleri arasında çalışılmalıdır.

Çocuk korolarının çalışmaları yılın 8 ayı, eylül sonu-ekim başı ile mayıs sonu-haziran başı olacak dönemler içinde programlanmalıdır. Yaz döneminde çalışmak çoğunlukla verimsizdir. Fakat herhangi bir gösteri ya da konser söz konusu olduğunda, çalışmalar yaz döneminde de devam ettirilebilir.

Çocuk korolarının çalışma dönemleri belirlenirken, koristlerin çocuk olduğu unutulmamalıdır. Bu korolardaki koristlerin, yetişkin korolarındaki koristlere göre, seslerini kontrol edebilme becerileri daha az gelişmiştir. Bundan dolayı çalışmaların fazla tutulması çocukların seslerine zarar verecek etmenleri doğurabilir. Ayrıca koristlerin fazla yoğun bir çalışmadan sıkılması ya da yorulması mümkündür. Koro çalışmaları bu anlamda ne koristi sıkacak ne de fiziksel anlamda zorlayacak sıklıkta yapılmalıdır.

Çocuk korolarının başarısını sağlayan bir etken de koristlerin koro eğitimcileri tarafından kontrol edebilecek sayıda olmasıdır. Büyük korolarda (70-80 kişi ve üzeri), düzey arttıkça başarı etkileyici olabilir, fakat kalabalığın kontrolü koro çalıştırıcıları için daha zordur. Böyle korolarda en az 3-4 çalıştırıcı beraber hareket etmelidir. Bu tür koroların içinde bile alt çalışma grupları oluşturulup koristlerin her birinin kontrolü sağlanmalıdır. Küçük ve orta büyüklükteki korolarda (60 kişiye kadar) ise koronun kontrolü daha kolaydır. Fakat bu tür korolardan beklenti büyük korolardan farklı olmalıdır. Bu büyüklükteki koroların ses kapasiteleri, büyük korolara göre daha düşüktür. Koro çalıştırıcıları, bu fiziksel farklılığı anlayıp, çalışmalarda çocuklara olduklarından daha fazla yüklenmemelidir.

5.6. Çocuk Korolarındaki Ses Eğitimi Çalışmaları

Çocuk korolarındaki ses eğitimi çalışmaları iki ayrı yaş grubundaki çocukların oluşturduğu korolarda farklı özelliktedir. Bunlar;

5.6.1. 6-7 ve daha küçük yaştaki çocukların korodaki ses eğitimi çalışmaları

Bu tür çocuk korolarında solfej, müzik bilgisi, beden, nefes ve ses çalışmaları iç içe yürütülmelidir. Bu yaş aralığındaki çocukların konsantrelerinin müzik çalışmaları içinde odaklanması önemlidir. Bunun için koristlerin eğitimi, bazı yaratıcı drama oyunlarıyla, ilgi çekebilecek hale getirilmelidir.

Oyunlarla beraber yapılan beden çalışmalarının bazıları şunlardır;

- Ayakta, ayaklar yere vurulurken, dizlere vurulup, el çırpılıp, parmak şıklatılarak yapılan beden ve ritm çalışmasıdır. Vücudun farklı yerlerinden çıkan farklı sesler, çocukta ses grupları arasındaki uyumu ve ritmik yapıya uyum sağlamayı geliştirecektir.

- Bisiklet sürdüğünü düşünüp, sonra bisikletin tekerinin patladığını varsayarak, bisikletten inip, tekerini şişirip, tekrar bindiğini varsaydıran beden ve nefes çalışmasıdır. Bu çalışmanın belli bir ritm içinde ve çocuğun algı dünyasını zenginleştiren bir inandırıcılık içinde yapılması önemlidir.

- Zıplayarak yukardan elma topluyormuş gibi yapma çalışması. Bu çalışmada, koristler nefes aldırılıp verdirilebilir. Bununla beraber çalışmayı aynı kol aynı bacak ya da farklı kol farklı bacak denk gelecek şekilde çeşitlendirerek, ritmik farkındalık çalışması yapılmış olunur.

Bu tür korolarda nefes ve ses çalışmalarının bazıları, beden çalışmalarının içine yerleştirilmiştir. Bu çalışmaların bazıları da şöyledir;

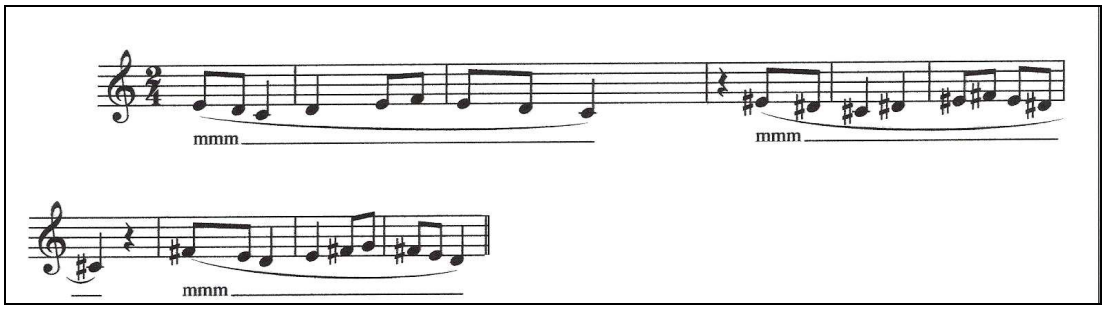
- Yukarı uzarken kolları açarak nefes alma, aşağı doğru eğilirken elleri kafanın üzerinde birleştirip yere doğru nefes verme çalışması Bu çalışma, ardı ardına beş tekrar yapılır.

- Çocukların oturdukları yerde sırtlarını nefes vererek kamburlaştırması, nefes alırken dikleşip, göğüslerini öne çıkartması, sonra tekrar nefes verirken ortaya gelmesiyle yapılan çalışma. Bu çalışmada, nefes ıslık çalınır gibi alınır ve “f” harfiyle verilir. Ardı ardına beş tekrar yapılır.

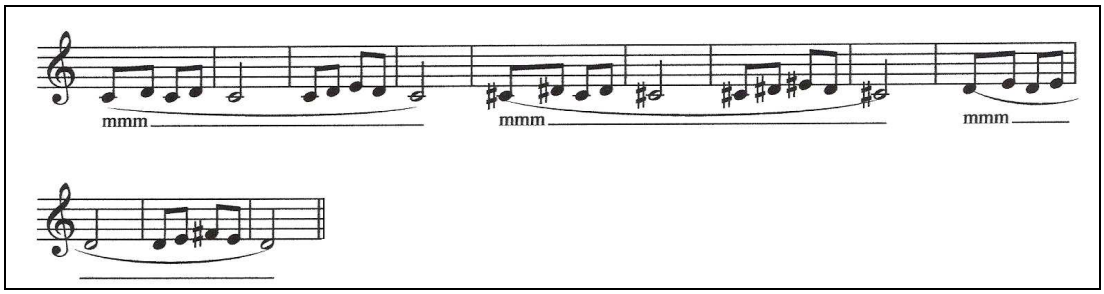
- Çocuklar şefin yönlendirmesiyle, kollarını saatin akrep ve yelkovanı gibi düşünerek, sağa-sola, yukarı ve aşağıya uzanırlar. Bu şekilde nefes ve ritmik farkındalık için çalışılmış olunur.

Bu yaş gruplarındaki koristlerin sesleri henüz geniş aralıklarda çalıştırılmaya uygun değildir. Bu nedenle koristler, ortak ses alanlarının belirlenmesiyle oluşturulacak sınırlarda egzersiz yaptırılmalıdır. Belki bu alan büyük beşli ya da küçük altılı aralıklarla sınırlıdır. Yani egzersizin birkaç kromatik çıkışı ya da inişiyle bitecek sınırdadır. Koro çalıştırıcısı bu aralığı çok iyi belirlemeli ve sabırla bu aralık içinde egzersizlerine devam etmelidir. Bu korolarda yapılabilecek bazı ses egzersizleri şunlardır;

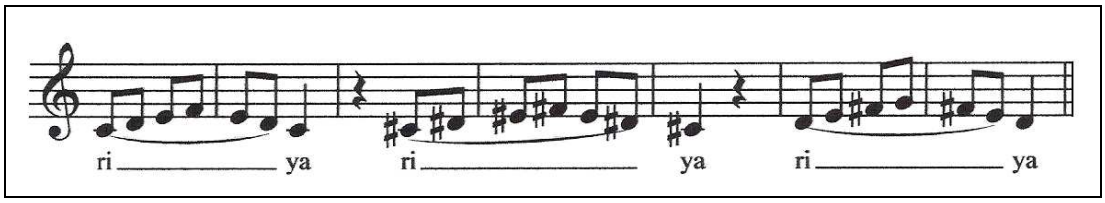
Şekil 20. Kapalı ağız kafa titreşimi çalışması.

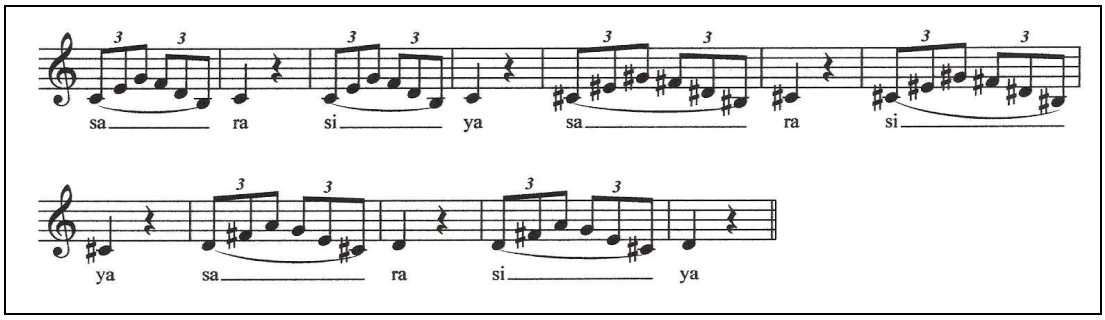
Şekil 21. Kapalı ağız kafa titreşimi çalışması.

Şekil 22. Ses çalışması.

Şekil 23. Ses çalışması.

Çocuklar, ses egzersizleri yaptıkları aralıklar içinde şarkı söyletilmelidirler. Seçilen şarkılar, genellikle tek sesli ve eşlikli olanlardan tercih edilmelidir. Koronun gelişimine göre belki iki sesli bazı parçalar çalıştırılabilir.

Çocukların solfej ve müzik bilgisi eğitimleri, beden, nefes ve ses alıştırmalarından sonra olmalıdır. Solfej çalışmaları yürütülürken, koristlerin müzikal aralıkları doğru algılayabilmesine dikkat edilmelidir. Bununla beraber,

her solfej parçasının bir şarkıymış gibi, doğru teknik ve müzikal duyarlılıkla söyletilmesi, çocuğun müziği doğru algılamasını sağlar. Bu sayede koristler solfej çalışmaları içinde de ses eğitimi görmüş olurlar.

6-7 ve daha küçük yaştaki koristlerden oluşan çocuk korolarına haftada 2 gün, 2'şer saatten oluşan çalışmalar yaptırılmalıdır. Bu, çocuğun müziksel ve psikolojik gelişimlerini içeren bütün çalışmaların iki saat içinde programlandığı bir düzende olmalıdır. Bu çalışma programı, tablo 8'deki gibi düzenlenebilir.

Tablo 8. 6-7 ve daha küçük yaştaki koristlerden oluşan çocuk korolarında haftalık çalışma programı.

<table>
<tr><td rowspan="3"></td><td rowspan="3">Toplam 2 saat</td><td colspan="3">Çalışma günleri</td></tr>
<tr><td>Hafta içi</td><td colspan="2">Hafta sonu</td></tr>
<tr><td></td><td>Cumartesi</td><td>Pazar</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Çalışma saatleri (09.30 - 12.30)</td><td rowspan="7">1. bölüm (50-55 dk.)</td><td rowspan="7">Herhangi bir Program değişikliği yapılmadıkça, koristlerin okul eğitimleri düşünülerek hafta içinde çalışma yapılmaz.</td><td>Beden ısıtma çalışmaları (10-15 dk.)</td><td>Beden ısıtma çalışmaları (5-10 dk.)</td></tr>
<tr><td>Nefes çalışmaları (10-15 dk.)</td><td>Nefes çalışmaları (5 -10dk.)</td></tr>
<tr><td>Kapalı ağız çalışmaları (3-5 dk.)</td><td rowspan="2">Kapalı ağız ve vokal çalışmaları (10 - 15dk.)</td></tr>
<tr><td>Vokallerle ses egzersizlerinin çalışılması (10-15 dk.)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Genel müzik bilgisi ve teorisi çalışmaları (10 dk.)</td><td>Koro tınısı ve entonasyon çalışması (10-15 dk.)</td></tr>
<tr><td>Solfej çalışması (10-15dk.)</td></tr>
<tr><td>Ara (10-15 dk.)</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

	2. bölüm (50-55 dk.)		Solfej çalışması (20 dk.)	Eser seslendirme, dağarcık çalışması (30-35 dk.)
			Eser seslendirme, dağarcık çalışması (30-35 dk)	

5.6.2. 7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocukların korodaki ses eğitimi çalışmaları

Bu yaş grubundaki çocuklar, müzikal düzeyleri geliştikçe, koro eğitimcisinin beklentilerini karşılayabilecek fiziksel yapıya sahiplerdir. Zaten koro alanyazınındaki çocuklar için yazılmış eserlerin birçoğu, bu yaş grubundaki koristleri ilgilendirmektedir.

7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki koristlerden oluşan çocuk korolarında, yürütülecek ses eğitim çalışmaları, sırasıyla şu beş basamakta yapılmalıdır. Bunlar, beden, nefes ve ses ısıtma, solfej ve son olarak şarkı söyleme (dağarcık çalışması) şeklinde olmalıdır.

Beden çalışmaları, diğer çocuk korolarında yapılanlara ek olarak daha esnekliği arttırıcı ve karın kaslarının kuvvetlenmesine dönük olmalıdır. Çünkü bu tür korolarda, genelde problem şarkı içinde nefesin kullanımıyla ilgilidir. Karın kaslarının kuvvetlendiriliyor olması, koristin nefesini kontrol etmesinde yardımcı olacaktır. Bütün bu hareketler bedende yukarıdan aşağıya ya da aşağıdan yukarıya bir sıra izlenilerek yapılmalıdır. Kaslar, bölgelerine göre sırayla çalıştırılmalıdır. Bu amaçla yapılan çalışmaların bazıları şunlardır;

- Boynu sağa-sola, öne-arkaya esnetmek. Bu çalışma esnetilen taraftaki kolla, başa hafif yük yaparak geliştirebilir, yarım daireler çizerek de devam ettirilebilir.

- Omuzları, boynu sıkıştırmadan, arkaya ve öne daireler çizerek çalıştırmak. Bu çalışma sırasında, omuzlar geriye açıldıkça nefes alınıp, öne kapatıldıkça nefes verilebilir.

- Beli, karın kaslarını hissederek sağa, sola, öne, arkaya esnetmek. Bu çalışma esnasında da her geriye açılışta nefes alınıp, her öne gidişte nefes verilebilir.

- Koristler oturdukları yerle 60 derece açı yapacak şekilde pozisyon alır ve elleriyle sırtlarını desteklerler. Sadece kalçaları oturdukları yerle temas halindedir. Bu şekildeyken ayaklarını 30-50 cm yukarı kaldırıp indirirler. Bu çalışmayı, her biri on defadan üç tekrar yaparlar. Çalışma esnasında ayak kaldırılırken nefes verilir, ayak indirilirken nefes alınır.

- Ayaklar omuz hizasında açılarak, alt bacak kasları hareket etmeksizin, kalçanın üzerinde yer ile 90 derecelik açı oluşturacak şekilde inilip kalkılır. Yere doğru inilirken nefes alınır ve eller öne doğru uzatılır, yukarı kalkılırken nefes verilir eller kalça yanına gelir. Bu harekette dikkat edilmesi gereken diz kapaklarının ayakların önüne geçmemesidir. Bu çalışmada her biri on tekrardan üç defa yapılabilir.

- Bütün bu hareketlere ek olarak, koristlerin oldukları yerde koşmaları ve bu koşular içinde bazı zıplamalar yapmaları, onların beden olarak ısınmalarını sağlayacaktır.

- Yüz kaslarını gererek, ağzı açarak ve dili dışarı çıkararak yapılan esneme çalışmaları. Bu çalışmalar sayesinde yüzde ve boyunda bulunan kaslar rahatlatılmış olacak; dil ve dil kökü esnetilerek nefes yolu serbest bırakılmış olacaktır.

Beden çalışmalarında dikkat edilmesi gereken, çalışmanın koristin ses çıkarmaya yarayacak yapılarını rahatlatmasıdır. Amaçlanan bir spor

çalışması değildir. Fakat koristlerin yanlarında, terlemeleri durumunda değiştirebilecekleri iç çamaşırlarının bulunması önerilir. Bunun dışında, her bir koristin sıralanarak birbirlerine boyun ve omuz masajı yapması, ses çalışmalarından önce faydalı olacaktır.

Bu tür çocuk korolarında yapılan nefes çalışmaları, çocuğun nefes yeteneğini genişletmeyi amaçlayacak düzeyde olmalıdır. Bu amaçla yapılan çalışmalar arasında en yaygın olanlar aşağıdaki gibidir;

- Karın kaslarını nefes almadan dışarı ittirme çalışması.

- Nefesi, düz, kesik-kesik; kuvvetli, yavaş; artırarak, azaltarak yapılan üfleme çalışmaları. Bu çalışmalar, “fıf, sıs, hu” gibi hecelerin kullanılmasıyla yapılır.

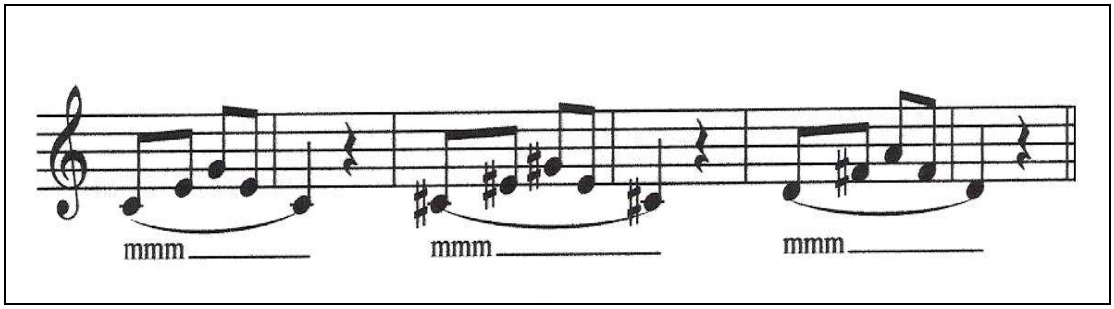
- Çok yavaştan başlayıp artan tempoyla hızlıya varılan köpek soluması çalışması. Bu çalışmada da dikkat edilmesi gereken koristlerde, dil kökünün ve boyun kaslarının rahat olmasıdır. Bütün işi karın kasları yapmalıdır. Karın kaslarının ittirmesiyle nefesin ağızdan çıkması arasında, nefes yolu daralmamalı ve kaslardan oluşan bir engel olmamalıdır.

- Kollar yukarı-yanlara doğru açılır, bacaklar omuz genişliğinde açıktır. Korist, yere köklerinden bağlı bir ağaç gibi yapıştığını düşünmektedir. Bu şekilde, açık ağızdan altı saniyede nefes alınır, sekiz saniyede verilir. Bu çalışma üst üste sekiz-on defa yaptırılır.

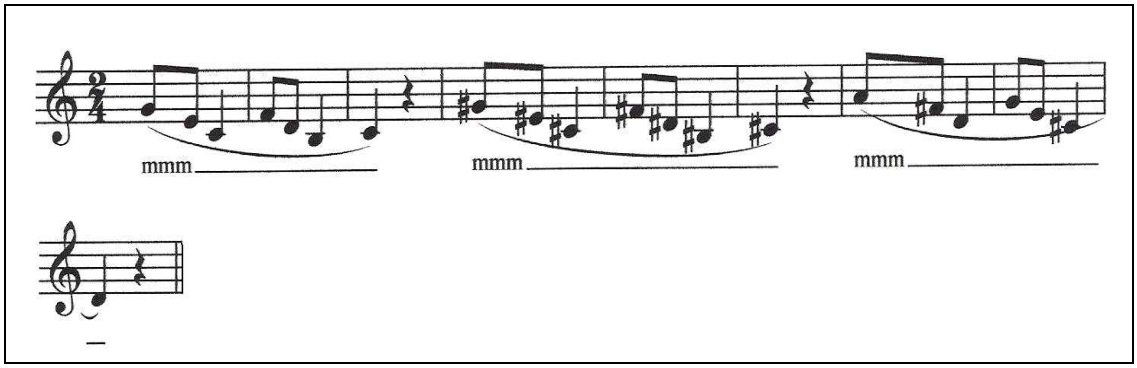
7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocuklardan oluşan korolarda çalışılan ses ısıtma çalışmalarının en önemli özelliği, çocukların kendi ses grupları içinde egzersizler yapmalarıdır. Genelde bu tür korolarda var olan iki ses grubundan söz edilebilir. Birinci ve ikinci ses grupları olarak ayrılan bu sesler, kendi grupları içinde ortak ses alanları belirlenerek çalıştırılmalıdır. Bu çalışmalarda, birinci ses grubu için do1’den la2-sibemol2’ye, ikinci ses grubu için la0’dan fadiyez2-sol2’ye kadar olan aralıklar çalıştırılmalıdır.

Şarkıcılığın temelinde ünlülerin doğru boğumlanması yatar. Bununla beraber dilin, dil kökünde, damakta ve dişlerin arkasına dayanarak meydana getirdiği bazı ünlüler de önemsenerek çalıştırılmalıdır. Bu ünsüzler, farklı ünlülerin önlerine ya da sonlarına eklenerek çalıştırılmalıdır. Şarkı söylerken özellikle karın kaslarını harekete geçiren bazı ünsüzler şunlardır: “ s,ş,p”. Bununla beraber kapalı ağız çalışmalarında, kafa içindeki titreşim bölgelerinin çalışmasını sağlayan bazı ünsüzler de şunlardır: “n,m,z,”.

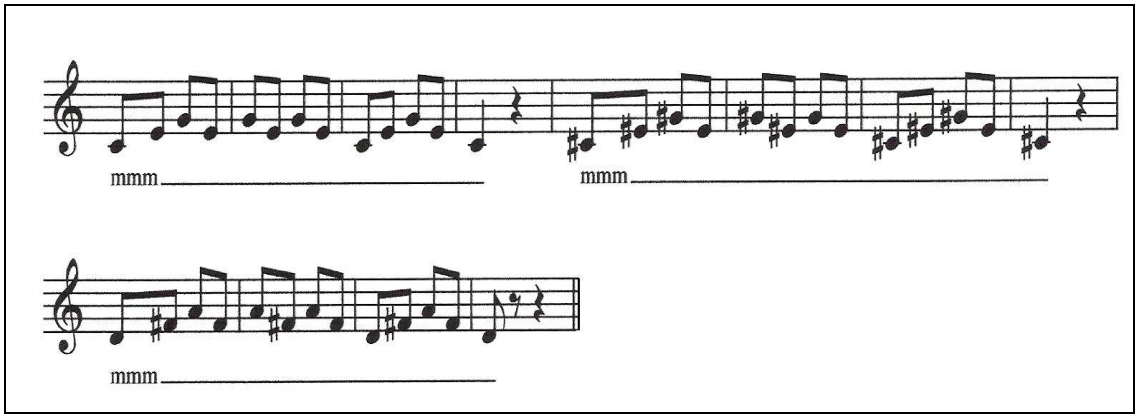
Şekil 24. Kapalı ağız titreşim çalışması. (Do1-do2 arası)

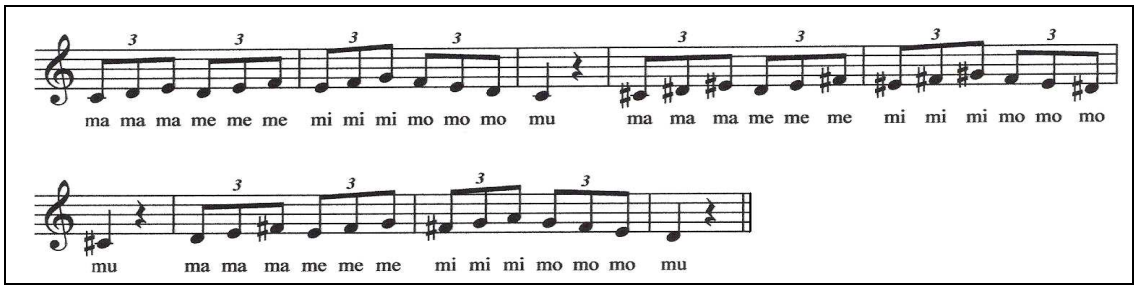
Şekil 25. Kapalı ağız titreşim çalışması. (Do1- re2 arası)

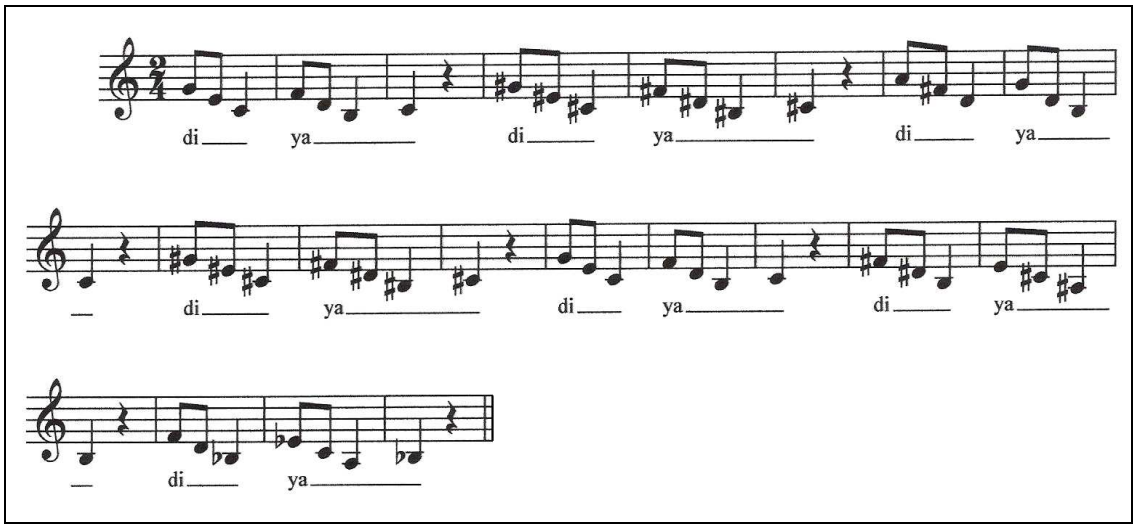
Şekil 26. Kapalı ağız titreşim çalışması. (Do1-re2 arası)

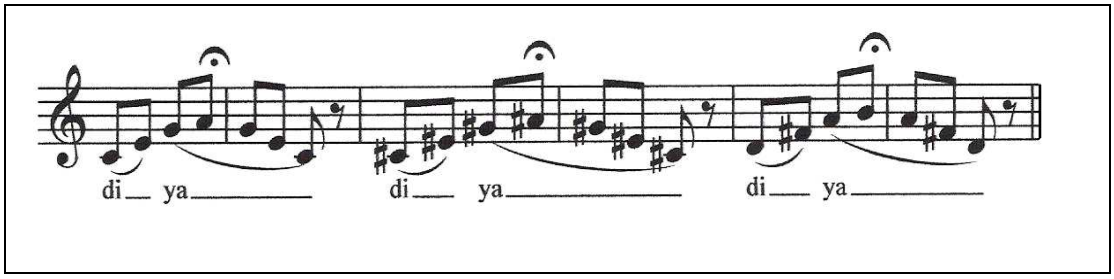
Şekil 27. Ünlülerle dudak ve kafa titreşimi çalışması. (Do1 - mi2 arası)
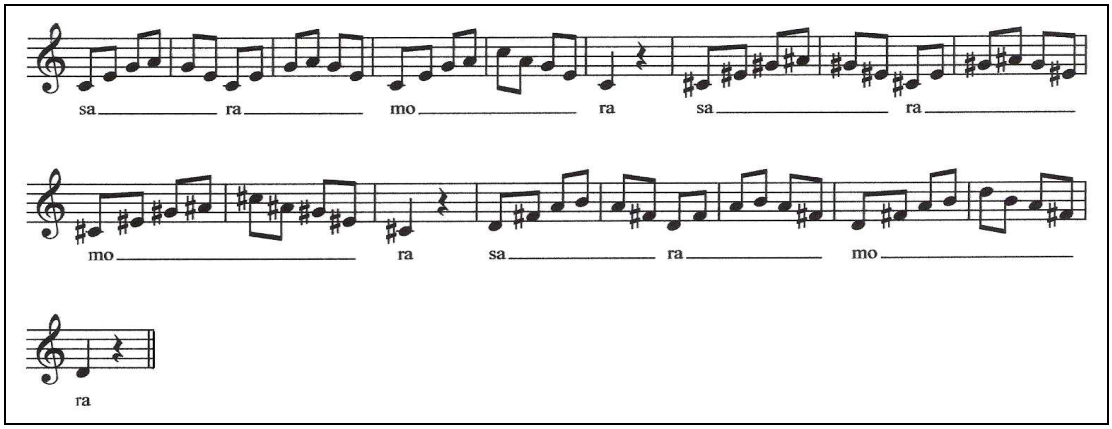

Şekil 28. Ses çalışması. (Do1 – fa diyez 2 arası çalışılabilir. 2 ses grubu ise re2'den sonra susturulabilir.)

Şekil 29. (Do1- sol2 arası çalışılabilir. 2. ses grubu re2- mi bemol 2'den sonra susturulur.)

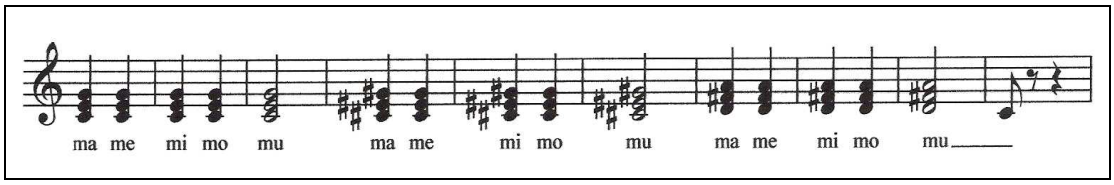

Şekil 30. Ses çalışması. (Do1 – la2 arsı çalışılabilir. 2. ses grubu mi2-fa2'den sonra susturulur.)

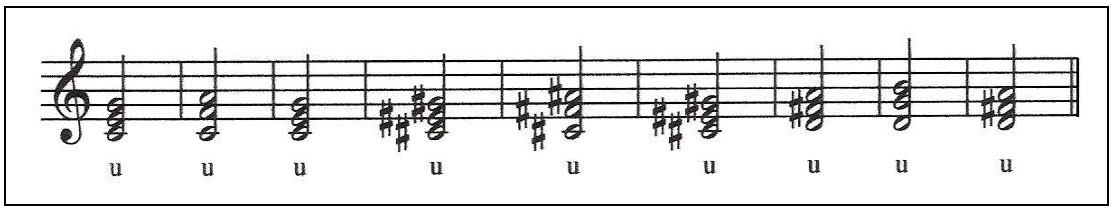

Üç ayrı ses grubuna ayrılan korolarda, şu tını çalışmaları yapılabilir.

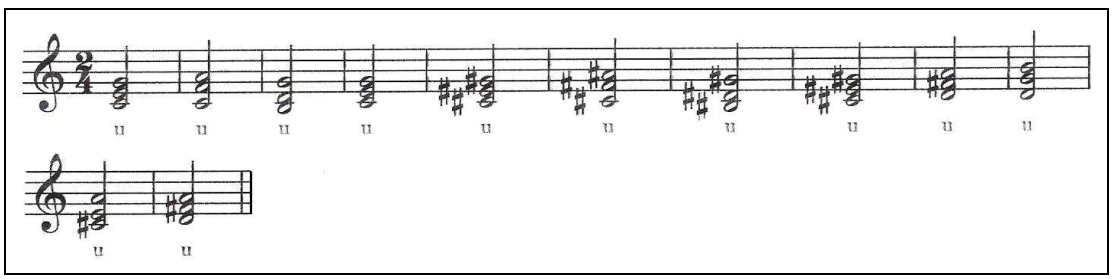
Şekil 31. Tını çalışması.

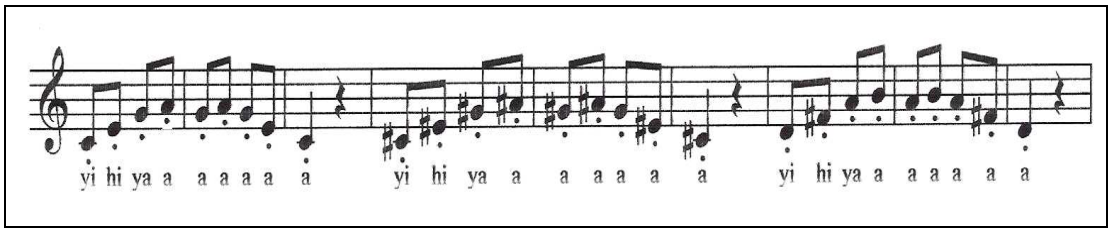
Şekil 32. Tını çalışması.

Şekil 33. Tını çalışması.

Şekil 34. Kesik kesik (Staccato) yapılan çalışma (Do1-la2 arası çalışılabilir.)

7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocuklardan oluşan korolarda çalışılabilecek ses eğitimi çalışmalarının, haftalık düzenlemesi tablo 9'daki gibi olabilir.

Tablo 9. 7-8 ile 12-13 yaşlar arasındaki çocuklardan oluşan korolarda uygulanabilecek ses eğitimi çalışmalarının haftalık düzenlemesi.

		Çalışma günleri	
	Toplam 3 saat	Hafta içi	Hafta sonu (Cumartesi-pazar)
Çalışma saatleri (09.30-12.30)	1. bölüm (50 – 55 dk.)	Konser ya da gösteri gibi fazladan çalışma gerektirebilecek durumlar dışında, hafta içinde çalışma yapılmayabilir. Eğer hafta içine çalışma konulacaksa, çarşamba günü akşam 18.00 - 20.00 arası iki saati aşmayan bir şekilde yapılır. Provanın içeri, ses ısıtma ve repertuar çalışmalarla sınırlı tutulmalıdır.	Beden çalışmaları (10-15 dk.)
			Nefes çalışmaları(15-20 dk.)
			Titreşim (kapalı ağız) çalışmaları (5 dk.)
			Vokaller kullanılarak yapılan ses çalışmaları (10-15 dk.)
			Koro tınısı ve ses tutarlılığı (entonasyon) çalışması(5-10 dk.)
	Ara (10 - 15 dk.)		ARA
	2. bölüm (50 – 55 dk.)		Solfej ve müzik bilgisi çalışmaları (50-55dk.)
	Ara (10 - 15 dk.)		ARA
	3. bölüm (50 – 55 dk.)		Koro tınısı, şarkı söyleme, dağarcık çalışmaları (50-55 dk.)

6. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu çalışmada çoksesli çocuk korolarının ses eğitimi yöntemleri ele alınmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1- Çocuk seslerinin eğitiminde, yetişkinlere göre farklılıklar vardır. Bunun nedenini, çocukların ses organlarının yapılarıyla ilgili farklılıklar oluşturmaktadır.

2- Çoksesli çocuk korolarının başarılarını etkileyen önemli öğelerden biri koristlerin ses eğitimleridir.

3- Koristlerin ses eğitimleri, sadece ses (vokal) ve nefes çalışmalarından oluşmamaktadır. Koro şefinin koro yönetimindeki başarısı, repertuar seçimindeki titizliği ve koristlerin psikolojik, sosyo-kültürel durumlarının çocuk korolarındaki ses eğitim çalışmalarına etkisi gözlenmiştir. Bununla beraber, çalışma yapılan ortamın fiziksel yapısının ses eğitimi uygulamalarını etkilediği görülmüştür.

4- Türkiye'deki çoksesli çocuk korolarına alınacak korist adaylarının hazırbulunuşluk düzeylerinde büyük farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Bu farklılıkların nedenini, çocukların kültürel anlamda çokseslilikle ilgili alışkanlıklarının ve fiziki yaşlarının etkilerinin oluşturduğu fark edilmiştir.

5- Türkiye'deki çoksesli çocuk koroları, koristlerin yaşları düşünüldüğünde, genellikle ilk müzik eğitimlerine başladıkları kurumlar oldukları görülmüştür.

6- Çoksesli çocuk korolarında ses eğitiminden önce genel müzik ve solfej eğitiminin gerekliliği anlaşılmıştır. Çocuklar belli bir müziksel algıya ulaştıklarında, eğitimlerine ses çalışmalarını eklemenin uygun olduğu görülmüştür.

7- Çocuk korolarında oluşturulabilecek çalışma gruplarının öncelikle koristlerin yaşları, sonrasında hazırbulunuşluk düzeyleri göz önünde bulundurularak oluşturulması gerektiği anlaşılmıştır.

8- Korodaki çalışma düzeninin, koristlerin müzikal yeterlilikleriyle ilgili bir ortak düzeyin belirlenmesiyle oluşturulduğu görülmüştür.

9- Korodaki ses eğitiminin, ses (vokal) çalışmaları dışında, güzel konuşma ve repertuar çalışmalarını da içermesi gerektiği gözlemlenmiştir.

Öneriler

Çocuk korolarında uygulanması gereken ses eğitimi çalışmaları üzerine oluşturulan bu model önerisinin uygunluğu, çocuk korolarıyla yapılacak deneysel çalışmalarla incelenmelidir.

KAYNAKLAR

1) Alıntı Yapılan Kaynaklar

Arkan, Muzaffer (1971) **Koro ve Koro Yönetimi.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Aytepe, Çiğdem ve Değer, Atilla Ç. (Mayıs 2007) "Hacettepe Çocuk ve Gençlik Koroları Şefleriyle Çocuk Koroları Hakkında Yapılan Görüşmenin Notları." Ankara.

Cardas, Elena (1999) **Nefes Egzersizleri.** (Çev.: Seda Toksoy). İstanbul: Okyanus Yayıncılık.

Çağlar, Süreyya (Şubat 2007) "TRT Ankara Çocuk Korosu Şefiyle (Yönetici Eğitimcisiyle) Yapılan Çocuk Koroları Hakkındaki Görüşmenin Kayıt ve Notları." Ankara.

Cevanşır, Behbut ve Gürel, Güzin (1982) **Foniatri. Sesin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında Temel İlkeler.** İstanbul: Sanal Matbaacılık.

Çevik, Suna (1999) **Koro Eğitimi.** Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Demirel, Özcan (1993) **Eğitim Terimleri Sözlüğü.** Ankara: Usem Yayınları.

Destan, Ahter (Mart 2007) "Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu Şefiyle Çocuk Koroları Hakkında Görüşme Kayıtları." Ankara.

Dursun, Gürsel (1999-2000) "Ses Organları Bilgisi" ders notları. Ankara: AÜ Devlet Konservatuvarı

Egüz, Saip (1981) **Koro Eğitimi ve Yönetimi.** Ankara. Ayyıldız Matbaası.

Egüz, Saip (1999) **Toplu Ses Eğitimi I.** Ankara:Doğuş Matbaacılık.

Egüz, Saip (?) “Çocuk Sesi, Eğitimi ve Kullanımı.” **TRT Müzik Dairesi**. Ankara.

Erinç, M. Sıtkı (1998) **Sanat Psikolojisi’ne Giriş.** Ankara: Ayraç Yayınevi.

Erinç, M. Sıtkı (2004) “Sanat Psikolojisi.” Ders notları. Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Finkelstein, Sidney (1995) **Besteci ve Ulus.** (Çev : M. H. Spatar). İstanbul: Pencere Yayınları.

Gander, Mary ve Gardiner, Harry W. (2004) **Çocuk ve Ergen Gelişimi.** (Yay. Haz.: B. Onur). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

Gazimihal, R. Mahmut (1961) **Musiki Sözlüğü.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

İkesus, Saadet (1965) **Ses Eğitimi ve Korunması.** İstanbul: Devlet Konservatuvarı Yayınları.

Karasar, Niyazi (2005) **Araştırmalarda Rapor Hazırlama.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Malkoç, Tülin (1998) “Ses Eğitiminin Ergenlik Döneminde Ses Fonksiyonları Üzerindeki Etkisi.” Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Metin, Elif (2001) “İnsan Sesinde Fizyolojik Değişim ve Gelişim (Mutasyon) Döneminin Şarkı Söylemeye Etkilerinin İncelenmesi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Morgül, Mahiye (2001) **Müzik Nasıl Öğretilir.** Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Morgül, Mahiye (28 Haz.-2 Tem.2002 Antalya) "Kültür Bakanlığı Gençlik Koroları Şef Eğitimi Semineri." Web: http://mahiye.com/egitim/muzik4.html adresinden 14 Aralık 2006'da alınmıştır.

Özgül, İlhan (1995) "Çocuk Koroları Üzerine." **Çağdaş Eğitim Dergisi,** Sayı:212, Ankara.

Sağlam, Tülin (2005 - 2006) "Dram Tarihi." Ders Notları. Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

San, İnci (2003) **Sanat Eğitimi Kuramları.** Ankara: Ütopya Yayınevi.

Say, Ahmet (1997) **Müzik Tarihi.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sever, Sedat (2003) **Çocuk ve Edebiyat.** Ankara: Kök Yayıncılık.

Sun, Muammer. (2005) **Gençlik Koroları İçin Koro Dağarcığı**. Ankara: Sun Yayınevi.

Sun, Muammer. (Nisan 2007) "Hacettepe Çocuk ve Gençlik Koroları Şefleri Çiğdem Aytepe'nin ve Atilla Çağdaş Değer'in Muammer Sun'la Çocuk Koroları Hakkında Yaptıkları Görüşmenin Ses Kaydı." Ankara.

Tatman, Nilüfer (Mayıs 2007) "TRT Ankara Çocuk Korosu Eğitimci Yöneticisiyle Yapılan Çocuk Koroları Hakkındaki Görüşmenin Notları." Ankara.

Timuçin, A. (2004) **Felsefe Sözlüğü.** İstanbul: Bulut Yayınları.

Tunalı, İsmail (2002) **Sanat Ontolojisi.** İstanbul: İnkilap Kitabevi.

Uçan, Ali (2005) **İnsan Müzik, İnsan Sanat Eğitimi.** Ankara: Evrensel Müzikevi.

Uluç, M. Özden (?) **Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü.** Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Yavuzer, H. (2006) **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yiğit, Nalan (1998) "Fonasyon Sistemindeki Anatomik yapıların Ses Üzerinde Etkileri." Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yiğit, Nalan (Haziran 2007) "Koroda Ses Eğitimi Çalışmalarının Çocuk Ses Gelişimine Etkileri." (İletiyi Düzenleyen: Yücelen E.). Web:http://www.emreyucelen.com/emr/index.php?option=com_simpleboard&func=view&catid=4&id=214#214 adresinden 10 Haziran 2007'de alınmıştır.

Zeren, M. Ayhan (2003) **Müzik Fiziği**. İstanbul: Pan Yayıncılık.

2) Diğer Kaynaklar

Çetin, Ayhan (1984) "Çocuk ve Gençlik Koroları." **I. Müzik Kongresi Bildirileri.** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Çevik, Suna (1982) "Okul Korolarında Toplu Söyleme ve Toplu Konuşma Eğitimi." Yayımlanmamış Asistanlık Tezi,G.Y.Ö.O. Ankara.

Davran, Yalçın (1997). **Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü.** Ankara : Evrensel Müzikevi.

Değer, Atilla Ç. (2005) “Çağdaş Türk Bestecilerinin Çoksesli Koro Eserlerine Yönelik Analitik Yaklaşımlı Çalışma Modeli.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirova, Güler (2004) “Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Koro Anasanat Dalına Alınan Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Saptanması.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Deniz, Sevan (1999) “6-9 Yaş Çocuklarında Bireysel Ses Eğitimi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dil Deneği (2005) **Yazım Kılavuzu.** (Altıncı basım). Ankara: Dil Derneği Yayınları.

Erinç, M. Sıtkı (2004) **Kültür Sanat, Sanat Kültür.** Ankara: Ütopya Yayınevi.

Erinç, M. Sıtkı (2005) “Sanat Felsefesi.” Ders notları. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Garretson, Robert L. (1993) **Choral Music, History, Style, Performance Practice**. New Jersey: Prentice Hall.

Garretson, Robert. L. (1993) **Conducting Choral Music.** New Jersey: Prentice Hall.

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı (2001). **I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu .** Ankara: Gazi Üniversitesi.

Gözen Güler A. (1996) “Anadolu Liseleri ve Özel Okullardaki Ortaokul hazırlık Sınıflarında Uygulanmak Üzere Hazırlanan Toplu

Ses Eğitimi Programı ve Uygulamaları.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi , Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, Niyazi (2006) **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köse, Hüsniye S. (2003) “Sesle İlgili Koruyucu Sağlık Bilgisinin Ses Üzerindeki Etkileri ve Profesyonel Ses Sanatçılarının Eğitimindeki Özellikler.” **SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi,** Burdur: SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Yayınları, Yıl: 4, Sayı: 5, s:147-153.

Mimaroğlu, İlhan (1999) **Müzik Tarihi.** İstanbul: Varlık Yayınları.

Otacıoğlu, Serkan (2002) “İlköğretimde Ses Eğitimi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi , Mimar Sinan Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ömür, Mehmet (2001) “Sesin Peşinde” Web:http//www.sandersi.com adresinden 2005 ‘de alınmıştır.

Önaldı, Şenel (1978) **Güzel Ses Çıkarma Sanatı.** İstanbul: AFA Matbaacılık.

Öztürk, Ferda (1996) “Okul Öncesi Dönem (5-6 Yaş Grubu) Müzik Eğitiminde Dramanın Kullanılması.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Perçin, Yurdagül (1999) “Üç Büyük Kentimizde Çoksesli Çocuk Koroları ve Müzik Eğitimimiz.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi , Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Popov, Victor (1989) “Çocuk Koroları Eğitimi.” **TRT’nin düzenlediği seminerin notları.** Ankara.

Reid, Cornelius L. (1994) **The Free Voice.** New York: The Joseph Patelson Music House.

Stravinsky, İgor (2000) **Altı Derste Müziğin Poetikası.** (Çev. C. Taylan). İstanbul: Pan Yayıncılık.

Sun, Muammer ve Seyrek, Hilmi (?) **Okulöncesi Eğitimde Müzik.** İzmir: Mey Müzik Eserleri Yayınları.

Sundberg, Johan. (1987) **The Science Of The Singing Voice.** Illinois: Nortern Illinois University Press.

Şimşek, Hasan ve Yıldırım Ali (2003) **Soysal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Türkçe Tıp Dili Kurulu (2007) **Türkçe Tıp Dili Kılavuzu.** Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.

Uçan, Ali (1994) **Müzik Eğitimi.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uslum, Mustafa (2007) " Çocuklarda ve Gençlerde Müzik Eğitiminin Önemi Üzerine Bir Değerlendirme." **Müzik ve Bilim Dergisi,** Sayı: 7, Web: http://www.muzikbilim.com/7m_2007/uslu_m.html adresinde 14 mayıs 2007 tarihinde alınmıştır.

Yurdakul, A. Mustafa (2000) **Ses Eğitimi.** Ankara: Lir Yayınları.

Yüksel, Adil L. (1996) "Türkiye'de Erken Müzik Eğitimi Kurumları Olan Çocuk Korolarının Meslek Seçimine Etkileri." Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK - 1

TRT ANKARA ÇOCUK KOROSU
“25. YIL KONSERİ” PROGRAMI

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu

TRT ANKARA ÇOCUK KOROSU 25. YIL KONSERİ

Yöneten: Nilüfer TATMAN Piyano: Güler DEMİROVA

Büyük Grup

1.	Çocuklar Kardeş Oldu mu?	Söz: Tahsin SARAÇ Müzik: Yalçın TURA
2.	Uns're Kleine Nacht Musik	W.A.MOZART Düzenleme: Lorenz MAIERHOFER

Hazırlık Grubu

3.	Dancing Song	Halk Şarkısı
4.	Vücudumuz	Saip EGÜZ

Büyük Grup

5.	Güzelleme	Söz: Özge-Rıdvan ÇONGUR Müzik: Yakup KIVRAK

Yöneten: Fulya GEDİKLİ Piyano: Güler DEMİROVA

Büyük Grup

1.	Yüzüncü Yıl Atatürk Marşı	A.Adnan SAYGUN
2.	Haydi Barışa	Hayri ALKAN

Küçük Grup

3.	Arılar	Saip EGÜZ
4.	Pofuduk Tavşan	Cenan AKIN

Büyük Grup

5.	Flinstones (Taş Devri Çizgi Filminin Müziği)	Müzik: Barbara JOSEPH Düzenleme: Lorenz MAIERHOFER

Yöneten: Süreyya ÇAĞLAR Piyano: Güler DEMİROVA

Büyük Grup

1.	A La Ru	İspanyol Halk Şarkısı
2.	Cücelerim	(Solo: Deniz HASGÜLER) Söz: T.MUTELLIBOV Müzik: Gamber HÜSEYİNLİ

Hazırlık Grubu

3.	Trenim	Hasan TORAGANLI
4.	Hayvanlar	Saip EGÜZ

Büyük Grup

5.	Üsküdar	Düzenleme: D.BARDOS
6.	Çocukların Sesi	Düzenleyen: Mahir DİNÇER
7.	25. Yıl Şarkısı	Yavuz DURAK

EK - 2

TRT ANKARA ÇOCUK KOROSU'NUN
2006 -2007 SANAT YILINDAKİ
REPERTUARINDAN
BAZI ESERLER

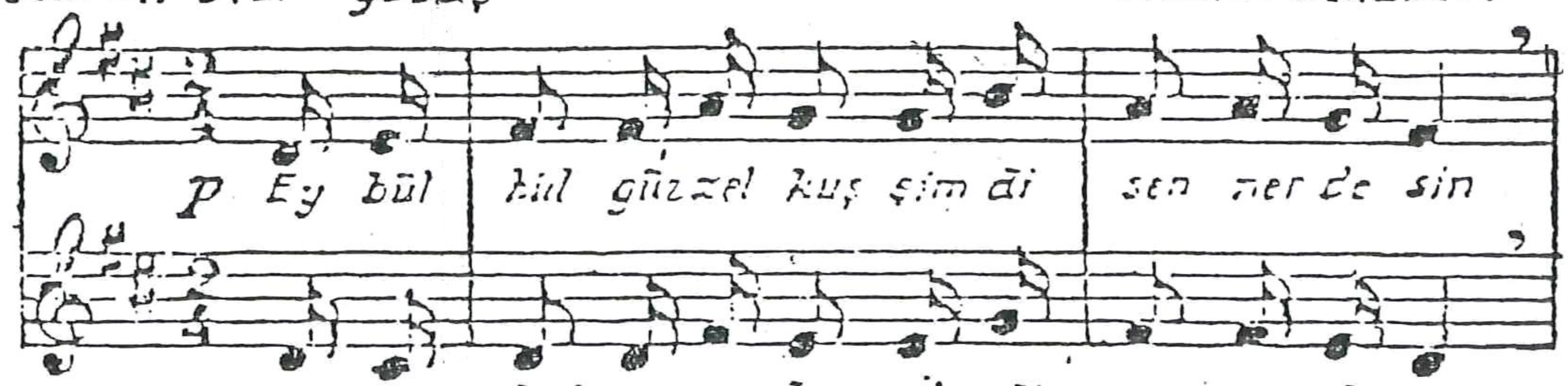
30 — BÜLBÜL
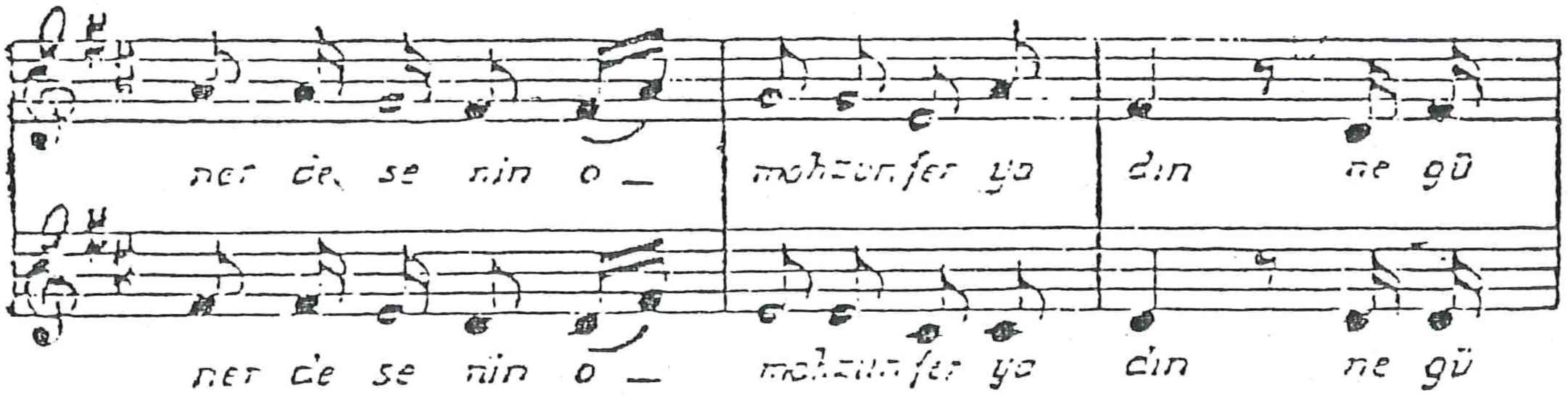
(İki Ses)
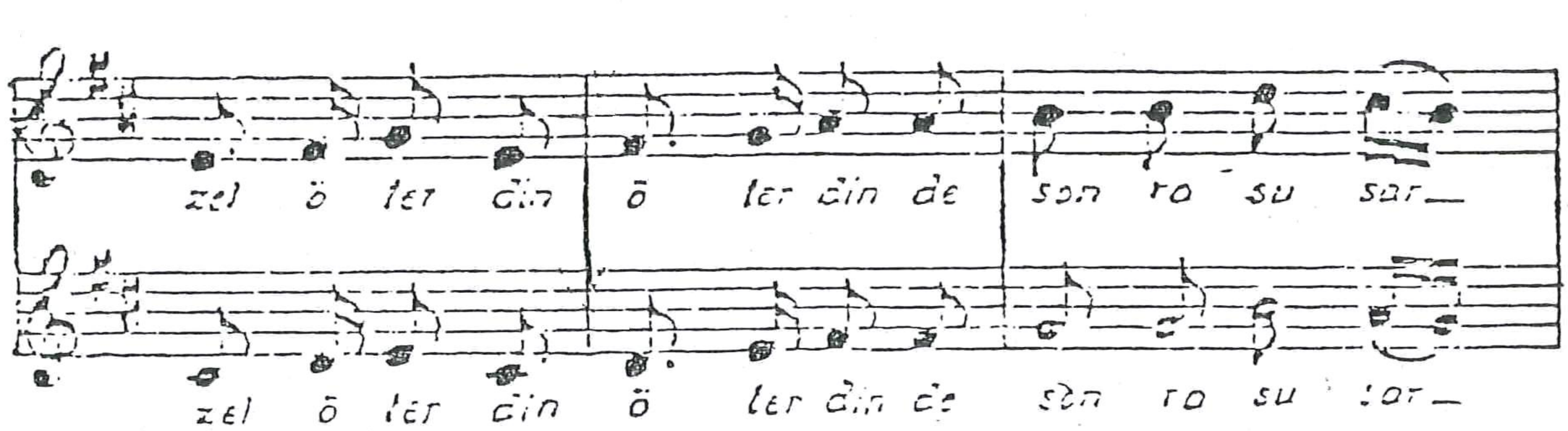
(adaptasyon) söz ve ses birleşimi Zeki Üngör
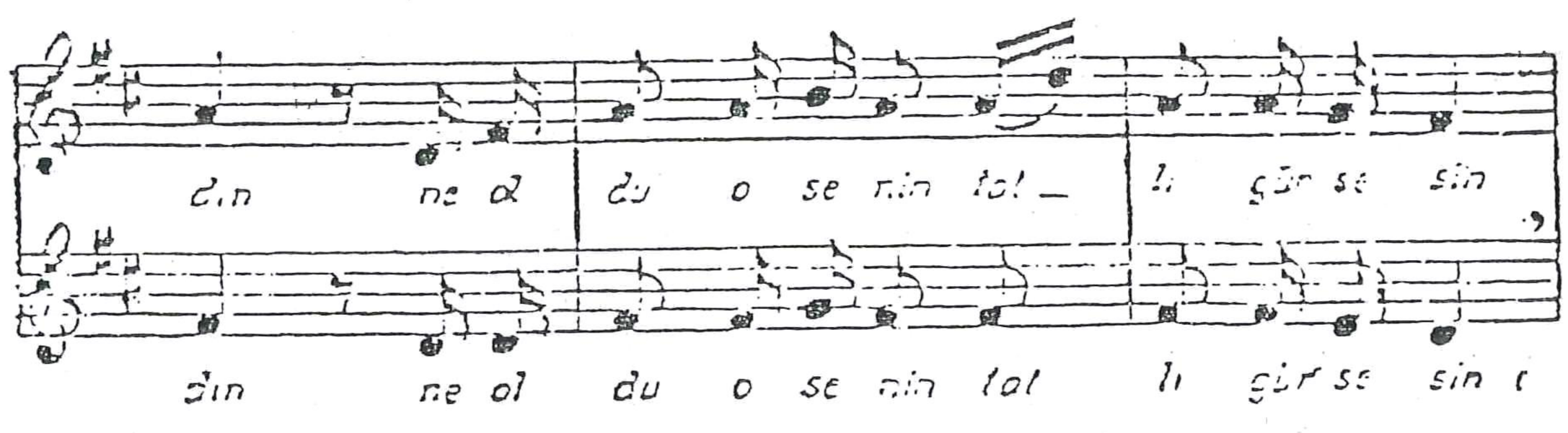
Söz: Ali Ulvi Yavaş
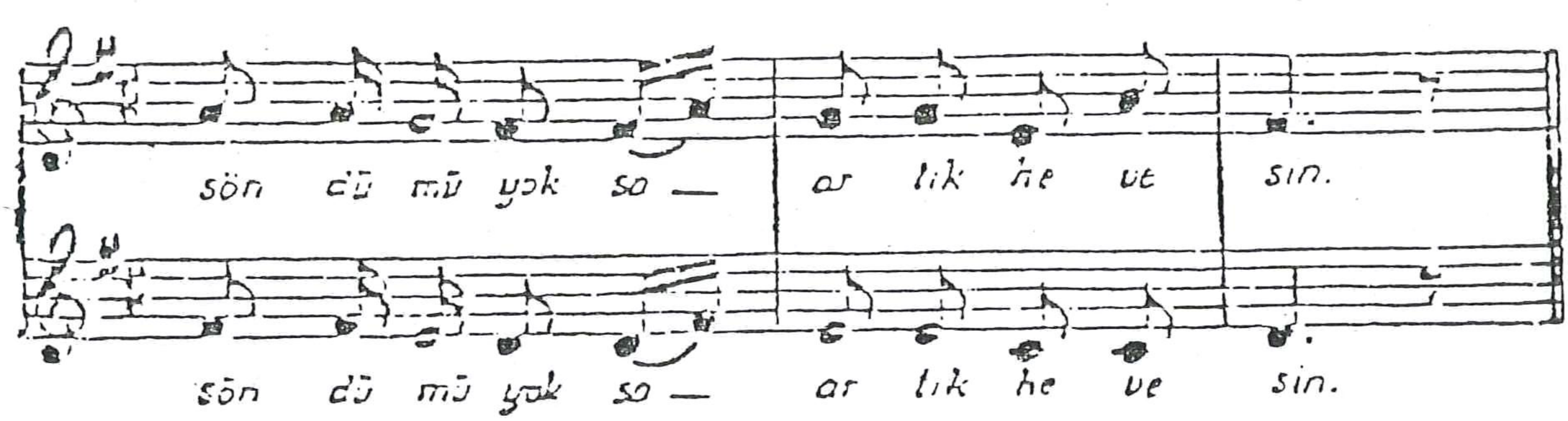
Müzik: Schubert

DÜŞLERİMİ KURTARIN

♩= 120 - 135

Söz - Müzik
Nedim YILDIZ

16 *mf* **Solo**

ÇO CUK LAR O YUN İS TER MA SAL DİN LER

20

ÇO CUK LAR SEY Gİ ÜS TÜ NE DÜŞ LER KU RAR

23 **Koro**

ÇO CUK TUR ON LAR ÇO CUK LAR O YUN İS TER

27

MA SAL DİN LER ÇO CUK LAR SEY Gİ ÜS TÜ NE

30

DÜŞ LER KU RAR ÇO CUK TUR ON LAR BE NİM DÜŞ LE

34

RİM MA Yİ DE NİZ LER KA DAR EN GİN GE LİN SİZ DE

38

ÇO CUK O LUN DÜŞ LE Rİ Mİ KUR TA RIN GE LİN SİZ DE

42

ÇO CUK O LUN DÜŞ LE Rİ Mİ KUR TA RIN

4

DÜŞLERİMİ KURTARIN

♩= 120 - 135

Söz - Müzik
Nedim YILDIZ

16 *mf* **Solo**

ÇO CUK LAR O YUN İS TER MA SAL DİN LER

20

ÇO CUK LAR SEY Gİ ÜS TÜ NE DÜŞ LER KU RAR

23 **Koro**

ÇO CUK TUR ON LAR ÇO CUK LAR O YUN İS TER

27

MA SAL DİN LER ÇO CUK LAR SEY Gİ ÜS TÜ NE

30

DÜŞ LER KU RAR ÇO CUK TUR ON LAR BE NİM DÜŞ LE

34

RİM MA Yİ DE NİZ LER KA DAR EN GİN GE LİN SİZ DE

38

ÇO CUK O LUN DÜŞ LE Rİ Mİ KUR TA RIN GE LİN SİZ DE

42

ÇO CUK O LUN DÜŞ LE Rİ Mİ KUR TA RIN

4

HAYDI BİLİNİZ
(ŞARKI)

Salp Eğüz
piyano eşliği : İstemihan Taviloğlu

Allegretto ♩=104

FIN

FIN

1. İ ki u zun ku la ğım bir fı sıl tı yı du gar

1. Kes kin dün ya di le rim
2. Yo kun lu ğu hiz li gi bar

1. Ki ra bir kuş ra ğım var
2. Ne rim

1.

2.

ru gum var
i ne rim

1.2 Hay di hay di bi li niz

yok ko loy bir a dim var

2.

1.2 Bile mez se niz a di mi da ri li rim go cuk lar go cuk lar

1.

2.

2. Ben ha yu ku gu rim la ha na yi se ve rim.

3.

3.

Tu
1986

Bir Dünya Yaratalım

(Ses ve Piyano İçin Şarkı)

Söz ve Müzik: Muammer SUN

♩· = 120

Es

1

♩· = 120

f

marcato

1

mf

Es

5 Hay di gel se nin le Tral la lal la la

Hay di gel se nin le Tral la lal la la

marc.

mf

5

es

9 El e le ve re lim de Tral la lal la la

El e le ve re lim de Tral la lal la la

marc.

9

Ses

13 Şip şi rin ve sım sı cak Tral la lal la la Bir

Yem ye şil ve ter te miz Tral la lal la la Bir

13

Ses

17 EV ya pa lım

KENT ku ra lım

marc.

marc.

17

Ses

21 Tral la lal la la ral la lal la la

marc.

21

es

ff

25 Tral la lal la la Tral la lal lal la

Gliss.

ff

25

es

29 Tral lal lal la la ral la lal la la

8va

Gliss.

8va

Gliss.

29

S

33 Tral la lal la la Tral la lal lal la

8va

33

mf

37 Hay di gel se nin le Tral la lal la la

marc.

mf

37

41 El e le ve re lim de Tral la lal la la

marc.

41

45 Ses gi siz ya şan ma yan Tral la lal la la Bir

f

f

45

49 DÜN YA ya ra ta lım

49

53 Sev gi siz ya şan ma yan bir DÜN YA

53

57 ya ra ta lım Tral la lal la la

8va

Gliss. Gliss.

57

61 ral la lal la la Tral la lal la la Tral la

8va 8va

Gliss. Gliss.

65 lal lal la la la

1 2 1 2

Gliss.

S

69 la

sfz

Gliss.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

REPERTUAR NO:408

KÜÇÜK ÇEVRECİLER

İ.H.Korhan

G Em C D

. Gü zel bir dün ya na sıl ol ma lı der sem

G Em C D

ce va bı nız ne o lur söy le yin ba ka lım

G D G D

Çev re mi zi te miz tu tup ye şil li ği ko ru ya lım

G D C D C D

Çi çek le ri ko part ma yıp son su za dek ya şa ta lım ye şil ve sağ lıklı

G C D G

bir dün ya i çin her ke se ör nek o la lım

G Em C D

Şup şup şu bip şu bap ba şu bi du bi du bap pa

G D G D

Her yıl ye ni fi dan di kip şu bi du bi du bap pa

G D C D C D

Tüm dost lar ge lin siz de hay di bir lik te hay di bir lik te

SEVGİ ÇİÇEKLERİ

Söz-müzik:İsa Coşkuner

♩ = 126

1. 2.

mf BİZ SEV Gİ Çİ ÇEK LE Rİ

Dal lar da çi çek çi çek tar la da ba şak ba şak o cak ta a lev a lev

Антошка

(ANTOŞKA)

Слова Ю. ЭНТИНА

VİLADEMİR ŞAİNSKİ

Оживленно

mf

simile

Все

Ан - тош-ка, Ан - тош-ка, пой - дем ко-пать кар - тош - ку. Ан.
-тош-ка, Ан - тош-ка, сы - грай нам на гар - мош - ке. Ан

-тош-ка, Ан - тош-ка, пой - дем ко-пать кар - тош-
-тош-ка, Ан - тош-ка, сы - грай нам на гар - мош-

1..

Один Припев

-ку. Ди - ли ди - ли, тра - ли - ва - ли.

mf

э - то мы не про - хо - ди - ли, э - то нам не за - да - ва - ли!

Ди - ли, ди - ли. тра - ли - ва - ли, э - то мы не про - хо - ди - ли, э - то

нам не за - да - ва - ли! Па - рам, пам, пам, па - рам, пам,

Все

2.

пам!

Ан_ _ке.

p

Антошка пытается играть на гармошке:

f

p

mf

Один

mf

Все

ди_ли пам!

3. Ан_тош_ка, Ан_тош_ка, го_

Сигнал к обеду.

f

f

mf

_товь к о_бе_ду лож_ку. Ан_тош_ка, Ан_тош_ка, го_товь к о_бе_ду

Один

лож ку. Ди - ли, ди - ли,
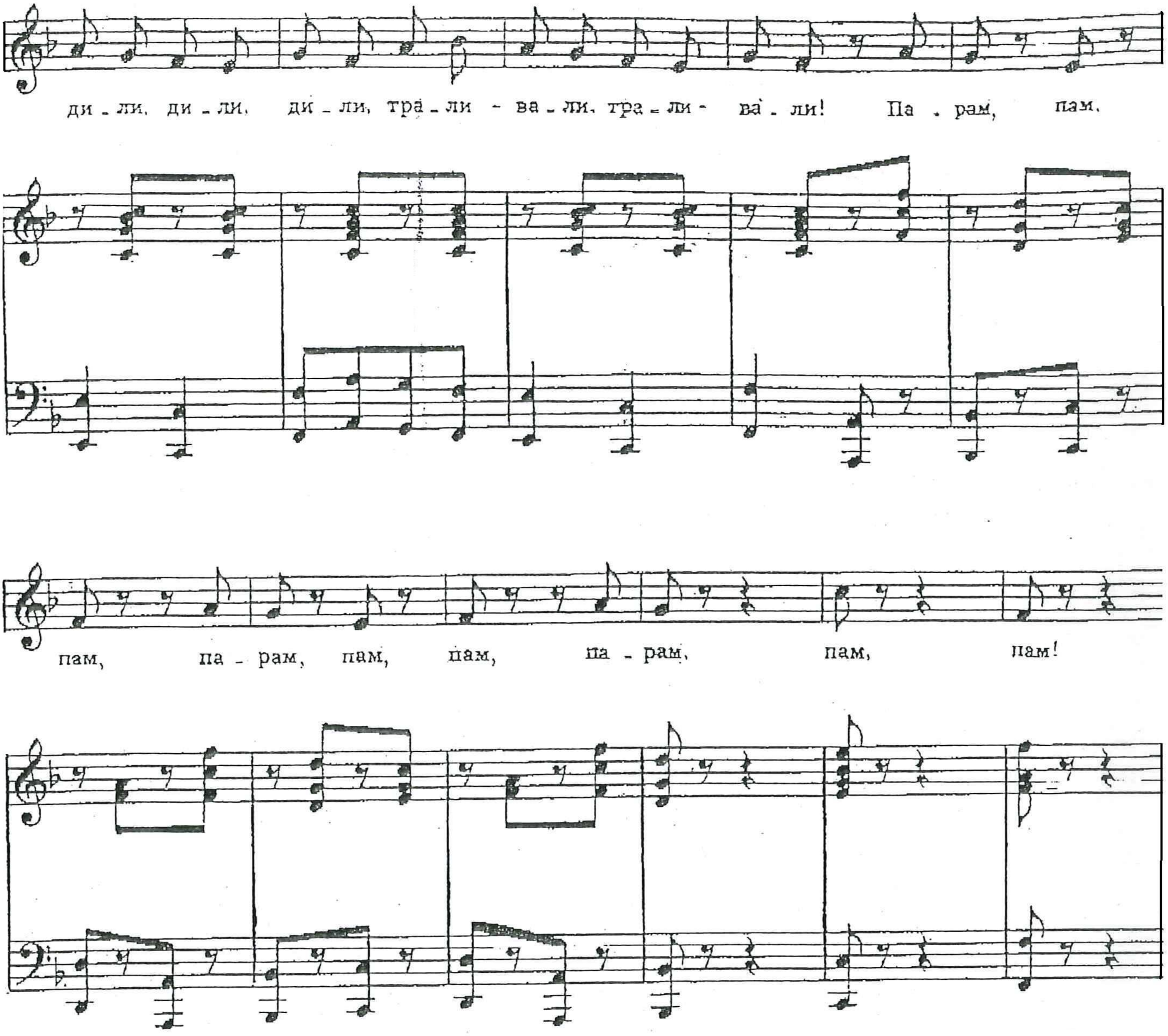
f *mf*

тра - ли - ва - ли, э - то, брат - цы, мне по си - ле, от - ка -

-жусь те - перь ед - ва ли! Ди - ли, ди - ли, тра - ли -

Все

ва - ли, э - то, брат - цы, мне по си - ле, от - ка - жусь те - перь ед - ва ли! Ди - ли,

Антошка, Антошка,
Пойдем копать картошку. } *2 раза*

Припев: Дили, дили,
Трали-вали,
Это мы не проходили,
Это нам не задавали! } *2 раза*
Парам, пам, пам, парам, пам. пам!

Антошка, Антошка,
Сыграй нам на гармошке. } *2 раза*

Припев.

Антошка, Антошка,
Готовь к обеду ложку. } *2 раза*

Припев: Дили, дили,
Трали-вали,
Это, братцы, мне по силе,
Откажусь теперь едва ли! } *2 раза*
Дили, дили, дили, дили,
Трали-вали, трали-вали,
Парам, пам, пам, парам, пам, пам,
Парам, пам, пам!

ÖMÜR DE ÇİÇEK GİBİ

İSKOÇ ŞARKISI
Türkceye Uyarlayan: A.U.Elove
Eşlik Düzenlemesi: S.Egüz

Andantino

13.

mf

In - - - ce dal - la - - - - rın - - - -
kunç bir yel e - - - - -
de yı - - kıl - - - - mı - - - - -

mf

da çi çek sö - ner, e - - - - - rir
ser dallar kı - rı - - - la - - - - - rak
yan sağlam yü - rek - - ler - - - - - dir

p

Can - - dan e - - - ser kal -
~~Can - - dan e - - - ser~~ kal -
Te - - - miz vic - - dan sön -

Onda kalmaz can -

maz'onda Ö - - mür - de böy - - le - - - - dir kor -
~~maz'onda~~ ~~Ö - - mür - de böy - - le - - - - dir~~ biz -
mezi - - nan Öl - - mez çi çek - - ler - - - dir.

dan e-ser yereyi kıla-rak

1. 2.

♩=94

EN GÜZEL SEVGİLERE

MÜZİK:CEM YELES
SÖZ:HAVVA TEKİN

Piyano intro

f

mf Şan

1- En gü-zel sev-gi-le- re pen-ce-re- dir Tür-ki-
2- Her kö-yü her bu-ca-ğı mut-lu-luk -tur Tür-ki

yem En gü-zel sev- gi-le- re pen-ce-re - dir Tür-ki - yem üç ya-
yem Her kö-yü her bu-ca-ğı mut-lu-luk-tur Tür-ki - yem üç ya-

Ped. * Ped. Ped.

nın-da ma - vi-de -niz cen-ne-tim-dir Tür- ki - yem üç ya-nın- da ma - vi de-
nın-da ma - vi-de-niz dostkōp-rū -dür Tür- ki - yem üç ya-nın- da ma - vi de-

* Ped. Ped. Ped.

. mp

niz cen-ne-tim-dir Tür-ki - yem Ma- vi -ber - rak su - lar Ye-
niz dost köp-rü-dür Tür-ki - yem Dün- ya be - nim e - vim Ben

* Ped. Ped. Ped.

mf

şil- son -suz - kır - lar Bay-ra-ğıy- la top-ra- ğıy - la göz-be-be-ğim Tür-ki-
gü -zel çi - çe - ğim Her ye-ni gün ye-ni u - mut her-ye-ni -gün ay-dın-

f son dönüşte rit..... 𝄋

yem Geç-mi-şiy- le bu-gü-nüy - le ı - şı- ğım-dır Tür -ki - yem
lık Her u- mu-dum ar-dı sev - gi her yü-rek-te Tür- ki - yem 𝄋

DOGAYI SEVEN YAŞAMI SEVER

ÇOCU KOROSU ve PİYANO İÇİN

(Solo-Koro ve Konuşmalar)

Ağır [♩ = 56]

Söz ve Müzik
Muammer Sun

gliss.

Solo

Do ğa yı s

ven ya şa mı se ver

Ya şa mı se ven do ğa yı se

Vals Temposu

[♩= ♩.] [♩=168] [Koro]

ver. 1_Do ğa ye şil de mek

2_ ğa ma vi de mek

mf

Ye şil a ğaç de mek

Ma vi de niz de mek

f

A ğaç kuş de mek

De niz gök de mek

Kuş ya şam de mek

Gök ya şam de

1. 2_Do mek

f

Tral . lal lal la tral lal lal

f

p

la Tral lal la ral lal la ral lal lal

ff

la

p

2.

vi Bu cen net dün ya bi zim

Ağır [♩.=♩]

Solo

Do ğa yı se ven ya şa mı se ver

Ya şa mı s

gliss.

f

Ye şil bi_ zim ma vi bi

f

zim Bu gök bu de niz bi_ zim

mf

Bu yem ye_ şil Bu mas ma

mf

1.

vi Bu cen net dün_ ya bi_ zim Ye

2.Çocuk *Konuşma Sesiyle*

Kıyılarım temiz olsun

Terlemiz kalsın

3.Çocuk *Konuşma Sesiyle*

4.Çocuk *Konuşma Sesiyle*

Dostumuz olsun tarih

Dostumuz olsun kültür

] *Konuşma Sesiyle (1. 2. 3. 4. çocuklar)*

Çevremiz temiz olsun tertemiz kalsın.

Koro

Ye şil bi zim ma vi bi

zim Bu gök bu de niz bi - zim

mf

Bu yem ye şil bu

mf

mas ma - vi Bu cen net dün ya bi -

1.

zim Ye vi Bu cen net dün

2.

f

[♩.= ♩] Ağır

marcato [Koro]

ya bi zim Do ğa yı se ven ya şa mı se

ver Ya şa mı se ven do ğa yı se

Presto

ver

EK - 3

TC KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI DEVLET ÇOKSESLİ ÇOCUK KOROSU'NUN "YILSONU KONSERİ"NİN PROGRAMI

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu'nun "Yılsonu Konseri"nin Programı

Tarih : 18 Haziran 2007

Saat : 19.00

Yer : Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi (Eski Türk Ocağı Binası)

PROGRAM

HAZIRLIK GRUBU KONSER PROGRAMI

KORO ŞEFİ YRD: Yağmur YAŞAR

PIYANO EŞLİĞİ : Pınar ŞAHİN

1. Ördek.....Müzik:Taner SOLUKÇU

Söz :Bilgiç TOLAN

2. Bakkal Tekerlemesi…Müzik :Yalçın TURA

3. Üç elma……Müzik ve Söz: Saip EGÜZ

4. Hayvanlar……Müzik:Saip EGÜZ

Söz: Bilgiç TOLAN

5. Orman……Müzik:Erdoğan OKYAY

Söz:İ.Bekir TEZ

B GRUBU KONSER PROGRAMI

KORO ŞEFİ : Ahter DESTAN

PİYANO EŞLİĞİ **:** Begümhan GENÇGÖNÜL, Pınar ŞAHİN

Yürüyelim Dostlar.....Müzik ve Söz:Muammer SUN

Kırlara Doğru.....Müzik ve Söz:Ziya AYDINTAN

Eşlik:Selçuk BİLGİN

Andımız.....Müzik:Yakup KIVRAK

Eşlik:Selçuk BİLGİN

Solistler: Hakkı Berk KAYA,

İlayda KOÇYİĞİT,

Mislina BURSAL

Yurdumda.....Müzik ve Söz:Mahir DİNÇER

Sevgiyle Sarıl.....Müzik ve Söz:İlker Deniz BAŞUĞUR

Kuşlar.....Müzik ve Söz:Yalçın TURA

Annem.....Söz ve Müzik:Yakup KIVRAK

Eşlik:Server ACIM

Solistler: İrem KOÇ,Özge YALI,

Öykü POLATÇELİK

Ağaç Türküsü.....Müzik ve Söz:Muammer SUN

Emanetine Sahibim Atam.....Müzik:Mustafa POLAT

Eşlik:Turgay ERDENER

Şarkı.....Müzik:M.İ.GLİNKA

Takatuka.....Müzik:Yakup KIVRAK

Söz:Bir tekerlemeden uyarlama

Eşlik:Selçuk BİLGİN

Bir Dünya Yaratalım.....Müzik ve Söz:Muammer SUN

A GRUBU KONSER PROGRAMI

KORO ŞEFİ : Ahter DESTAN

PİYANO EŞLİĞİ : Begümhan GENÇGÖNÜL

İzindeyiz.....Müzik ve Söz:Faik CANSELEN

Karadeniz Türküsü.....Müzik: Süleyman TARMAN

Söz: A.Kutsi TECER

Köy Yolunda.....Müzik ve Söz: Ziya AYDINTAN

Voet veter.....Müzik: M.İ.GLİNKA

Söz: V. ZABEL

Arpalar orak oldu.....Derleme: Ahmet YAMACI

Düzenleme: Erdal TUĞCULAR

Do Re Mi..... . Söz ve Müzik: Yalçın TURA

Nisan..... Müzik:Ziya AYDINTAN

Eşlik: Selçuk BİLGİN

Sometimes I feel like a motherless child..Negro Spiritual

Kukuriku.....Söz ve Müzik: Can Aksel AKIN

Sevgi Çiçeği.....Söz ve Müzik:Yakup Kıvrak

Eşlik: Selçuk BİLGİN

Grands Boulevards.....Müzik: Norbert GLANZBERG

Söz: J. PLANTE

Uyarlama: Chr. BALANDRAS

EK - 4

HACETTEPE ÇOCUK VE GENÇLİK KOROSU'NUN "MUAMMER SUN'A SAYGI KONSERİ"NİN AFİŞİ

40 yıl

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI

HACETTEPE ÇOCUK KOROSU
HACETTEPE GENÇLİK KOROSU

23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI

Muammer SUN'a Saygı Konseri

Tarih : 24.04.2007 Salı, saat 20:00
Yer : Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi
"M" Salonu, Sıhhıye

EK - 5

HACETTEPE ÇOCUK KOROSU'NUN KORO GİRİŞ SINAVI İÇİN 2006-2007 YILI SEÇME ÖLÇÜTLERİ

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı
Müzik ve Sahne Sanatları Kursları - Temel Müzik Eğitimi Programı

TARİH:

Hacettepe Çocuk Korosu

2006-2007 Seçme Ölçütleri

					100					100			100					100				100
					50		25		25	30	30	40	20	10	10	30	30	25	25	25	25	
					SES DURUMU					ŞARKI SÖYLEME			MÜZİKSEL DUYUŞ					DAVRANIŞ				TOPL
NO	AD	SOYAD	DOĞUM	Y	F	Sağlık	Aralık		Gürlük	Konuş.	Müzikal.	Ent.	1Ses	2Ses	3Ses	Ezgi	Ritim	İletişim	K. ifd et	Rahatlık	Ark iliş.	
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						
16																						
17																						
18																						
19																						
20																						